

DE ZWARTE

nr.

136

blad zonder beweging

29 sept '89

fl. 2,75

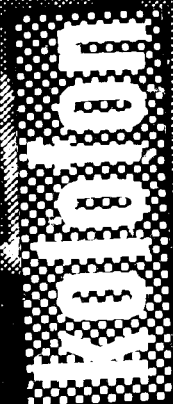
dit nummer o.a.:

- isolatie
- Europe against the current?
- vrouwen tegen voortplantingstechnieken
- STOP EUROPA '92-bijdrages:
  - . vluchtelingenbeleid
  - . de toekomst van de steden
  - . een kritiek

ABONNEMENTEN

Een abonnement op De Zwarte (400 pagina's ong. 10 Zwartes) kost Hfl.25,- zowel voor postabo's als voor abo's die we zelf bezorgen. Instellingen betalen dubbel tarief. Politieke gevangenen krijgen De Zwarte gratis. Betalen doe je vooraf, kontant bij je bezorger* of op giro 3442401 t.n.v. De Zwarte in Leiden.

WANBETALER'S WORDEN GEROYEERD.

De Zwarte wordt eens in de twee weken gemaakt op dinsdag en woensdag. Kopy kan je sturen naar postbus 10233 in Den Haag. Als je zelf een stuk typt doe dat dan op een kolombreedte van 7,3 cm. Kopy moet uiterlijk binnen zijn op de dinsdagochtend dat de Zwarte gemaakt wordt. De mensen die De Zwarte samenstellen zijn op betreffende dinsdag en woensdag te bereiken via telefoonnummer 070-892098.

voor een wisselende prijs (afhankelijk van de dikte) is de Zwarte te koop op de volgende verkooppunten:
Delft: wereldwinkel/kraakkroeg,
R'dam:

kraakkroeg, Dordrecht: botte bijl, Nijmegen: de klinker/de oude mol, Den Haag: de rode hond/ruward/brullend breekijzer/koffiehuis blau, Weert: kollektieve boekhandel, Arnhem: infokafee, Eindhoven: vredeswinkel, Venlo: infocentrum/ea. Den Bosch: den duvel/ea. Maastricht: de tribune/ea. Utrecht: de rooie rat/aku/daar/ea. Wageningen: de uitbuyt/ea. Groningen: 689/vredeswinkel/ea. A'dam: fort van sjakoo/slagerzicht/athenaeum/kraakkroegen, Leiden: manifest/wereldwinkel, Alkmaar: portaal, Haarlem: agora/athenaeum/ea.

verder nog op een aantal punten in Duitsland, België en Frankrijk.

Inhoud

KORTE BERICHTEN

PERSVERKLARING

In de nacht van 11 op 12 april werd in Utrecht Burgermeester Reiger door B.R.A.V.O. ontvoerd. Aan de door ons gestelde eisen, die nog eens herhaald werden in de proclamatie van 27-4-'89, is niet voldaan. Zondag 17 september hebben we het vonnis voltrokken. Door haar lakse houding draagt de gemeente Utrecht de volle verantwoordelijkheid voor de dood van de burgermeester. Economische belangen zijn blijkbaar belangrijker dan de belangen van woningzoekenden. Terwijl er geklaagd wordt over geldgebrek als het gaat om de renovatie van verpauperde stadswijken, schieten in andere delen van de stad de kantoren en luxe-appartementen de grond uit. Het is geen kwestie van geld, het is een kwestie van prioriteiten. Wat brengt het meeste geld op. De tienduizenden die een huis nodig hebben in ieder geval niet. De waarschuwing die dit vonnis met zich meebrengt, richt zich niet enkel tot de gemeente Utrecht. Overal in Nederland veranderen de centra in dure betonnen pakhuisen, waar gewoon wonen niet meer mogelijk is. De stad van de schijntolerantie, Amsterdam, is hier ook een sprekend

voorbeeld van. Om dit te onderstrepen hebben we het lijk van burgermeester Reiger gedumpt voor het huis van project-ontwikkelaar De Court Onderwater. Aan project-ontwikkelaars wordt het groene licht gegeven voor hun beschamende stadsvernielingsprojecten. De Court Onderwater heeft nu het plan opgevat om de al jaren gekraakte panden Tesselschadestraat 7 en 9 te laten ontruimen, te slopen en jawel, er luxe-appartementen voor in de plaats te zetten. Het lijk voor z'n deur is een direkte waarschuwing naar de Court, andere projektontwikkelaars en gemeentebesturen. Wij zullen niet schuwen om opnieuw het middel van ontvoering te gebruiken om onze eisen kracht bij te zetten. U zijt gewaarshuwd.

Stop de stadsvernieling!! Geen ontruiming Tesselschadestraat 7 en 9

groetjes B.R.A.V.O.
Burgermeester Reiger Als
Vondeling Omgekomen

RAKKERS TEGEN SHELL

GRONINGEN - Verklaring: "In de nacht van 9 op 10 september hebben de RAKkers (RAK= Revolutionaire Antie Kapitalisten) een Shellpomp in Groningen ondergeklad met "Shell=apartheid" en "Shell to hell" en vredestekens en anarchistentekens. Dit omdat Shell medeschuldig is aan de apartheid in Zuid-Afrika; Shell is de grootste buitenlandse investeerder in Zuid-Afrika, levert brandstof aan het leger en de politie en diskrimineert zwarte arbeiders. We hebben ook zwarte verf over en in de pompinstallatie gegoten. Ook hebben we elders in de stad (oa op de school voor commercieel onderwijs) nog de volgende leuzen geverfd: CD=moord=fascisme, Europa '92=diktatuur, 1992=1984, revolutie. De op een kerk aangebrachte leus 'JFN' hebben we doorgekalkt.

Verzet is mogelijk, breek het kapitaal! de RAKkers.

AKTIE TEGEN UNIVERSITEITSBLAD MARE.

Vrijdag 15 september is er actie gevoerd tegen 'Mare', het blad van de Leidse universiteit. De dag ervoor was er weer eens een Mare verschenen met een paginagrote Shell-advertentie. Ondanks acties tegen andere universiteitsbladen, voorjaar '89, (vanwege Shell-advertenties) en ondanks het massale (radikale en reformistische) verzet tegen één van de grootste mens- en milieuvernietigers, Shell dus, blijft de redactie van Mare hardnekkig samenwerken met Shell, en dus met apartheid, zure regen, pesticiden, wereldwijde uitbuiting en moord.

Wij, zomaar een paar lieve mensen uit Leeuwarden, hebben in de nacht van twaalf op dertien september, ramen van het wijkteam binnenstad en het paleis van justitie ingegooid. We deden dit uit protest tegen de dreigende ontruiming van een vijftal gekraakte panden in de schoolstraatbuurt. Deze panden die wij in het verleden met succes hebben verdedigd tegen disco- en knokploegterreur, zullen wij zeker niet vrijwillig opgeven ten bate van renovatie. De huren die hieruit voortkomen, zullen de huidige bewoners nooit op kunnen brengen. Wij hebben gekozen voor deze objecten, omdat deze een prominente rol gaan innemen bij de komende ontruiming. Volgende axes zullen volgen!!

Van hieruit groeten wij; de arendstraat, wolters noordhoff complex, hafenstrasse, tesselschadestraat, + de drie arrestanten die na de european festivities, nog vast zitten.

veel liefs van de lieve mensen.

JAJA, JE WEET HET WEL

DIEMEN - Verklaring: "Hartelijk zijn namens JAJA (watsinnaneem) in de nacht van zondag 10 op maandag 11 september j.l. alle benzineslangen doorgesneden en vier vulpistolen verwijderd van Diemen-city AUTOCENTRUM DIEMEN, Shell zelftank Hammerstein BV, parkeerterrein winkelcentrum. Er werd een briefje achtergelaten. Dit stond erop: Voor vrede, gezondheid, vrijheid en geluk JAJA! De slangen zijn doorgesneden door de axiegroep JAJA. Weg met apartheid, rasisme, fascisme, sexismen, machtsmisbruik, milieuvervuiling en moord. Shell uit Zuid-Afrika en de wereld!"

Pak ze aan!!!!!!!!!! Veel geluk!!!! (op de labeltjes staat nix over benzine, iemand nog een wastip?)

JAJA!

Er is informatie verspreid met o.a. de volgende tekst: "Bah, er kleeft bloed aan m'n Mare! Shell steunt apartheid, Shell in Mare, Mare steunt apartheid."

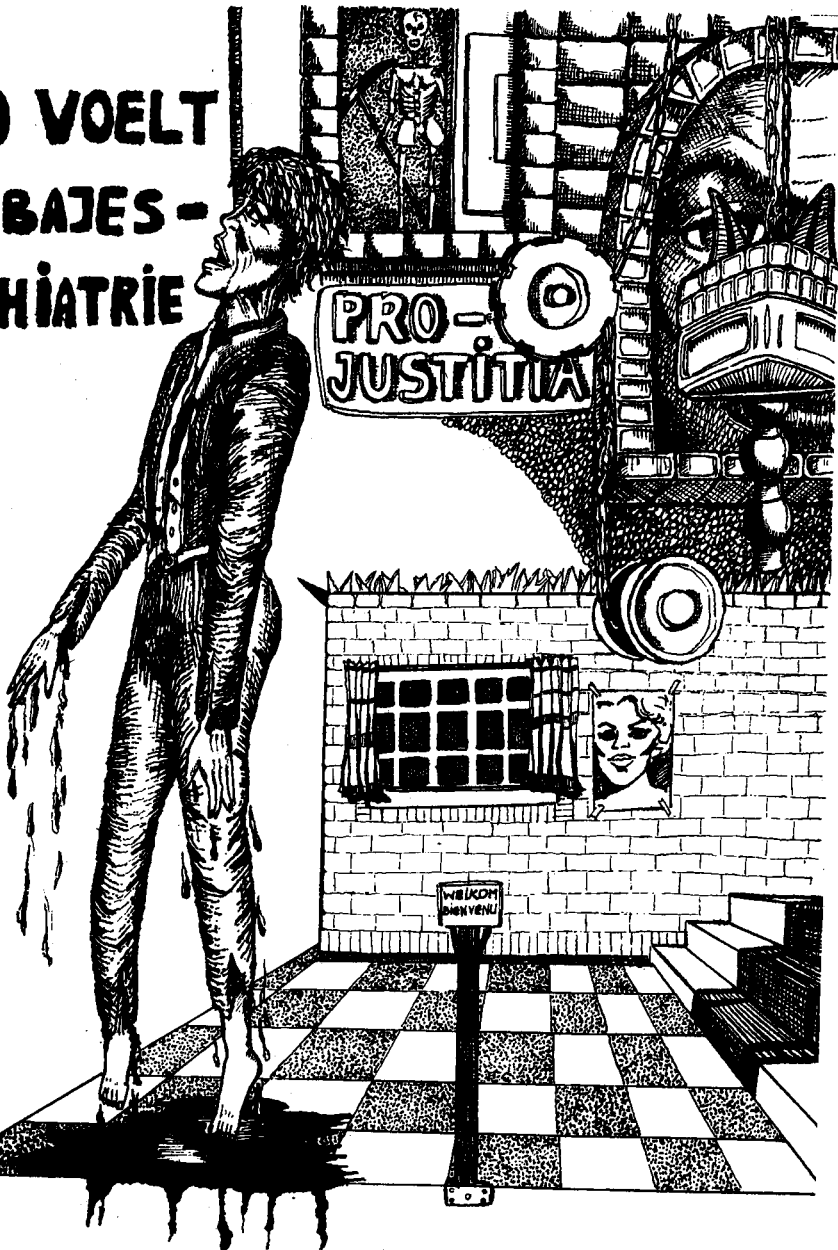
Het is hard nodig om alle banden van de leidse universiteit met het bedrijfsleven in het algemeen en met Shell in het bijzonder, te onderzoeken en aan te pakken.

Het wordt tijd dat het grootste conservatieve bolwerk van de wetenschap, de Leidse universiteit, wakker wordt geschud uit zijn slaap van yuppifikatie en pseudo-objektiviteit.

Kom in verzet tegen de wetenschap van de vernietigingspolitiek!

FOBA GEVANGENEN

ZO VOELT
DE BAJES-
PSYCHIATRIE

In de laatste Zwarte staat een kort stukje over de gedwongen overplaatsing van de zgn. FOBA-groep. Deze groep gevangenen heeft op 13-8 j.l. een bezettingsactie in de bijlmerbjes uitgevoerd, tegen de bajespsychiatrie, tegen het verenigd europa bajesstelsel, en uit solidariteit met de turkse gevangenen die op dat moment massaal in hongerstaking waren. In het onderstaande stuk willen we wat vertellen over hoe het contact met hen (en vnl met één van hen) ontstaan is, hoe zich dat in de loop der tijd ontwikkeld heeft, en over de huidige omstandigheden waaronder Huib Speyer (degene waar we het meest contact mee hebben) gevangen wordt gehouden.

Het contact met Huib ontstond tijdens de hongerstaking (verder: HS) van politieke gevangenen

in de BRD. In Amsterdam was een steungroep opgericht om de HS te ondersteunen. Tussen de stapels post die wij ontvingen zat op een gegeven moment een brief van Huib. Hij schreef dat hij in de bajes zat, de HS dondersgoed begreep en 't wilde ondersteunen, maar niet goed wist hoe. Hij had enkele anzichtkaarten gemaakt, met aan ons de vraag of we deze door wilden sturen naar gevangenen in de BRD. We hebben vervolgens een brief, vergezeld van een infopakket over de HS naar hem opgestuurd, enzo is het kort gezegd allemaal begonnen. Huib heeft zich tijdens de HS ingezet om steun vanuit de hollandse bajes te organiseren. Hij verzamelde handtekeningen van andere gevangenen die de HS ondersteunden en stuurde die aan ons door en/of

rechtsstreeks naar de BRD. Wij stuurden brieven en infopakketten over de aktuele situatie die hij vervolgens in de bajes van hand tot hand liet gaan. Het contact werd steeds beter, eerst schrijven, daarna telefoneren. Bezoek was op dat moment niet mogelijk. In de FOBA is het bezoek begeleid, dwz in een hokje met een bewaker erbij. Zowel hij als wij konden het ons niet voorstellen om elkaar onder deze omstandigheden te leren kennen. Na een door hem gewonnen kort geding konden we wel zonder bewaker op bezoek. De eerste keer met glas (trennscheibe) tussen ons. Na daartegen weer in beklag te zijn gegaan kon het bezoek eindelijk onder "normale" omstandigheden plaatsvinden. Sindsdien zijn er iedere week één of meerdere mensen op bezoek geweest. De gesprekken werden levendige discussies, over de bajes, over hoe wij leven, over politiek, strijd vooral. Binnen bij zijn gevangen vrienden voerde hij de discussie verder, net als wij dat buiten deden. Dit resulteerde uiteindelijk in de huiskamerbezetting inde FOBA. Zij binnen, wij buiten, via spandoeken en megafon, zwaaien naar elkaar. Na deze aktie werden de kontakten zo mogelijk nog intensiever, beter. Steeds meer mogelijkheden zagen wij in het ontwikkelen van bajesstrijd. In de weken na de huiskamerbezetting werden wij gekonfronteerd met de andere kant van de medaille. Eén voor één werden de gevangenen uit de groep die de bezetting had uitgevoerd overgeplaatst naar andere bajessen. Verspreid over het land, ver uit elkaar.

Meyersinstituut.

Op vrijdagmiddag 8 september hoorde Huib dat hij snel overgeplaatst zou worden naar het Meyersinstituut (verder M.I.) in Utrecht. (Het M.I. is een selectiekliniek waar een TBS-gevangene maximaal 6 weken mag zitten. In die tijd wordt gekeken welke kliniek voor hem/haar het meest "geschikt" is.) Ma. 11 september volgt de overplaatsing naar het M.I. We bellen direkt om bezoek aan te vragen. Ons wordt verteld dat dit schriftelijk moet gebeuren met opgaaf van onze relatie tot Huib. Snelle afhandeling wordt verzekerd. Dezelfde dag gaat de brief nog op de bus. Als we een week later nog niets gehoord hebben, bellen we wederom het Meyersinstituut. De toon van het gesprek is enigzins gewijzigd: "Bezoek? Aanvraag? 'n toezegging kan nog wel twee weken op zich laten wachten". Aandringen helpt niet. We besluiten Huib's advokate te bellen om alsnog een snelle beslissing te forceren. Een dag

later belt het M.I. op met de vraag wanneer het ons schikt om bij Huib op bezoek te gaan. In de tussentijd hebben we al weer bericht van Huib ontvangen. Hieronder een aantal citaten: "Ik ben net overgeplaatst naar hier, het Meyersinstituut. Ik heb ook net de Zwarte en de kaart ontvangen, dat is wel leuk want verder is alles hier bijzonder doods. Als je de FOBA isolatie, isolement noemt dan kunnen we hier spreken van 'begraven' zijn. Er zijn drie verdiepingen, onderling contact met andere paviljoens is niet toegestaan. Alles wordt afgeluisterd voor de "therapie". Cipers noemen zich hier socio therapeuties medewerker, maar ik spreek ze aan met 'bewaker'. Ik ben bij de huisarts geweest en die vroeg of ik toestemming wilde geven om mijn bloed te controleren."Als u dat goed vindt natuurlijk" zei hij vriendelijk. Toen ik uitlegde dat ik dat niet goed vond werd hij aanmerkelijk minder vriendelijk."Iedereen wordt getest mijnheer Speyer" zei hij. "Waarop dan?" wilde ik weten."Geelzucht boedspiegel, H.I.V." zei hij argeloos alsof ik niet wist wat die H.I.V.test inhoudt."Nou ik heb geen geelzucht en mijn bloedspiegel is twee maanden geleden nog nagekeken dus nu weiger ik die zero-positief test. Ik heb gezegd dat ik het niet belangrijk vind om dat te weten. "Maar wij willen het weten" zei hij. Toen heb ik hem verzekerd dat ik er niet aan dacht om hem aan te steken, als ik positief zou zijn en ook dat hij waarschijnlijk nooit aangestoken zal worden gezien zijn persoonlijkheid. Ik weiger dus die AIDS-test..(..)

"Ik zit hier stevig te balen. Het lijkt wel of ik begraven ben. Er gebeurt niets, ik krijg van alle kanten commentaar dat ik contacten onderhoud met wat hun kriminelen noemen, maar ze hebben het over mijn vrienden. Ik mag overdag niet opbellen, ook niet voor studieboeken en als ik mijn broer 's avonds bel zit er zo'n klootzak bij. De werkelijkheid in een psych-bajes te zitten overtreft mijn griezeligste nachtmerries. (...) Ik zit wel op een "groepsvleugel" maar het is wel de best beveiligde hier. Alles bijelkaar opgeteld zit ik toch geïsoleerd want het wil niet vloten tussen mij en (met name) het personeel omdat ik ze geen therapie medewerker wil noemen. Ze oefenen daarbij druk uit om "normale" contacten op te bouwen, en iedereen waar ik nu contact mee heb valt niet onder normaal, jullie inclusie..(..) "Je wordt in het Meyersinstituut

LIEFDE OP VRIJWILLIGE BASIS.

OF

INTERNERING OP GEARDEHEID

UITLEVERING OP KLEUR

OF

WELKOM IN DIT LAND. KOM, DAN WIJG IK U EVEN DE WEG.

BUIS AMS

VRIENDELIJK OP MENSELIJKE

KLEUR OF GEARDEHEID MAKEN IEMAND ER NIET MINDER OM. WEG MET DISKRIMINATIE.

SLA HET FACISTISME AAN DIGGELN!

KORTE STRIPVERHALEN TEGEN RACISME, SERIESE EN FACISTIE, DIT VERHAAL: TEGEN DISKRIMINATIE

TEXT + TEBEKENINGEN: S.P.O. DOOR H. SPEYER

voorbereid op een kliniek waar medegevangenen je opsluiten, waar ze hun lotgenoten moeten aangeven bij elk lullig dingetje en waar ze hun medegevangenen zelfs kunnen isoleren. Als ik dan zou weigeren een gevangene aan te geven of in te sluiten dan verstoort ik de groepsorde en word ik eveneens achter de deur gezet. De hiërarchie is geregeld volgens het führer principe. Eén chef de kliniek, één blokhoofd, zoveel groepsleiders 'gruppenführer' en een aantal kapo's. Ik sta nu al geselecteerd voor de Nicolai-afdeling (v.d.Hoe-vekliniek), dat is de 'intensive care' wat best aardig klinkt maar deze afdeling staat ook wel bekend als de isoleer waar ik 23 uur per dag achter de deur zal zitten totdat zij vinden dat ik groepsgeslacht ben. Het is een goed beveiligde afdeling.

Als ik bijvoorbeeld mijn gevangenskcontacten niet wil opgeven (en dat ben ik ook niet van plan) dan blijf ik op die afdeling, want dan werk ik niet mee aan mijn resocialisatie. Weet je, ik heb geen zin om zoals hun te worden, ik kan niemand opsluiten, ik kan bepaalde vrienden niet opgeven maar ze gaan natuurlijk weigeren mijn post te versturen en inkomende post achterhouden en dan is het snel afgelopen met wie dan ook contact te houden. Ik zal alles via omwegen moeten doen, wat me best zal lukken maar wie geeft hun in jezusnaam het recht mijn vrienden 'uit te zoeken' (..) Aan de andere kant begin ik mezelf nu sterk te maken voor de strijd tegen de dehumanisering en ik ben niet van plan me neer te leggen bij een regiem (van wie dan ook) dat gericht is op

het afmaken van mensen en dat veel wegheeft van een nazi-achtige structuur.(..)Ik denk dat ik zolang ik mens blijf niet zo snel er aan onderdoor zal gaan en ik denk dat ik zelfs anderen kan aanmoedigen weer mens te worden. Wat er ook gebeurt, er is niemand die mij mijn idealen en denkbeelden kan ontnemen, zelfs niet met medicijnen en isolatie.(..)

"Kan ik me toch nog voorstellen hoe ze zich in Duitsland voelen. De ware bedoeling van de bajespsychiatrie wordt me steeds duidelijker: diep wegstoppen en proberen een wig te drijven tussen gevangenen en hun kontakten buiten.(..) Het bewakend personeel heeft nu nog meer de pest over mij in maar ik sta niet helemaal alleen. Jullie post, die van Alan en K. laten mij zien dat de strijd ook (juist) hier de moeite waard is. Het zal een harde worden, vooral omdat de cipiers en directie hier helemaal geen tegenspraak kent, iedereen houdt zo'n beetje zijn mond omdat ze denken op die manier voordeel te kunnen trekken terwijl ze niet willen doorhebben dat het uiteindelijke resultaat monddood is en een totale onderwerping aan het fascistiese apparaat. Onderwerping aan de maatschappij in deze vorm is in wezen je mens zijn opzij zetten. Hoewel dit leidzame gedrag van gevangenen (de verkrachters enz. uitgesloten) te begrijpen lijkt vind ik dat het vooral de gevangenen zijn die het iso-systeem mogelijk maken door overal maar over te zwijgen. Ik wil geen onderdeel vormen van hun onmenselijke en a-sociale beleid. Het woord sociaal heeft door met name justitie en bajes"welzijn" een vieze smaak gekregen. Termen als resocialisatie, sociaal-therapeuten, sociaal werkers hebben van de werkelijke betekenis van sociaal zijn (en socialist) een parodie gemaakt.Sociaal is voor mij nog steeds het samenzijn van mensen waarbij iedereen in zijn waarde wordt gelaten. Socialisme betekent voor mij een vrije (geestelijk en lichamelijk) wereld voor alle mensen, zonder rijk of arm, zonder onderdrukkers en staatsmoordenaars zonder apartheid en ongelijkheid. Ik vind dit niet teveel gevraagd, ik vind zelfs dat we dat mogen eisen en dat iedereen het recht heeft zich daar op zijn/haar manier voor in te zetten. Dit is dan ook de reden dat ik me op mijn manier (in de bajespsychiatrie en later buiten) daarvoor blijf inzetten. Ze mogen me mijn bezoek afnemen en mijn telefoontjes maar dat verandert niets aan de harde feiten. Het bevestigt mijn beeld over het justitie beleid en het totale politieke systeem waarvan justitie één van de fascistiese is. Ik wil de buitenwereld niet vergeten, vooral omdat ik vind dat de situatie waarin (psyco)gevangenen zich bevinden onlosmakelijk ver-

bonden is met de situatie waarin vele onderdrukte, gediskrimineerde mensen zich buiten bevinden. Het moedigt mij aan dat er vele groepen (jullie o.a.) strijd voeren in allerlei vormen. Daarom is de fysieke isolatie weliswaar vervelend, maar zolang ik weet dat ik in elk geval niet alleen sta ben ik geestelijk niet geïsoleerd. Dat wil niet zeggen dat ik hun iso-terreur pik, integendeel ik ga er weer even hard en met nog meer overgave tegenin, gedingen voeren, klachten indienen.(..)

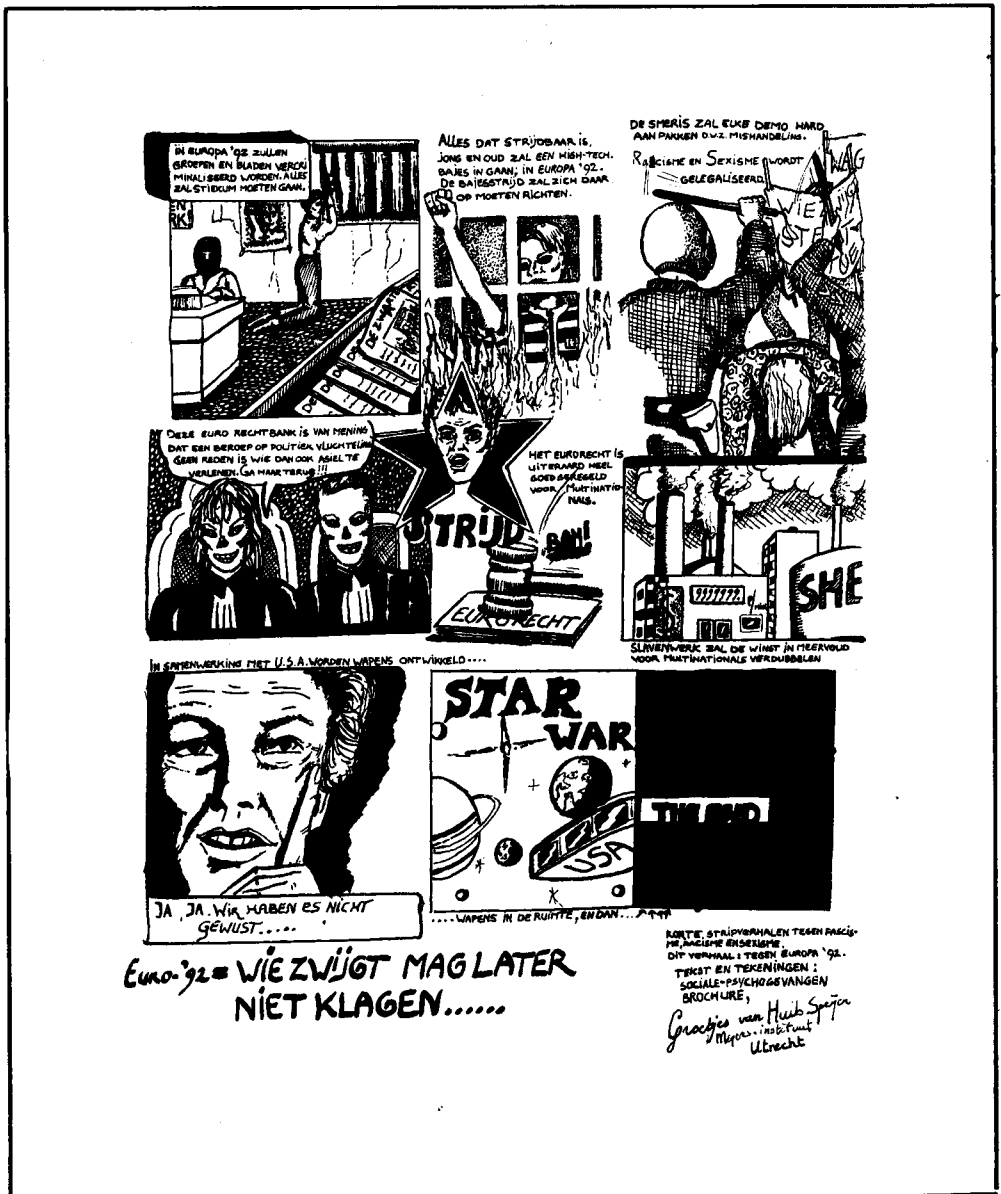
Tot zover de citaten. Maandag, de 25e konden we dan eindelijk op bezoek komen. Er zit een STM-er (socio-therapeuties medewerker) bij, volgens het Meyers instituut om het bezoek "te begeleiden". Wat dat inhoudt merken we ter plekke. De bewaker zit weliswaar in de hoek en wij in het midden, maar gezien de grootte van het kamertje (3 bij 4) kunnen z'n rode oortjes en prikkende ogen elk woord en elke beweging registreren. Een ontspannen gesprek is onmogelijk. Verzoeken, eisen, woordwisselingen helpen hem het kamertje niet uit. Hij heeft opdracht te rapporteren wat er gezegd wordt en door te

geven wat z'n 'gevoel' is over het contact tussen Huib en ons. Dat laat zich raden. We besluiten aan het eind van het bezoek beklag in te dienen over de gang van zaken en, totdat er verandering in komt (dus bezoek zonder bewaker) bezoek uit te stellen. Briefcontact wordt de komende tijd dus nog belangrijker. We zijn niet van plan om het contact tussen ons op wat voor 'n manier dan ook kapot te laten maken. We blijven buiten de mogelijkheden zoeken om Huib zonder bewaking te kunnen bezoeken en om bajesstrijd binnen te ondersteunen. We houden jullie op de hoogte. Als je 'm wilt schrijven, zijn adres is: Huib Speyer

Meyersinstituut
Gansstraat 168
3582 ED Utrecht

Protestbrieven kunnen gericht worden aan de geneesheer-directeur zelfde adres als hierboven. Van hieruit een strijdbare groet aan Huib, z'n kameraden van de FOBA, Alan Reeve, de vrouwen van de vrouwenstoren (bijlmerbajes), Halil en Mustafa (de schans, bijlmerbajes) en alle andere solidaire gevangenen.

BINNEN EN BUITEN EEN STRIJD !

PSYCHIATRIE EN ISOLATIE

Op 4 oktober a.s. wordt er een aktiedag georganiseerd door het Landelijk Overlegorgaan Wegloophuizen tegen de Psychiatrie en de Cliëntenbond tegen isoleren binnen de psychiatrische inrichtingen. Dit gebeurt nav. de heruitgave van het boek "Stenen voor Brood".

Dit boek is al weer ruim 5 jaar geleden verschenen en al enige tijd uitverkocht. De vraag ernaar is nog steeds groot, want wat isoleren betreft is er nog niets veranderd waardoor het boek aan aktualiteit heeft ingeboet. Integendeel! Aktuele cijfers over isoleren in Noord-Holland zijn daarom toegevoegd.

Volgens de gevestigde psychiaters is isoleren (vanwege de slechte naam tegenwoordig meestal separeren genoemd) nog steeds noodzakelijk, ook bij kleinschalige geïntegreerde wijkopvang. Ook laten de vertegenwoordigers van de elektroshock weer van zich horen. Deze middelen geven rust op de afdeling en zijn noodzakelijk omdat door bezuinigingen menselijke begeleiding niet mogelijk is. Door de patiënten worden deze middelen als (lijf-)straffen ervaren en dat zijn ze ook.

Het isoleren, ap art zetten van mensen is in het gevangeniswezen

pas ontstaan ten tijde van de Franse Revolutie en werd in 1884 in Nederland ingevoerd. De psychiatrische inrichting zelf is overigens ook ontstaan vanuit het strafrecht. Tot 1916 bestond er alleen gedwongen opname. Vanaf toen kon je je ook vrijwillig laten opnemen en ontstond het imago, dat de psychiatrische inrichtingen er niet alleen zijn om de geesteszieke mensen op te sluiten, maar dat deze mensen "beter" konden worden gemaakt.

Pas wanneer je binnen de muren van een inrichting bent (geweest) bemerk je dat er daar bijna geen hulp wordt geboden aan problemen, die je zou kunnen hebben. De enige doelstelling is ieder op tijd uit zijn bed, aan tafel en er 's avonds weer op tijd in. Medicijnen moeten op alles een antwoord geven met de dreiging van isoleren of erger achter de hand. De enige manier om er weer uit te kunnen komen is door je perfect aan het dagregime aan te passen. Wel erkennen psychiaters, dat de problemen van de zog. patiënten hun oorzaak vinden buiten de patiënt. Ze spreken dan over jeugdervaringen van onderdrukking in het gezin (met als extreem incest), maar de befaamde psychoanalyse of andere individuele of

groepsterapieën zijn er slechts voor een heel kleine elite. Erger is, dat steeds meer mensen de algemene politieke situatie niet meer aankunnen: werkloosheid of de dreiging hiervan en werkdruk, terwijl welvaartseisen als koelkast, bankstel, kleuren-TV, vakantie in het buitenland zo tot norm zijn verheven, dat de meeste mensen echt niet zonder kunnen, zodat zij gedwongen worden in het gareel te lopen. Wanneer ieder mens in de huidige maatschappij echt eerlijk tegen zich zelf zou zijn en zich voortdurend bewust was van het onrecht in de wereld: de oneerlijke verdeling van lonen in Nederland en de gigantische korrupsie van hoge bankheren en gezagsdragers, de uitbuiting van de derde wereldlanden, de giflozingen daar en hier, de ontbossing en de kernbewapening en zijn leven zou willen inrichten zonder zelf korrump te zijn, zou binnen korte tijd ieder opgesloten moeten worden wegens gekte of botsing met het gerechtelijk gezag.

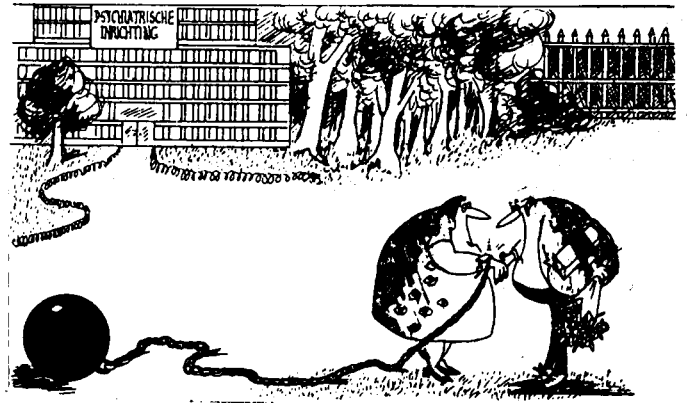
Daarom: HET BESTAAN VAN DE PSYCHIATRIE GAAT ONS ALLEMAAL AAN! DEMONSTREER OP DE ANTI ISOLEER AKTIEDAG WOENSDAG 4 OKT. 13.00 UUR BEURSPLEIN; 14.00 KONINGSZAAL VAN ARTIS.

BOEKBESPREKING " Stenen voor Brood"
Samengesteld door leden van de Kliëntenbond.

In 1979 werd er binnen de cliëntenbond een werkgroep opgericht. Deze werkgroep heeft onderzocht hoe de isoleercellen ge/misbruikt werden binnen psychiatrische inrichtingen. Voor dit doel benaderde men zes inrichtingen en legde men aan verschillende afdelingen aldaar vragenlijsten voor. Over dit onderzoek is in 1984 voor het eerst bovenstaand boek verschenen. Het heeft heel wat stof doen opwaaien in inrichtings- en regeringskringen, dit omdat de misstanden t.a.v. de isoleercel schrikbarend bleken te zijn. De in de psychiatrische inrichting heersende machtsverhoudingen (maatschappelijke verhoudingen kom je er in zeer versterkte mate tegen) bleken een onhoudbare situatie met zich mee te brengen. De isoleercel was hierin noodzakelijk. Was m.a.w. perfect passend.

Mede door de konklusie van die boek zijn er indertijd dan ook verschillende maatregelen genomen door de overheid t.a.v. het isoleercel ge/misbruik, omdat men de illusie had de misstanden op die manier in kunnen dammen.

Nu, na 5 jaar verschijnt er een heruitgave van het boek (28 september). hetgeen noodzakelijk is, want de konklusie van dit boek is dat, er in de tussentijd periode, voor wat betreft de machtsverhoudingen niets, maar dan ook niets verbeterd is. Er wordt daarom in dit boek nog steeds uitgegaan van het onderzoek uit 1980. De werkgroep zegt van mening te zijn dat het nu aan de inrichtingen is om aan te tonen dat de konklusies niet meer juist zijn. Wel heeft de werkgroep alle nieuwe informatie in het

boek verwerkt. En niet te vergeten de lacunes die ze wat dit betreft nog steeds vond. Het boek bevat ook veel ervaringen van (ex) geïsoleerden zelf. Verhalen waar je kippevel van krijgt. Mensen die daar, soms na 10 jaar, eindelijk iets van op papier konden zetten (praten kon vaak nog niet). De behandelaars zien de isoleercel in de meeste gevallen als een therapie. De cliënt ziet het echter altijd als een straf. En dan nog een straf die doodangsten veroorzaakt. Denk je zelf eens in dat je gedwongen bent in een ruimte van ong. 2,5 m. bij 3 m. Je hoort niets. Je bent soms naakt! Je wordt soms getouchéerd! Je bent volledig afhankelijk, in alles, van de verpleging! De verpleging heeft sleutels, daarnaast kan ze zo door een raampje naar binnen kijken: totaal geen privacy dus, alleen totale eenzaamheid! Soms is er ook een kamera. Het ergste van alles is dat je medicijnen krijgt,

ondermeer tegen de angst. Medicijnen met ontzettend veel bijwerkingen die er bijvoorbeeld voor zorgen dat je niet stil kunt blijven staan (denk nog even aan die 2,5 m. bij 3 m.)!

Terwijl men daar toch voor hulp kwam.

Door middel van onderzoek wilde de werkgroep o.a. achterhalen, 1- Op welke manieren er geïsoleerd werd 2- De redenen waarom het isoleren noodzakelijk werd, 3- De negatieve en positieve gevolgen van het isoleren, 4- of er goede alternatieven bestonden waardoor het isoleren afgeschaft zou kunnen worden. Het bleek dat er totaal geen eenduidigheid bestaat t.a.v. het isoleercelbeleid: soms naakt, soms met scheurhemd, soms wel, soms niet getouchéerd enz. Er is variatie ondanks de bestaande richtlijnen, die werden een handvat voor de leerlingverpleegkundige genoemd.

Ook de redenen om te isoleren blijken verschillend te zijn per afdeling: sommigen zijn b.v. overtuigd van het tegendeel. Hiernaast wordt er bij de registratie vaak van de meest vage termen gebruik gemaakt. Dit wordt dan een reden om iemand soms weken soms zelfs maanden lang te isoleren.

De onderzoek(st)ers moesten vaak lang doorvragen, wilden zij van de behandelaar(st)ers iets te horen over mogelijke negatieve gevolgen van het isoleren. Vaak stapte men vrij snel weer over op de positieve. Velen spraken zoals gezegd van de goede therapeutische werking van het isoleren. Misschien hadden ze in dit verband zichzelf wel op het oog, want één van de redenen die dan genoemd werd, was dat het dan rustiger werd op de afdeling! Soms erkende men ronduit dat isoleren alleen als straf gezien kan worden.

22 ondervraagde cliënten beantwoordden deze vraag ook. Van hen zeiden 18 personen last van negatieve gevolgen gehad te hebben (o.a. mensenschuw), 2 zeiden het niet te weten en 2 zeiden dat de isoleercel een positieve uitwerking op hen had gehad. Dit op zich is al een duidelijke ontkrachting van de z.g. goede therapeutische werking. Daar komt echter bij dat van de cliënten binnen de hiërarchische inrichtingsstructuur niet verwacht kan worden dat zij zich een objectief beeld kunnen vormen. Zij worden zodanig door de psychiatrie gemanipuleerd waardoor zij vaak het stereotiepe beeld van de afhankelijke patiënt uit gaan belichamen. Soms gaan mensen geloven in de meest waanzinnige folteringen.

Uit het boek valt af te leiden dat de psychiater alle macht in handen heeft en niet geneigd is daar op korte termijn verandering in aan te willen brengen. Ook de inspectie en wetgevende instanties (van wie je zou kunnen verwachten dat ze bestaan voor het belang v.d. cliënt) vormt in deze geen gevaar voor de bestaande machtsverhoudingen. Een wezenlijke verbetering zit er voor de cliënt in de naaste toekomst dan ook niet in. In zekere zin is de verpleegkundige daar ook de dupe van. Als 17-jarige komt zij op de afdeling terecht en wordt zij geleerd volgzzaam de regels van hogerhand uit te voeren. In veel gevallen "leren" zij er in te geloven. Anderen blijven enigzins

krities. Velen ook stoppen gedesillusioneerd, voortijdig met hun opleiding. De verpleegkundige heeft de vrijheid; de cliënt zit vast!

In goede alternatieven voor de isoleercel wordt er binnen de psychiatrische inrichtingen niet echt geloofd, zolang het systeem zodanig is dat mensen gedwongen opgenomen kunnen worden. Wel spreekt men over de positieve kanten van kleinere leefeenheden, beter en meer emotioneel ervaren personeel (op maar één v.d. onderzochte afdelingen werkte een ex-client) meer contacten naar buiten, meer tijd voor de cliënten. Over de meeste van deze voorstellen wordt echter d.m.v. het onderzoek het tegendeel bewezen; isoleercellen zullen ook dan niet minder gebruikt gaan worden. Ook laten de laatste jaren weer groeiende wachtlijsten zien (logies in deze maatschappij) een stijgend aantal uren dat er geïsoleerd wordt enz.

Het beleid dat de Cliëntenbond voorstaat is, behalve dan op papier, nooit van de grond gekomen. Zij is voor meer ambulante hulpverlening en meer gelijkwaardigheid. I.t.t. dit voorgestelde beleid wordt er de laatste jaren juist weer gesproken over uitbreiding van het beddenaanbod (meer inrichtingen dus).

Over de wetgeving t.a.v. isoleren vertelt het boek ook veel. Het is in dit verband vermeldenswaard dat nu nog steeds de krankzinnigenwet uit 1884 van kracht is. De B.O.P.Z. (Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen) welke als wetsvoorstel voor het eerst is verschenen in 1971, is nog steeds niet in werking gesteld. Gelukkig eigenlijk maar want ook deze wet houdt het vooroordeel t.a.v. gekte in stand en dupeert de cliënt in grote mate. De jurisprudentie op basis v.d. grondwet en de internationale wetgeving t.a.v. de rechten v.d. mens bieden in dit verband nog enige uitkomst. De laksheid geeft in ieder geval aan dat de wetgeving zeer gewillig is om het machtsbolwerk binnen de psychiatrie in stand te houden. Maar zij weet natuurlijk ook wel, dat met het neerhalen hiervan, de hele maatschappelijke orde op de helling komt te staan.

Tenslotte nog even de veranderingen v.d. laatste jaren binnen de psychiatrie, zoals die in het boek beschreven wordt.

Omdat er nu een Cliëntenbond bestaat en er ook verschillende juridische organen zich bezig houden met o.a. het isoleren, zijn ze binnen de inrichtingen stiekemer geworden.

Zoals gezegd staat het ten eerste al vast dat het aantal officiële isoleeruren stijgt. Daar bij echter treedt er een woordversluïering op. Het isoleren wordt steeds minder als zodanig genoemd. Tegenwoordig heet de isoleercel "de separeercel", "de separette", "de rustkamer", "de droomkamer" e.d. Ook wordt men tegenwoordig opgesloten op de eigen kamer. En men verzint nieuwe dwangmiddelen. In het boek staat een weerzinwekkend verhaal over iemand die vastgebonden werd op een stoel!

Al dit soort praktijken hoeven niet geregistreerd te worden. Ook zijn er tegenwoordig behandelprogramma's in zwang. Van te voren wordt dan afgesproken met de cliënt waar deze zich aan te houden heeft. Daarbij wordt afgesproken dat de isoleercel gebruikt gaat worden als sanctie bij het niet nakomen van afspraken. Men doet dan ook nog net alsof het geheel rechtsgeldig is door de cliënt te laten tekenen: de cliënt als mede verantwoordelijke. In weer andere gevallen wordt de groep medeverantwoordelijk gemaakt.

De Cliëntenbond stelt zich dan ook als volgt op:

1. Isoleren is nooit een antwoord op het probleem van de hulpvrager, hoogstens op het probleem van de hulpverlener.
  2. Isoleren is: de hulpverlener wilens en wetens blootstellen aan ontoelaatbaar grote risico's voor geestelijke en lichamelijke gezondheid. Het is niet zelden een marteling.
  3. Isoleren is geen therapie, het is een straf.
- Wat ik in het boek het meest in het oog vind springen en ook het beklemmenst vind zijn de 2 belevings-

werelden die er binnen de inrichting bestaan. Enerzijds de behandelaar(ster)s die alle macht in handen hebben. Zij zijn met dit gegeven ook nog overtuigd dat ze op een goede manier de juiste hulp te bieden hebben. Anderzijds de cliënten. Degenen die, bij hun eerste stap binnen de inrichting (of in het geval dat zij liggen vastgebonden op een brancard, daar voor al), alle macht ontnomen wordt. Degenen dus die in zo'n situatie ontzettend veel behoefte hebben aan hulp en liefde maar die gaande weg merken dat er nergens om gevraagde mag worden. Wie vraagt is lastig en daar is de isoleercel voor! Daarnaast de arrogantie van de behandelaar(ster). Men neemt de cliënt totaal niet serieus want wanneer zij ook maar enigzins gebruik proberen te maken van hun recht op inspraak, wordt er gesteld dat dit een onderdeel is van de waan!

1992: EEN GOED JAAR VOOR DE PSYCHIATRIE?

Het volgende stuk is geschreven door vrijwilligers/sters van het Wegloophuis tegen de psychiatrie 'De Vluchthaven' in Den Haag. Ze willen duidelijk maken hoe het Europa na 1992 mogelijk de psychiatrie zal beïnvloeden.

Hoewel het verre van duidelijk is wat er allemaal gaat gebeuren, kunnen we wel enige trends aanwijzen. Voordat we de toekomst proberen te schetsen eerst onze visie op de psychiatrie anno 1989.

Een psychiatries ziekenhuis (PZ) verbergt een hele wereld binnen haar muren. In deze wereld zijn de machtsverhoudingen extreem uitvergroet. De bewoners, waarvan sommigen nooit verder komen dan die muren, staan bloot aan een repressie die een karikatuur lijkt van de wereld buiten het ziekenhuis. Deze repressie is te vergelijken met die in de gevangenis, maar gaat vaak veel verder. Lichamelijke onschendbaarheid bijv. is niet gewaarborgd.

Waartoe bestaat deze repressie? Waar

toe bestaat de psychiatrie? De psychiatrie is in eerste instantie een mechanisme om mensen die zich niet kunnen en/of willen aanpassen aan wat normaal gevonden wordt te beheersen. Om de maatschappij en de machtsverhoudingen te beschermen worden deze mensen opgesloten in een PZ. Deze vrouwen en mannen worden vervolgens gek genoemd en individueel behandeld.

De oorzaken van het ongewenste gedrag zijn vaak sociaal van aard. Om er een aantal te noemen: niet kunnen omgaan met allerlei vormen van onmacht zoals we die dagelijks tegenkomen tengevolge van (seksueel) misbruik, stress op het werk, armoede enz. Maar ook wordt ongewenst gedrag veroorzaakt door de wil vrij te zijn, je eigen leven in te delen, en je niet te konformereren aan bepaalde normen. Denk hierbij aan hygiënische normen, seksuele normen en financiële normen (de waarde van geld niet beseffen bijv.). Kortom, ongewenst gedrag wordt veroorzaakt en gekreëerd door de sociale omstandigheden.

Om nu te voorkomen dat gekken hun sociale omstandigheden veranderen, en om discussie te voorkomen, worden ze als ziek beschouwd. Ze krijgen medicijnen toegediend, worden in isoleercellen gestopt, krijgen elektroshocks en worden dag en nacht in de gaten gehouden. Dit noemen ze therapie. Dit doen ze om therapie aan de staat (revolutie) te voorkomen.

Een voorbeeld. Meer dan de helft van de vrouwen in de psychiatrie is het slachtoffer van verkrachting, hetgeen in hoge mate bijdroeg aan hun ongewenste gedrag. (Ze konden er gek genoeg niet mee omgaan.) Door nu deze vrouwen verplicht te laten navelstaren, kalmerende middelen te geven, zijn ze niet in staat de ware veroorzakers van hun probleem aan te pakken: de verkrachter(s), het patriarchaat.

Welk effect heeft '1992' nu op de psychiatrie? Ten eerste zullen de oorzaken van ongewenst gedrag nog toenemen. Vrouwen zullen nog meer gedwongen zijn hun reproductieve taken te vervullen, d.w.z. werkende mannen oplappen, kinderen krijgen, en ga zo maar door. De marge waarbinnen iets als normaal wordt beschouwd wordt smaller. Homofilie is in Engeland al weer verboden. Een andere oorzaak kan de gevangenis zijn. Daar worden steeds meer psychiatrische repressiemechanismen gebruikt. Voorbeelden hiervan zijn gedragsbeïnvloedende technologie en isoleercellen. In 1988 bleek meer dan 10% van de mannelijke gevangenen een psychiatrische stoornis te hebben. En er worden nog meer isoleercellen gebouwd... Kortom, het label 'gek' zal nog hard nodig zijn voor al die mensen die de repressie (zie Europa-krant) die bij '92' hoort niet meer aankunnen.

Ten tweede zal de psychiatrie zelf veranderen. Het moet allemaal natuurlijk goedkoper, want de gek levert geen winst op. Veel onaangepaste mensen zullen daarom buiten de psychiatrische muren in de gaten gehouden worden. Volgespoten met antidepressiva en neuroleptika wel te verstaan. Dat geldt overigens ook voor hun kinderen, want de (eugenetische) genentechnologie denkt onaanpastheid te kunnen herleiden tot je genen. Steeds meer wetenschappers beginnen bijv. over de erfelijkheid

van schizofrenie (verzamelnaam voor alles en nog wat) te praten. Daarnaast zullen er fusies plaatsvinden tussen de verschillende PZ-en. In de dan gigantiese inrichtingen zal nog minder tijd zijn voor persoonlijk contact. De machtsverschillen tussen psychiaters en hun patiënten zullen nog meer toenemen.

Ten derde de weglopers. In de wegloophuizen tegen de psychiatrie worden jaarlijks vele weglopers uit de psychiatrie opgevangen. In veel gevallen is wegelopen nu al een hachelijke zaak, omdat de gevolgen niet mis zijn. Vaak zijn de weglopers met een depôt ingespoten. Dit is een voorraad van een maand van een medicijn (tegen sociale problemen?). Meestal hebben deze medicijnen ernstige bijwerkingen, waartegen dan ook

dagelijks pillen gegeven worden. Maar die krijgen ze niet mee tijdens een vlucht, met als gevolg soms verstikkingsverschijnselen, parkinsonverschijnselen etc.

Alsof dit niet genoeg is ontstaat door Europa '92 nu de mogelijkheid patiënten hun dan verplichte pasje af te pakken. In België gebeurt dit al. Een opvallend uiterlijk, zoals armoedige kleding, nervositeit en verschijnselen door de bijwerkingen van de medicijnen zorgen voor snelle herkenning. Zeker met in het achterhoofd de verscherpte controle nu de grenzen opengaan. Weglopen en ontkomen aan de repressie is dan bijna niet meer mogelijk. Voor de mensen die ontkomen zijn zal het opnieuw opbouwen van hun leven in Europa heel moeilijk zijn: lagere uitkeringen,

werkloosheid, een genenpas met daarop je ongeschiktheid en een eenzaamheid omdat de sociale structuren in de steden doorbroken worden en mensen geïsoleerd op een kamer terecht komen. Hoop?

Kortom, 1992 wordt een goed jaar voor de psychiatrie, psychiaters, en alle andere machthebbers in Europa. Voor alle slachtoffers van de repressie wordt het meer van hetzelfde. DAT PIKKEN WE TOCH ZEKER NIET??

Heb je belangstelling voor het werk van 'De Vluchthaven' of wil je vrijwilliger/ster worden WAAR DRINGEND BEHOEFTE AAN IS! kom dan eens langs: J. v/d Haagenstraat 35-43, Den Haag of bel: 070-808069.

SPANJE: GRAPO-GEVANGENEN IN HONGERSTAKING

Al enkele weken zijn de gevangenen uit GRAPO/PCE(r) in hongerstaking. De hongerstaking is op 21 augustus begonnen in de gevangenis van Almeria en op 5 september hebben de gevangenen in Soria zich daarbij aangesloten. Ze zijn in hongerstaking gegaan vanwege de toenemende repressie. Sinds 10 maanden worden de gevangenen compleet geïsoleerd (op 1 uur per dag na). Alleen familie mag hun nog 10 minuten per week bezoeken. De kollektieve leefgemeenschap in de bajes die de gevangenen in 1987 door een hongerstaking hadden bevochten is nu vrijwel helemaal uit elkaar gerukt. De gevangenen zijn zoveel mogelijk over alle bajessen in Spanje verspreid. Verder pesterijen, slaag, niet mogen werken of studeren, permanente celcontrole, censuur op post etc.

Zoals ook met de gevangenen van de ETA gebeurt, lijkt de PSOE (sociaaldemocraten) aan te sturen op of spijtbetuiging en dan 'herintegratie' in de maatschappij of mentale en fysieke vernietiging van die gevangenen die hun identiteit weigeren op te geven. De fysieke konditie van sommige hongerstaker-

sters was al zeer slecht door eerdere hongerstakingen; 2 gevangenen uit Almeria zijn inmiddels al overgeplaatst naar het gevangenisziekenhuis in Madrid-
BASTA YA DE REPRESSION!

Schrijf de gevangenen, stuur kaarten, brieven, telegrammen...

Prisión Provincial de El Acebuche,
modulo 8
Apartado 221
04080 ALMERIA
Spanie

José Antonio Ramón Teijelo
Joaquín Calero Arcones
Francisco Brotóns Beneyto
Juan García Martín
Juan Manuel Pérez Hernández

Centro Penitenciario de Cumplimiento
de Daroca
50071 ZARAGOZA
Spanie

José María Sánchez Casas
Olegario Sánchez Corrales
José Balmón Castell
Manuel Quesada Jiménez

Prisión Provincial de Castellón
12071 CASTELLON
Spanie

Aurora Cayetano Navarro
Alicia Artímez Alvarez
Eve Alosa Arce

Prisión de Basauri
48071 BIZIKAI
Spanie

Carmen López Anguita
Josefina García Aramburu
Teresa González Rodríguez

Hospital General Penitenciario
Apartado 27031
28080 MADRID /Spanie

Fernando Hierro Chomón
Antonio Pedrero Donoso
Inaki Kuadra Etxaandia

Establacimient Penitenciario Femenino
de Carabanchel
C/Monsenor Oscar Romero, s/n
28045 MADRID /Spanie

Josefa Alarcón

Prisión Provincial de Soria
42071 SORIA /Spanie

Francisco Martín Valero

Prisión de Yebes
C/ Juan de Vera, 10
28045 MADRID /Spanie

Milagros Caballero Carbonell

Meer over GRAPO/PCE(r) is te lezen in Zwarte 128. In de volgende Zwarte in ieder geval de hongerstakingsverklaring van de gevangenen en hopelijk meer info.

CHRISTOPH VON HÖREN IS VRIJ!!!

Christoph, een gevangene uit het verzet in de BRD, is op 19 september vrijgekomen. Hij zat vast vanwege het organiseren van een manifestatie voor de samenvoeging van de gevangenen en de vrijlating van Günter Sonnenberg. Hij zat sinds 30.10.1988 vast en was veroordeeld tot 18 maanden. Hij moet dus eigenlijk nog ruim een half jaar zitten. Zijn vrijlating heeft ongetwijfeld er mee te maken dat Christoph ernstig ziek is. Hij leidt n.l. aan de ziekte van Bechterew, een reumatische ontsteking aan rug en bekken. Deze ziekte is niet te genezen maar slechts te vertragen. Verder lijdt Christoph aan een ernstige longaandoening waardoor hij veel frisse lucht nodig heeft en niet aan stress bloot mag staan. Behandeling van Christoph was binnen de bajes onmogelijk. Nu is hij gelukkig vrijgelaten. Hoe het precies zit, en of dat zo blijft weten we niet. In ieder geval zitten Claudia Wannersdorfer, Bernd Rössner, Günter Sonnenberg en Angelika Goder nog wel vast. Zij zijn net als Christoph "haftunfähig" en moeten onmiddellijk vrijgelaten worden!

VOORTPLANTINGSTECHNOLOGIEN: meer keuzemogelijkheden voor vrouwen of meer dwang?

ZELFBESCHIKKING ALS VALKUIL

Over de nieuwe voortplantings-technologieën bestaan er binnen de vrouwenbeweging tegenstrijdige opvattingen, waarover echter geen echte discussie plaatsvindt. In het verslag in NN-35 over de 44-week in Ruigoord bijvoorbeeld worden twee standpunten beschreven alsof ze elkaar aanvullen. Aan de ene kant wordt het recht geëist om geïnformeerde keuzes te maken en dat de technologieën toegankelijk moeten zijn voor iedere vrouw die dat wil. Aan de andere kant - "de 44 uit het 44-infocentrum voegden hier nog aan toe" - wordt gezegd dat zelfbeschikkingsrecht een kollektief recht is, d.w.z. dat individuele vrouwen zich niet op een dusdanige wijze op dat recht kunnen beroepen dat andere daarmee schade ondervinden. Hoe is het mogelijk dat dezelfde technieken in één adem als vergroting van de keuzemogelijkheden voor vrouwen, als verruiming van hun zelfbeschikking, en tegelijkertijd ook als technieken voor mensenproductie worden geanalyseerd - technieken dus die een verdere beheersing van het vrouwenlichaam, van het kinderen krijgen en van de kwaliteit van het kind tot doel hebben?

De laatste tijd wordt er in de media uitvoerig gepraat over gevallen die de eerste redenatie ondersteunen, nl. dat deze technologieën een hulpmiddel zijn en vooruitgang betekenen. Zoals ook in het geval van de baby met het syndroom van Down (beter bekend onder de rassistische aanduiding 'mongooltje'), die niet aan haar/zijn darm werd geopereerd en daarom stierf (zomer '88). Er wordt dan gezegd dat ouders en artsen niet voor zo'n beslissing over leven en dood van het kind gesteld hadden hoeven worden, als haar/zijn ziekte al tijdens de eerste maanden van de zwangerschap vastgesteld was en de moeder abortus had gepleegd. De prenatale diagnostiek (onderzoek van de foetus tijdens de zwangerschap) zou de mogelijkheid bieden om dit nauwelijks oplosbaar konflikt te omzeilen, beweert men.

Toenemende onvruchtbaarheid, een achteruitgang in kwaliteit van eitjes of sperma, ook daar zijn de nieuwe technieken behulpzaam: spermadonors, eidonors, draagmoeders, alles is mogelijk. Ook lesbische stellen kunnen dankzij deze technologieën eigen kinderen krijgen en een gelukkig gezinnetje vormen /zie Opzij-juli '89). Wanneer een vrouw met behulp van KI (kunstmatige inseminatie), IVF (in vitro fertilisatie = reageerbuisbevruchting) of draagmoederschap kinderen krijgt, dan is het ook logies en konsekwent dat het

sperma, het eitje of de draagmoeder van tevoren aan alle mogelijke tests worden onderworpen. Daarom lijkt KI dan ook de voorkeur te hebben boven ZI (zelfinseminatie), omdat bij KI de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de controle van de gezondheid van het kind bij de arts ligt.

Lesbische vrouwen hebben echter (nog) geen gelijke toegang tot de technologieën. Terwijl de patriarchale maatschappij gezinnen met een heterosexuele structuur aanmoedigt, moeten lesbische vrouwen de mogelijkheden die de technologieën bieden nog voor zichzelf bevechten, zelfs wanneer hun leefvorm georiënteerd is op het voorbeeld van het gezin. Een deel van de vrouwenbeweging maakt zich daarom sterk om vrije toegang tot deze verworvenheden voor lesbische vrouwen mogelijk te maken. In die zin is het beroemde zaaddonorproces voor het Amsterdamse gerechtshof (april '89) ook door vrouwen opgevat en de uitspraak toegejuigd. (Twee lesbische vrouwen hadden een vriend gevraagd als zaaddonor. Deze vriend eiste na een paar jaar omgangsrecht met het kind dat met zijn zaad was verwekt. Het Hof wees deze eis af.) Het donorproces werd vooral gezien in samenhang met het feit dat lesbische vrouwen en andere vrouwen 'zonder man' in deze patriarchale maatschappij als moeders niet serieus genomen worden.

Er is een ontwikkeling gaande waarin vaders/verwekkers in het algemeen steeds meer rechten krijgen, terwijl aan de andere kant de zorg voor kinderen nog steeds voor het grootste deel op de schouders van moeders terecht komt. Deze ontwikkeling, waarin "het er vooral om gaat dat vrouwen niet zonder toezicht van een man een kind mogen

krijgen" (Nora Holtrust: 'Voortplanting als Bio-industrie'), is zeker zorgwekkend en moet ook bestreden worden. Door zich op dit punt te richten dreigen feministes echter wél een ander punt uit het oog te verliezen, waarvan de betekenis boven het individuele geval (lesbies moederschap) uitstijgt, nl. dat zaaddonoren in juridies opzicht niet (meer) als vaders gelden. In verband met de uitbreiding van de toepassing van technieken voor mensenproductie moet een aantal achterhaalde ideeën vervangen worden, en dit moet z'n weerslag vinden in het recht. Geneties vaderschap kan niet meer met dezelfde rechten en plichten verbonden zijn als vroeger, want dan wordt zaaddonorschap ondoenlijk. Bij het gebruik van KI, IVF, draagmoederschap enz. moet het biologies vader- of moederschap ondergeschikt zijn aan het sociale ouderschap, omdat de toepassing van deze technologieën anders niet op grote schaal mogelijk is. In Nijmegen zijn verdere KI-behandelingen opgeschort, totdat wetelijk is vastgelegd dat de anonimiteit van de donor gegarandeerd moet worden. Tot nu toe is dat niet het geval. Er wordt druk uitgeoefend om de rechtsregels versneld aan de nieuwe voortplantingstechnologieën aan te passen. Dit laat duidelijk zien, welke fundamentele veranderingen in het familierecht/afstammingsrecht nodig zijn.

Wanneer dus de belangen van (lesbische) vrouwen door een bepaalde uitspraak gesterkt lijken te worden en de belangen van de biologiese vader aan de kant worden geschoven - en dat in een maatschappij waarin bloedverwantschap vaak tot in het irrationele overgewaardeerd wordt - dan is wantrouwen te

Life Sciences, Inc.
Engineers • Architects • Constructors
1818 Market Street, Philadelphia, PA 19103
(215) 298-8700 TLX: 945102 CABLE: DAYZIM

The advertisement features a black and white photograph of a diverse group of approximately ten people, likely the company's staff, looking towards the camera. Below the photograph is a stylized, glowing graphic that resembles a human figure or a complex network of lines, possibly representing biological or technological processes.

genover de patriarchale recht-spraak op z'n plaats. Welke be-langen zouden hier dan anders een rol spelen? In wat voor maatschap-pelijk belang zou het kunnen zijn om een uitspraak te doen die tegen de Heersende normen en waarden in gaat?

Wantrouwen is óók op z'n plaats, wanneer het begrip 'zelfbeschik-king' in samenhang met de technie-ken voor mensenproductie door de technopatriarchen wordt gebruikt. Zij nemen daarbij een gebruik van het begrip 'zelfbeschikking' over, dat in de vrouwenbeweging sinds 1970 vrij algemeen is geworden, vooral als het gaat om abortus.

Wat is zelfbeschikking? Zelfbe-schikking betekent de afwezigheid van zeggenschap, van inmenging door anderen, heeft dus betrekking op verhoudingen tussen individuen, niet op individuen als afzonder-lijke personen.

Wanneer vrouwen zelfbeschikking opeisen, zit daar potentieel een subversieve kant aan, omdat zij daarmee de ondergeschikte positie afwijzen die zij in de bestaande handelings- en beslissingsstruktu-ren innemen.

Er bestaat echter een gevaar dat feministes het begrip zelfbeschik-king gebruiken om persoonlijke mot-ivaties, handelingen en beslissin-gen politiek te legitimeren om zich zó te onttrekken aan een kollektie-ve politieke analyse en beoordeling. Dit gebeurt de laatste tijd kon-kréet in de politieke discussie over voortplantingstechnologieën. Deze verzanden regelmatig in het opsommen van persoonlijke motieven om wél van KI, IVF of prenatale diagnostiek gebruik te maken. Om-dat het om individuele keuzes zou gaan, mag iemand anders daar geen oordeel over uitspreken.

De individuele keuze voor gebruik-making van de nieuwe voortplantings-technologieën heeft echter gevolgen voor alle vrouwen en in het bij-zonder voor mensen met handicaps.

Het begrip zelfbeschikking richtte zich niet alleen tegen de staat en de kerk, maar hield ook de eis in, om 'baas in eigen buik' te zijn. In de vrouwenbeweging heeft vanaf het begin van de jaren 70 de nei-ging bestaan om beheersing van het lichaam en de eigen vruchtbaarheid te zien als een voorwaarde voor zelfbeschikking. Daarbij ontstond een tweedeling tussen de eigen per-soon (zelf/ik) aan de ene kant en het beschikbare lichaam aan de andere kant. Het lichaam is iets lastigs en onredelijks, dat be-heerst moet worden. Vruchtbaar-heid geldt toch vaak als een hin-derpaal voor zelfontplooiing. De eigenlijke betekenis, vruchtbaar-heid als mogelijkheid om iets nieuws te doen ontstaan, wordt ver-drongen. Het lichaam wordt als in-strument gezien. Abortus is een simpele ingreep, in plaats van het afsnijden van een mogelijkheid van het lichaam. En onvruchtbaarheid is dan een defekt dat gerepareerd kan worden. Onbewust heeft de femi-

nistische campagne tegen inperking/verbod van abortus dus tot aksep-tatie van de nieuwe voortplantings-technologieën bijgedragen. (Shula-mith Firestone pleitte in 1971 al voor de invoering van voortplan-tingstechniek om vrouwen van het baren te verlossen. Volgens haar stond dit namelijk vrouwenbevrij-ding in de weg).

In de VS is het begrip zelfbeschik-king zó ver doorgedreven, dat het zelfs is gaan betekenen dat vrou-wen hun lichaam of delen daarvan vrij kunnen uitlenen, verhuren of verkopen. Dit geeft nog een an-der gebrek in de discussie van de vrouwenbeweging in de metropolen aan, want zelfbeschikking staat niet los van economische, politie-ke en sociale dwang. Het staat vast dat arme vrouwen vrijwel ner-gens ter wereld zelf over hun voortplanting kunnen beschikken. Behalve het recht om hun lichaam voor sex te verhuren hebben vrou-wen nu óók het recht om hun baar-moeder te verhuren of eitjes en embryo's te doneren. Ook dit be-tekent vooral voor arme vrouwen géén vrijheid, géén zelfbeschikking. Een dergelijke visie op zelfbe-schikking, waarin het lichaam als eigendom, als handelswaar wordt ge-zien, betekent een versterkte uit-buiting van vrouwen: de voortplan-ting wordt volledig aan de kapita-listiese produktieverhoudingen on-derworpen.

Door niet alleen maar onze eigen omstandigheden in de metropolen te bekijken en onze horizon te verbre-den, wordt duidelijk dat datgene wat hier als meer zelfbeschikking voor vrouwen wordt verkocht, maar één kant van de medaille van de bevolkingspolitiek is, die hier meer witte produktieve kinderen tot doel heeft, terwijl die voor vrouwen in de drie continenten be-tekent, dat ze op verschillende manieren gedwongen worden om min-der kinderen te krijgen.

Volgens sommigen zouden de nieuwe voortplantingstechnologieën echter wel meer keuze betekenen, wanneer vrouwen er zelf over kunnen be-slissen en het gebruik ervan niet is gebonden aan huidskleur, klasse of sexuele geaardheid. Dan zouden deze technieken behulpzaam kunnen zijn bij het verwezenlijken van zelfbeschikking, doordat vrouwen op het gebied van voortplanting meer keuzes zouden krijgen. De ge-hoopte zelfbeschikking komt echter niet tot stand. De structuur van de technologieën zelf verhindert dat en dwingt vrouwen in een bepaalde richting:

1. de invoering van de technieken ondergraaft het vertrouwen in de processen die in het eigen lichaam plaatsvinden. Dit heeft tot gevolg dat vrouwen gaan zoeken naar technische schijn-zekerheden (schijnzekerheden om-dat óók doktoren fouten maken en niet altijd precies weten wat ze eigenlijk aan het doen zijn) en hun eigen verantwoor-delijkheid opgeven. Zélf ver-antwoordelijk zijn houdt nu •

eenmaal in, dat je twijfels hebt en fouten kunt maken. In de plaats daarvan laten vrouwen de beslissing over aan de expert. De expert (gynekofoog) levert weliswaar een stroom van infor-matie, maar vrouwen worden niet in staat gesteld om de psychie-se en lichamelijke gevolgen van deze technieken en de kollektie-ve uitwerkingen ervan te ervaren, te begrijpen en met deze kennis zelf beslissingen te nemen.

2. Doordat het mogelijk is al heel vroeg te weten te komen, hoe de foetus er uit ziet en wat voor geslacht 'hij' heeft, krijgt de foetus al in de baarmoeder een eigen identiteit. In plaats van de vrouw wordt nu de foetus de belangrijkste persoon van de zwangerschap. Artsen richten zich nu op het welzijn van de foetus en de vrouw wordt tot 'omstandigheid'. Door roken, drinken, medicijngebruik, sex-ueel gedrag, kortom alles wat de vrouw doet, kan de foetus be-dreigd worden. De zwangere vrouw wordt steeds meer gezien als een kriminele tegenstandster van de foetus.
3. De technieken dragen in zich met- een óók de voorwaarde voor hun uitbreiding: die lastige, onbe-rekenbare en gevaarlijke zwange-re vrouw moet steeds meer be-heerst worden, liefst zoveel mo-gelijk uitgeschakeld, om de ri-siko's van het zwanger zijn voor de foetus te verkleinen. (Het is goed je te realiseren, dat juist de medies-techniese tak van de verloskunde veel beschadigingen bij kinderen veroorzaakt. Neder-land heeft met z'n, voor een in-dustrieland, hoge aantal thuisbe-vallingen de laagste sterfte on-der zuigelingen ter wereld.)
4. De vrijheid van vrouwen wordt door de nieuwe voortplantings-technologieën concreet bedreigd.

Er wordt steeds meer druk op vrouwen uitgeoefend om zich tijdens de zwangerschap aan allerlei tests te onderwerpen en bepaald 'riskant' gedrag na te laten. En er worden pogingen gedaan om prenataal onderzoek verplicht te stellen. (De gezondheidsraad bracht in juli '88 bv. een advies uit aan de regering om onderzoek te doen om foetusen met een open ruggetje op te sporen.) Er zijn al zeven klinies-genetische centra, die genetisch onderzoek uitvoeren en daarnaast zes centra voor prenataal onderzoek. Het ziekenfonds betaalt de kosten voor abortus, wanneer volgende aangeboren ziektes vastgesteld worden: open ruggetje, syndroom van Down, dwerggroei en blindheid. Dit zijn precies de ziektes die op dit moment door prenatale diagnostiek vastgesteld kunnen worden.

Wanneer dit onderzoek eenmaal tot een normaal onderdeel van de onderzoeken tijdens de zwangerschap is geworden, zal dit bovendien tot gevolg hebben, dat op de keuze om een kind met een handicap ter wereld te brengen steeds zwaardere sankties komen te staan. Er ontstaat steeds meer een plicht om gezond te zijn, een plicht geïnformeerd te zijn, een plicht tot preventie.

- Deze technologieën vormen een aanval op vrouwen op verschillende terreinen. Het meest verrijkend is de mogelijkheid om met deze techniek vrouwen te kunnen uitroeien. In India worden vrouwelijke foetusen op grote schaal geaborteerd, nadat d.m.v. prenatale diagnostiek het geslacht is vastgesteld.

Maar waarom zien veel vrouwen deze dwang en deze onderdrukking niet, die door de technieken voor menselijke productie worden uitgeoefend?

- Omdat met de toenemende vervuiling de angst van vrouwen steeds groter wordt om door het vernietigde milieu, door gifstoffen, medicijnen, chemicaliën en radio-activiteit onvruchtbaar te worden of kinderen met handicaps ter wereld te brengen. En de uitvoerders van deze technieken gebruiken deze angst om de technieken akseptabel te maken door schijnoplossingen aan te bieden. (Maar 2% van alle aangeboren ziektes kunnen d.m.v. amniocentese (de meest gebruikte methode van prenatale diagnostiek) vastgesteld worden; anders-soortige beschadigingen helemaal niet!) Verdere vervuiling tegengaan door bepaalde industrieën stil te leggen lijkt op grond van de machtsverhoudingen een te langdurige gelegenheid om een oplossing te kunnen bieden.

- Omdat de katholieke kerk en streng gereformeerden al vanaf het begin een afwijzende houding tegenover deze technologieën hebben ingenomen, is het moeilijk voor vrouwen om er kritiek op te hebben zonder direkt in verband te worden gebracht met die lieden, die er de meest vrouwvijandige argumenten tegen abortus op na houden. Het is niet makkelijk om tegenover deze religieuze ethiek een eigen ethiek te stellen; en dit maakt het moeilijker om in het openbaar in te gaan tegen deze technologieën.

- De moeilijke maatschappelijke positie van moeders wordt door 'n kind met een handicap nóg moeilijker. Vrouwen moeten dan inperkingen van hun persoonlijke leven slikken, vooral ook omdat de staat op dit moment de kosten voor sociale zekerheid en gezondheidszorg wil verlagen, en dus in toenemende mate teruggrijpt op onbetaalde huishoudelijke arbeid van vrouwen.

- Onze eigen ideeën van een leven dat waard is om te leven, is nauw verbonden met prestatie - zó nauw,

dat een leven zonder bijdrage aan het kapitalistische productieproces een lijdensweg, zinloos en niet leefwaardig lijkt.

De mate waarin de maatschappij verziekt is en de omvang van menselijke wanhoop komt tot uiting in het feit dat de keuze tussen twee kwaden als vrijheid gezien en toegejuicht wordt.

Mensen met handicaps protesteren tegen deze technieken, omdat ze - terecht - bang zijn dat ze ongewenst zijn en onzichtbaar gemaakt worden. Waar prenatale diagnostiek wordt toegepast, wordt in 99% van de gevallen waarin een aangeboren ziekte wordt vastgesteld, geaborteerd. Volgens gehandicapten loopt deze ontwikkeling doelbewust uit op een 'genetisch paspoort'. Registratie van genetische gegevens zal zowel preventie mogelijk maken, als ook selectie van mensen voor bv. werk of een verzekering. (zie over de genenpas, Zwarte 126 en 132). Selectie op basis van genetische aanleg - dat heeft een schijn van objectiviteit - dat ruikt niet naar verdelging en uitroeiing. Dat lijkt iets anders dan selectie naar huidskleur of geslacht - hoezo eigenlijk?

Het gaat er niet om het gedrag van vrouwen te veroordelen die individueel een beroep doen op deze technologieën. Hun redenen worden immers door de maatschappij voortgebracht. Het gaat om een debat - of zelfs om een konflikt - over de vraag of voortplantingstechnologieën vrijheid of dwang betekenen. Het gaat erom te proberen in alle richtingen discussies te voeren en nauwkeurig na te gaan waar de maatschappelijke ontwikkelingen toe leiden.

Het gaat erom een andere verhouding tot ziekte en geneeskunde tot stand te brengen en een andere opvatting van wetenschap te ontwikkelen. We moeten andere waarden ontdekken dan die welke de maatschappij ons wil opdringen.

Het gaat erom geen individueel voordeel te aksepteren, wanneer dit op kosten van anderen, vrouwen in de drie continenten, mensen met een handicap of mensen uit ethnies-kulturele minderheden wordt verkregen of zelfs een bedreiging voor anderen vormt!

Om dit überhaupt te kunnen beseffen hopen we dat er een onderlinge discussie op gang komt, die de moeilijke weg inslaat om onder de huidige sociale en politieke verhoudingen die de uitbuiting en onderdrukking van vrouwen versterken en uitbreiden, het zoeken naar vrijheid niet op te geven. En we hopen door meer konflikten, door openere konroverses uit de wirwar van angsten, konsumptievrijheden, de waan van wetenschappers en artsen dat ze alles kunnen beheersen, moreel-religieuze wereldbeelden en vrouwvijandige mannenideologieën, een aanknopingspunt te kunnen ontwikkelen voor onze bevrijding en een sociale feministische utopie.

Vrouwen tegen voortplantingstechnologie

VROUWEN IN DE BAJES

In de vorige Zwarte stond een artikel over vrouwen in de bajes in Nederland. Het was een van de bijdragen op de thema dag over bajesstrijd, in Ruigoord. Het volgende stuk is een samenvatting van de verschillende andere bijdragen uit het buitenland die tevens op die dag gehouden werden.

GROOT BRITANNIE

In Groot Britannië is, zoals vrijwel overal, het aantal vrouwelijke gevangenen behoorlijk lager dan het aantal mannelijke. Vrouwen worden voor vergelijkbare delikten zwaarder gestraft. Daarbij komt nog eens dat vrouwen vaker in isolatie zitten, zeker als het gaat om politieke gevangenen. Ook voor Gr. Brit. geldt dat de bajessen die er zijn, niet 'berekend' zijn op vrouwelijke gevangenen. Een voorbeeld hiervan is de bajes in Durham. Deze bajes was afgekeurd en in zo'n staat dat hij eigenlijk afgebroken zou moeten worden. In plaats daarvan werd hij omgebouwd voor vrouwelijke gevangenen. In Gr. Brit. bestaat de gevangenisbevolking (wat de vrouwen betreft dus) hoofdzakelijk uit arbeiders en zwarte vrouwen, prostituees, en vrouwen die zitten voor fraude, drugs of winkeldiefstal. Het wordt steeds meer een trend om vrouwen op te sluiten die een tekort op hun bankrekening niet snel genoeg kunnen aanvullen. In plaats van te kijken waarom deze vrouwen zoveel schulden hebben, of hen iets meer de tijd te geven deze schulden af te betalen, worden ze weggerukt uit hun bestaan en in de bajes gedropt. Evenals in de nederlandse bajessen is men in de britse bajes niet zuinig met kalmeringsmiddelen. Vaak worden drugs ingezet om vrouwen te demoraliseren, te ontmoedigen en te breken. Bajes en psychiatrie lijken wat dat betreft veel op elkaar. In de Holloway-gevangenis in Londen leidt dit gedwongen gebruik van drugs en medicijnen er vaak toe dat vrouwen zichzelf gaan beschadigen. Zij snijden hun polsen open, maken snijwonden in hun borsten, slaan met het hoofd tegen de muur enz, met alle gevolgen van dien. Volgens de britse regering bestaan er geen (vrouwelijke) politieke gevangenen, gevangenen uit de IRA hebben daardoor dus geen politieke status. Feit is dat deze gevangenen in nog veel slechtere omstandigheden verkeren. Zij worden in isolatie gehouden, strenger bewaakt, hebben post-censuur. Met name voor de vrouwen komt daar nog de 'strip-searching' bij, dwz bij een celdoorzoeking moeten zij zich naakt uitkleden en zo wachten tot de doorzoeking voorbij is. Daarnaast moeten de vrouwen zich vaak laten visiteren. Dit natuurlijk om haar moraal te breken, haar te vernederen. Soms gebeurt dit zelfs twee keer per dag. Ook vrouwen die op bezoek komen moeten zich dit laten gevallen. Laten ze dit niet toe, is de kans groot dat het bezoek niet doorgaat.

In het midden van de 70-er jaren waren de gevangenen uit de IRA in hongerstaking. Zo ook dus de vrouwen uit de IRA. Aan hun deel van de hongerstaking werd weinig aandacht besteed. Tijdens deze staking gingen zij ook over tot een hygiënestaking; zij smeerden stont aan de muren en aan de dekens, hadden stront onder hun nagels en in hun haren. Zij zaten 23 uur per dag in deze cel. De hygiëniese omstandigheden in de cel werden een bedreiging voor hun gezondheid. Tijdens deze staking ondersteunden ze elkaar door via het raam met elkaar te communiceren, spelletjes te doen en elkaar gaelisch te leren (traditioneel iers). Hoewel de hongerstaking niet het verwachtte opleverde, werd vanaf die tijd de strijd van de gevangenen niet langer ontkend. Op dit moment beleeft de ondersteuning van de vrouwen in de bajes niet bepaald een hoogtepunt. Een van de weinige dingen die er gebeuren is de jaarlijks terugkerende protestmanifestatie bij een van de vrouwen bajessen.

BASKENLAND

Hier zijn ontzettend veel politieke gevangenen. Met name uit de ETA, 60 vrouwen en 500 mannen. Daarnaast zijn er nog zo'n 20 vrouwen uit o.a. GRAPO, autonome komando's en katalaanse komando's in de bajes. De politieke gevangenen zijn georganiseerd in kollektieven of kommunes. Het komt voor dat slechts één vrouw van een groep gevangen zit. Dat betekent dat zij behoorlijk op zichzelf is aangewezen. Het komt helaas voor dat de verschillende groepen binnen de bajes elkaar niet ondersteunen in hun bajesstrijd. Bijvoorbeeld, een vrouw uit de GRAPO 'mocht' 30 minuten bezoek, toen dit opeens werd teruggedraaid naar een kwartier, werd zij niet ondersteund door andere groepen in haar strijd hiertegen, waardoor zij dus vrij machteloos stond tegenover de bajeszwijnen. In het dagelijks leven van de politieke gevangenen ziet het er meestal zo uit dat zij zichzelf kunnen verzorgen, zelf kunnen koken. Eens per maand mogen zij een pakje ontvangen. Ze vormen groepen om gezamenlijk les te geven/krijgen, om te sporten, te handwerken. Zij hebben hun kinderen niet bij zich, wat in andere gevallen wel gewoonte is. Voor de sociale gevangenen ziet het er ietsje anders uit. Zij zitten met 12 vrouwen in een cel voor 4 à 6 vrouwen. Er is bijna nooit een warme douche aanwezig. De bewakers zijn bewapend met gasspray en oefenen een voortdurende psycho-terreur uit.

In het weekeinde en 's nachts zijn er geen noodartsen. Verslaafde vrouwen krijgen geen enkele steun, medicatie of therapie. Slechts af en toe een kalmeringsmiddel. Psychiatriese hulp is er al helemaal niet. Als je man op bezoek komt is het toegestaan sexueel contact te hebben, maar de bajesarts bepaald welke voorbehoedsmiddelen gebruikt mogen worden. Als een vrouw zwanger raakt, is abortus niet toegestaan. Homosexuele kontakten zijn niet toegestaan. Lesbiese vrouwen verzwijgen hun identiteit dan ook. Zij worden sterk onder druk gezet, evenals hun familie. Veel vrouwen in de bajes hebben kinderen. Deze zitten samen met hun moeder in de bajes. Een kinderrechtter bepaald of deze kinderen naar de kleuterschool mogen of naar een basisschool. Voor proeftijd komen de meeste vrouwen niet in aanmerking, omdat je daarvoor aan bepaalde voorwaarden moet voldoen. Je moet beschikken over een vaste verblijfplaats, een vaste baan en een vast inkomen. Dat dit voor vrouwen nog moeilijker ligt dan voor mannen mag duidelijk wezen. Er is gebleken dat veel vrouwen totaal niet op de hoogte zijn van hun rechten. Het komt vaak voor dat zij haar advocaat pas zien tijdens de rechtszaak. Uit onderzoek is gebleken dat vrouwen een uitermate negatief beeld van zichzelf hebben. Ze denken dat ze slechte mensen zijn en er worden bijvoorbeeld uitspraken gedaan als "ik zou ook geen ex-gevangene in dienst nemen". Tijdens verhoren en überhaupt in de bajes worden weleens foltermethodes toegepast. Zowel lichamelijk als geestelijk. Vrouwen moeten vaak sexistiese, vernederende, demoraliserende opmerkingen en handelingen inkasseren. Maar ook de toepassing van elektroshokken op de borsten, of het penetreren van de vagina met allerlei voorwerpen. Als vrouwen aangifte doen, worden ze vaak gelijk weer in de bajes gestopt wegens het uiten van valse beschuldigingen. De laatste tijd is het trend om de kollektieven van de gevangenen te breken, door ze uit elkaar te plaatsen. Dit betekent een aanzienlijke verzwaring van de strijd, ook voor de ondersteuningsgroepen buiten. De ondersteuning van de gevangenen wordt breed gedragen. Er worden gezamenlijke bustochten naar de bajes georganiseerd, zowel voor het bezoek als voor zwaaidemo's en manifestaties. Dit vooral ook omdat de meeste bajessen ver weg zijn en de reiskosten erg hoog. En natuurlijk omdat het op deze manier veel kracht uitstraalt. Ieder jaar op 8 maart organiseren vrouwen een manifestatie bij een vrouwenbajes. Verder wordt er veel geschreven met de gevangenen, zowel de sociale als de politieke.

DENEMARKEN

De vrouwen uit Denemarken die vertelden over de bajes gingen met name in op de situatie in de bajes in het algemeen. Wat de situatie van vrouwen betreft haalden ze enkele voorbeelden aan. Zoals overal is de kit bijzonder vrouwvijandig en sexisties. Het komt voor dat vrouwen die opgepakt zijn voor bijvoorbeeld winkeldiefstal, geheel naakt, met hand boeien om voor de kit en bewakers verklaringen moeten afleggen, onder bedreiging met slaan en klappen. Binnen de deense bajessen is een nieuwe ontwikkeling gaande. Men experimenteert met 'gemengde' bajesen. De samenvoeging van mannen en vrouwen. In de praktijk komt dit neer op 20 mannen op 2 vrouwen. Vrouwen hadden zich bereid verklaard om aan dit experiment mee te werken. Maar al snel werd duidelijk dat het experiment er voor diende de mannen rustig te kunnen houden met sexobjekten en substituut-moeders. De vrouwen die aan dit experiment mee wecten hebben zich 'vrijwillig' geïsoleerd.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat ook in Denemarken driftig gebouwd wordt aan bajessen á la Stammheim, waarbij de eerste al in gebruik genomen is. Op het gebied van bajesstrijd is men redelijk actief. Er worden regelmatig zwaaidemo's gehouden, er worden brieven geschreven met gevangenen. Tijdens de laatste hongerstaking in de BRD was er een zeer actieve solidariteitsgroep. Op dit moment is er een hongerstaking van sociale gevangenen die actief ondersteund wordt.

EL SALVADOR

Een van de bijdragen kwam van een vrouw die in '86 in Llopagno een vrouwenbajes bezocht had. Zij vertelde over de bajes in een breder kader van politieke strijd in El Salvador. Hier het beeld dat zij schetste van de vrouwenbajes die zij bezocht.

Veel gevangenen zijn politieke gevangenen, vaak komen arrestanten niet eens aan in de bajes. Zij worden gewoon vermoord. Gevangenen worden gefolterd, door middel van 50(!) verschillende foltermethoden. Voor vrouwen komt daar vaak nog eens verkrachting bij.

De vrouw die vertelde zei dat zij bij de bajes die ze bezocht had niet zozeer de indruk had in een bajes te zijn. Het leek meer op een gemeenschap. De bajes zat in een voormalig schoolgebouw, met grote ruimtes en een binnenplaats. Daarbuiten stonden de wachttorens en de bewakers.

In 1980 hebben de gevangenen een eigen organisatie opgericht. Zij hebben werkplaatsen voor kunsthandwerk, alfabetiseringskursussen, lessen in politiek, een eigen kliniek en een eigen keuken. De regering stelt per dag per gevangene ongeveer 1 gulden beschikbaar. Dat betekent dat familieleden en solidariteitsgroepen ervoor moeten zorgen dat er voldoende voedsel, kleding en andere spullen voor de gevangenen moeten komen. Eventueel kunnen ze de voorwerpen die door de gevangenen gemaakt worden verkopen. Twee keer per week is er een bezoek dag. Deze omstandigheden zijn het resultaat van jarenlange bajesstrijd en hongerstakingen binnen en ondersteunende acties, demonstraties en kerkebetztingen buiten.

Binnen de bajes is geen smeris, maar soms vallen de militairen binnen en jatten de spullen van de gevangenen, ze slaan dan alles kort en klein.

De meeste vrouwen zitten in de bajes omdat zij de guerrilla ondersteund hebben.

Ook in El Salvador probeert de regering op alle mogelijke manieren de kracht van de gevangenen te breken.

ITALIE

In Italië zijn 40% van de gevangenen vrouwen. In oktober '82 werd een 'hochsicherheitstrakt'(superbajes) voor vrouwen in gebruik genomen. Gebouwd naar amerikaans model (Lexington), uitgerust met de modernste snuffjes. Doel: het breken van de kracht van de gevangenen.

De bewaking is in handen van de carabinieri, zij patrouilleren buiten en fouilleren de bezoekers. Vrouwen worden ook vaginaal onderzocht.

De gevangenen krijgen veel spullen niet en bepaalde boeken mogen ze al helemaal niet lezen. Ook kledingstukken zijn niet allemaal toegestaan. De vrouwen 'mogen' één uur per week bezoek ontvangen, tussen 9 en 10 uur en alleen op werkdagen. In deze bajes zitten 86 vrouwen, waarvan er 30 nog niet veroordeeld zijn. De bajes bestaat uit 2 delen, een voor de bewakers en een voor de gevangenen, waar zich ook de isolatiecellen en de dwangisoleratiecellen bevinden (dwangisolatie als disciplinaire maatregel). Een cel is 2 bij 3 meter beton, heeft een kraan met drukknop, zodat je je altijd met een hand moet wassen, de ramen hebben tralies, de vensterbank is erg smal en je mag er niets opzetten. De aanwezige TV heeft slechts 4 kanalen en de beeldbuis is van pantserglas. De vrouwen mogen niet zelf koken en krijgen maar eens per dag vers water.

De communicatie met de bewakers gaat per interkom. Of dat nu gaat over naar de WC gaan, of over het douchen of over iets persoonlijks.

Kommunikatie met andere gevangenen is bijna onmogelijk. Alleen tijdens het luchten, dat gebeurt met 6 of 7 vrouwen tegelijk, zie je andere vrouwen. Verder is het alleen mogelijk om iets naar elkaar te schreeuwen als je terugkomt van het luchten. Alle cellen worden met een camera bewaakt. Ook het douchen en het luchten. Voortdurende observatie.

Bezoek vindt plaats in een ruimte met 10 stoelen, achter dubbel pantserglas, via een interkom en met een bewaker erbij. Ook de gesprekken met de advocaat verlopen zo. Papieren die gelezen moeten worden kunnen alleen door het glas bekeken worden of worden na het bezoek gegeven.

De omstandigheden in het algemeen; De meeste vrouwen komen uit de drugs wereld. Er zijn inmiddels meer vrouwen die zitten voor drugsdelikten dan politieke gevangenen. Veel van de vrouwen (verslaafde) zitten inmiddels ook in de superbajes, omdat zij zich binnen de bajes steeds meer verzetten en steeds minder pikken. Het dagelijks leven in de bajes laat zich het beste beschrijven als kloosterleven. Eerst een kerkmis, dan 2 uur luchten, daarna werken, waarbij de sociale gevangenen werken en de politieke gevangenen niet, cel schoonmaken, soms nogmaals luchten, eten, slapen. Het is er extreem saai. Nonnen 'beheren' de bajes, zij controleren alles, zelfs de seksuele omgang. De mediese verzorging is uiterst slecht.

Kinderen tot 3 jaar mogen bij hun moeder blijven, daarna worden ze in een tehuis gestopt of ter adoptie gegeven.

Een samenvatting van de bijdragen uit de BRD is hier weggelaten, omdat over de situatie van vrouwen in de bajes al eerder veel gepubliceerd is, ten tijde van de laatste hongerstaking (1feb-12mei '89).

KRITIEK

De european festivities zijn achter de rug. Tezamen met alle stukken en artikelen, die rondom europa '92 zijn verschenen, zijn we na veel praten en veel gediskussieerd te hebben, ertoe gekomen om dit stuk te schrijven. Een stuk om een aantal vragen op te roepen, maar vooral ook om kritiek te leveren op het voorstel tot een campagne tegen een verenigd europa van het kapitaal.

Het eerste wat we ons afvragen is, hoe de initiatiefgroep rond de festivities staat tegenover het voorstel voor de campagne (verschenen in Zwarte 132).

Na het lezen van verschillende stukken, zoals stukken uit de festivities-krant, zijn ons wel verschillende accenten opgevallen wat betreft de benadering. De bijdrage daarentegen van de initiatiefgroep woensdagavond in het Paard en de kopleus van de demo zijn geheel binnen het kader van het campagnevoorstel te plaatsen.

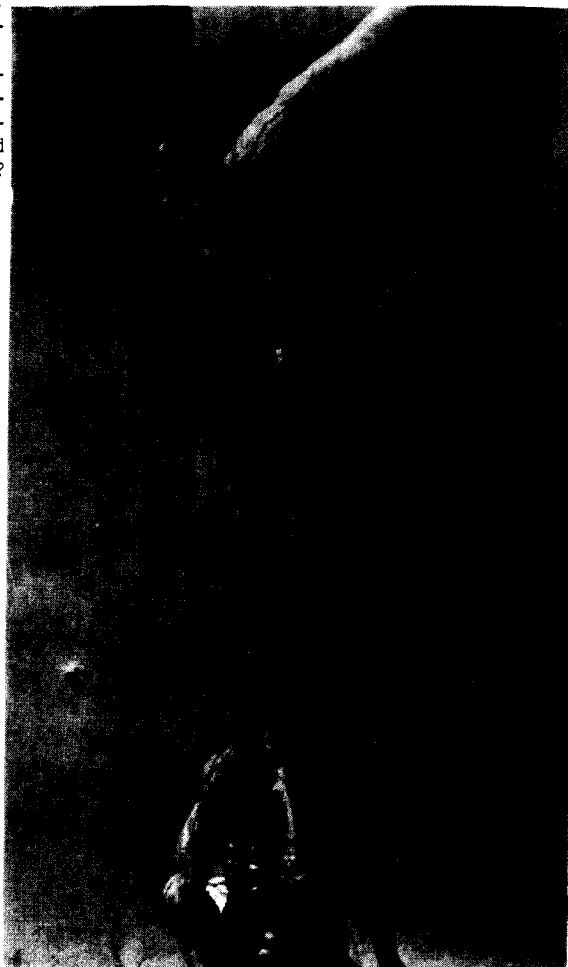
Dit is tegelijkertijd ook ons probleem met voorstel. Er wordt een kader geschapen waar iedereen zich vervolgens binnen kan scharen, Wij hebben hier onze vraagtekens bij. Voor ons is duidelijk geworden, dat het belang om dit voorstel te doen, vooral ingegeven is om hier tot een tegenmacht te komen. Tegen wat? Tegen het kapitaal?

Over inhoudelijke politieke verschillen of verschillen in strategische of tactische benadering wordt niet veel gezegd. Er wordt slechts voorgesteld om alle deelstrijdjes onder één noemer te laten vallen. Voor ons is duidelijk, dat wij in ieder geval andere accenten willen leggen.

Hiermee komen we op het punt waarom eigenlijk europa '92 tot algemeen kader wordt uitgeroepen. Omdat bij acties en discussies tegen een Europees machtsblok de kapitalistische belangen het makkelijkst aan te tonen zijn? Het kapitalisme als belangrijkste onderdrukingsvorm, uiteraard gesteund door het patriarchaat en racisme?

We vernamen dat zich hierover wel discussies hebben afgespeeld binnen de initiatiefgroep van de festivities, maar de kopleus van de demo is gebleven "tegen een sexisties en racisties verenigd europa van het kapitaal".

Wij vragen ons gelijk af: welk kapitaal? Van wie? Is het woord het kapitaal nog wel in die zin te gebruiken? Hebben grote Multinationals als unilever, shell en akzo wel zo'n belang bij een verenigd europa? Ze zullen er zeker hun voordelen uit halen, daar zijn ze uiteindelijk machtig genoeg voor. Het initiatief om te komen tot dat verenigd europa, komt echter niet van hun, maar juist van "kleinere" multi's als glasbedrijven, autobedrijven en elektronikaconcerns. Deze bedrijven hebben ieder hun eigen belang bij een Europees machtsblok. Glasbedrijven kunnen veel geld verdienen aan glasvezels voor het grensoverschrijdend communicatie-net, autobedrijven kunnen beter concurreren met bijv. de japanse auto-industrie en het biedt de elektronika-bedrijven de mogelijkheid het

peperdure technologische onderzoek gezamenlijk uit te voeren en te gebruiken. Economische redenen dus, waarbij het natuurlijk duidelijk is dat de bestaande onderdrukkingssystemen gebruikt worden om alles zo goed en gesmeerd mogelijk te laten verlopen.

Dit maakt ook dat we vinden dat het inderdaad belangrijk is om naar aanleiding van het verenigd europa duidelijk te maken wat hier op tegen is en een analyse temaken van het systeem hierachter. Tegelijkertijd vinden we dat dit dus niet de gemeenschappelijke noemer kan zijn. Juist het complex van de onderdrukkingssystemen grijpt in elkaar, ondersteunt en versterkt elkaar. Of moeten we weer een oorsprongdiskussie gaan voeren? Welk systeem was er het eerst en is dus de meest fundamentele onderdrukkingsspeiler van het systeem nu? Ga een zwarte man maar eens vertellen dat het patriarchaat de meest fundamentele onderdrukkingvorm is. Of ga een vrouw vertellen dat het kapitalisme de oorzaak van haar onderdrukking is.

Er bestaat geen recept voor gezamenlijke strijd. Gezamenlijke strijd zal ons inziens bestaan uit momenten en te voeren discussies waarin de belangen samen komen. Niet in het zoeken naar één noemer of kader of in het uitdenken van één analyse, want onze kracht zal moeten liggen in verandering en veelzijdigheid. Juist omdat in het systeem waar we tegen vechten, we kunnen zien, dat zij gebruik maken van verschillen die vast lijken te liggen en zo hanteerbaar zijn. We hebben geen zekerheid te bieden dat onze strijd zal lukken, noch duidelijkheid over hoe die zal verlopen. We hebben alleen de vaste overtuiging dat het lukken moet. Daarom zullen wij ons niet zomaar scharen bij de campagne tegen het verenigd europa, al hoewel we het uiteraard heel goed vinden, dat mensen zich hiermee bezig houden. Juist in de vorm van een campagne. Maar we willen en zullen er pas iets mee doen en erover zeggen als dat voor ons reëel is.

Er is dus een verschil van benadering: de campagnegroep stelt voor om vanuit het besef wat 't verenigd europa is, verder te gaan met onze deelstrijden als nieuwe oriëntatie. Wij zouden eerder stellen dat van waaruit je bezig bent (vrouwenstrijd, vluchtelingen, genentechnologie) je op een gegeven moment het verenigd europa zult tegenkomen en er dus ook iets mee zal doen.

Het idee om campagnes te voeren daar zien we veel goeds in, omdat het de mogelijkheden biedt om structuren op te bouwen, discussies uit te diepen en continuïteit te creëren. Laat alle campagnes doorgaan, in hun veelzijdigheid en veranderingen veroorzakend, maar laat er niet eentje de grote kapstok worden als antwoord op de malaise in de beweging.

een groep mensen
uit utreg

OVER DEMO'S ENZO.....

Hier een reactie op de kritiek op de EF-demo uit Zwarte 135. Al lezende had ik het gevoel 'dat soort opmerkingen hoor ik al zo vaak', en het moge duidelijk zijn dat ik het er niet mee eens ben. Daarom nu een poging om mijn gedachten over de demo in Den Haag en over demo's in het algemeen op te schrijven.

Touwen en inhaken

Naast veel grapjes achteraf kunnen touwen en ingehaakt lopen volgens mij een serieuze bijdrage leveren aan een demo. Niet alleen als bescherming tegen smeris-aanvallen maar ook om sowieso kracht, vastberadenheid uit te dragen. Meestal, ook (achterin) de Haagse demo wordt er besmuikt gegiecheld als er gevraagd wordt om in te haken. Mensen schijnen zich een beetje te schamen. "Dat komt wel als we aangevallen worden", is de reactie. Inhaken dus alleen als passieve wapening net als armbeschermers etc. Volgens mij kan het veel meer zijn. Een ingehaakte demo is anders dan een losse; dat is iedereen wel duidelijk. Als argument tegen inhaken wordt gebruikt, dat het een truuk is om eenheid te creëren die er niet is, die inhoudsloos is. Eenheid zou uitbediskussierd moeten worden. Volgens mij is eenheid absoluut niet te creëren door alleen te praten.

Uitgepraat raken we (hopelijk) toch nooit. En gezamenlijke praktijkervaringen zijn ook heel belangrijk. En daarvoor hoef je het echt niet helemaal eens te zijn. Je kunt besluiten om ondanks aanwezige verschillen toch samen iets te doen. Ikzelf heb echt niet het idee dat ik verschillen verdoezel als ik inhaak met mijn buurmens. Ik besluit alleen om op dat moment met haar/hem samen iets te doen, waar we beiden een sterk gevoel van krijgen.

Wat stelt die individualiteit van mensen voor, als ze bang zijn die te verliezen door een (paar) uur ingehaakt en/of binnen een touw te lopen?

Demo als actie

Volgens mij heeft dit alles ook te maken met de status van demo's, die nogal laag op de 'heftigheids-schaal' zit. Als voorbeeld de VNO-bezetting van drie dagen vóór de EF-demo. Bij een bezetting is het wel normaal om op commando als één man/vrouw als een achterlijke naar een gebouw te rennen. Ook binnen dient koste wat het kost als eenheid opgetreden te worden. Begrijp me goed, op zich niets op tegen. Maar je maakt mij niet wijs dat er tussen de VNO-bezitters meer eenheid in gedachten heerst dan tussen de demonstranten op donderdag. Een bezetting heeft echter de wat magiese status van actie, en een demonstratie is 'maar' een demo. Waarom?

Voor mij kan een demo wel degelijk een vorm van actie zijn. Natuurlijk is er veel verschil tussen demo's. Als de groep 'Pot verdom 't' door Staphorst loopt, is dat wat anders dan Roze zaterdag. Maar een demo als in Den Haag, met alle moeilijkheden en politieke belangen van het siesteem, is voor mij een soort actie. Je kiest daarvoor en dan is inhaken e.d. voor mij een goed middel om vastbeslotenheid en kracht uit te stralen, net als goede leuzen en spandoeken. De middelen zijn anders dan bij een bezetting, ontruiming etc. maar de politieke motivatie niet, en het belang is ook niet minder.

't Gele Gevaar.

p.s. Valt een scherpe formulering om de discussie wat op te porren nu ook onder die afkeurenswaardige 'truuks' of niet?

EUROPEAN FESTIVITIES: ÉÉN STAP VOORWAARTS, TWEE

Onderstaand stuk is bedoeld als een kritiek op de organisatie van de activiteiten tegen de European Festivities, die drie weken geleden in Den Haag plaatsvonden. Het feit dat er in die drie weken vanuit de initiatiefgroep tegen de EF geen substantiële kritiek op het eigen functioneren is geleverd, is reden geweest die dan maar zelf te schrijven, zij het na lange aarzeling: het felt immers dat anderen kritiek oefenen, kan al te gemakkelijk verworden tot ekskuis om zélf niet meer krities na te denken over eigen handelen. En wat mij betreft heerst er toch al te veel een jubelstemming...

Toch vind ik het belangrijk dat de kritiek die leeft, niet zo maar onder tafel verdwijnt, maar openbaar wordt, zodat ook de discussie erover openbaar gevoerd kan worden.

Die kritiek moet overigens niet alleen binnen de scene duidelijk worden, maar juist vooral daarbuiten. Een andere reden voor het tijdstip van de openingsman is namelijk de kleinere kans op "wegzakken in het spektakel van de Festivities, dat we dus ruime aandacht zullen krijgen." Gezien de context wordt daarmee aandacht van de burgerlijke media bedoeld.

In dezelfde Zwarte:
"Voor de demonstratie wordt breed gemobiliseerd, het moet uitstijgen boven de dorpsgrenzen van

de eigen sien." Het is dan ook niet de bedoeling dat het een rei wordt: "Voor ons mag onze wijze van manifesteren dan wel duidelijk zijn, voor mensen buiten de sien echter niet. (...) Met al die verschillende groepen en personen willen we na september wél verdergaan..." En: "er worden vanuit de demonstratie geen prikakties ondernomen." Voor wie de opzet nu nóg niet duidelijk is: "Er wordt om 18.00 uur verzameld. Voornamelijk bedoeld om de mensen die werken de kans te geven ook te komen."

Twee maanden voor de EF verscheen bij mijn weten de eerste oproep om dit feestje niet ongestoord voorbij te laten gaan: in Zwarte 131 wordt verteld wat de EF zo ongeveer inhouden en wat de initiatiefgroep daartegen wil gaan doen:

"Eén van onze uitgangspunten hierbij is het benadrukken van de Informatieve kant. Keer op keer blijkt dat groepen en individuen niet of nauwelijks op de hoogte zijn van wat ons te wachten staat."

"Een ander uitgangspunt van ons is verbreding/kontinuitet. (...) Met de tegenakties rond de EF willen we proberen om meer groepen rond het thema aktief te krijgen en de samenwerking te bevorderen. (...) ... niet een verbreding die alleen maar op kwantiteit berust, maar op basis van duidelijke gemeenschappelijke uitgangspunten."

De inzet lijkt duidelijk, een duidelijkheid die we terugvinden in Zwarte 133. Over de openingsmanifestatie bijvoorbeeld, die een dag vóór de EF en de demonstratie zal plaatsvinden: de initiatiefgroep vindt "het belangrijk, dat we al vóór de demo, die we op donderdag organiseren, duidelijk maken waar het ons om gaat, wat onze inhoudelijke kritiek is op Europa '92."

STAPPEN TERUG

De lijn lijkt overduidelijk: veel informatie over de verschillende terreinen waarop "Europa '92" ingrijpt, informatie die grote groepen mensen moet bereiken (bijvoorbeeld via een krant in een oplage van 20.000), informatie die tegelijkertijd moet dienen ter mobilisatie voor de demo. En ook die demo moet grote groepen aanspreken. De twee sleutelwoorden zijn informatie en verbreding.

Het kan wat overdreven lijken om zoveel citaten van de initiatiefgroep te gebruiken om deze twee sleutelwoorden eruit te halen. Ik doe dat toch omdat alleen zo blijkt, hoe consequent en ondubbelzinnig de doelen van de initiatiefgroep naar buiten toe gepresenteerd worden, of liever: wérden, voordat de Festiviteiten daadwerkelijk plaatsvonden.

Want in schril contrast tot die doelen staan het werkelijke verloop van de activiteiten tijdens de EF en de jubelstemming die na afloop genadeloos heeft toegeslagen bij (in ieder geval een aantal leden van) de initiatiefgroep.

Ten eerste het verloop van de "aktieweek": waren er tijdens de openingsmanifestatie nog ongeveer 200 mensen (waarvan pakweg de helft ausländische GenossInnen), de volgende informatie-dagen bleef de opkomst beperkt tot maximaal zo'n 100 personen, bijna allemaal de bekende gezichten. Dat is des te spijtiger, omdat het programma redelijk evenwichtig in elkaar zat -de uitzonderingen daargelaten. Evenwichtig, omdat een aantal bijdragen het politieke denken van de doorgewinterde aktievoerderster prikkelden, en andere bijdragen stof tot nadenken boden aan mensen die bij wijze van spreken nog nooit écht hebben nagedacht over, laten we zeggen, vluchtelingen- of bevolkingspolitiek. Maar ja, juist die mensen waren afwezig....

Voor wat betreft het aantal mensen, de kwantitatieve verbreding, geldt hetzelfde voor de demonstratie: daar liepen zo'n 800 mensen en het is voor een belangrijk deel aan de massale aanwezigheid van buitenlandse kamerad/inn/en te danken dat dit aantal gehaald werd. Waren zij er niet geweest, dan had de demo misschien net het nivo gehaald van de Palestina-demo vorig jaar in Den Haag - ook al zo'n incrowd-manifestatie.

Belangrijk verschil met de info-dagen is echter dat de demo op alle vlakken grotendeels een incrowd-gebeuren was. Een paar punten wil ik eruit halen:

-het kopspandoek "tegen een racisties, sexisties Europa van het kapitaal strijden wij Internationaal". Hier wordt geprobeerd een theorie die is opgebouwd rond drie centrale tegenstellingen in één leuze te vangen, een bij voorbaat tot mislukken gedoemde poging. Het woord "sexisties" mag óns direkt

doen denken aan bijvoorbeeld arbeidsdeling naar sexe of het sexistiese karakter van vluchtelingenpolitiek, voor de meeste omstanders zal de associatie met tieten- en billenknipperij meer voor de hand liggen. Hetzelfde geldt voor de begrippen "racisties" en "kapitaal": onze associaties daarbij zijn heel andere dan die van het winkelend publiek.

-het spelen van de duitse schlager "Arbeiter, Bauern, nimmt die Gewehre" over de geluidswagen laat zien dat revolutionaire romantiek de plaats heeft ingenomen van een realistische waardering van de politieke krachtverhoudingen op dit moment. Natuurlijk, ook mijn bloed gaat er sneller van stromen, maar daarvoor - en op deze manier - was die geluidswagen toch niet bedoeld.

-Joost schrijft in zijn kritiek op de demonstratie (Zwarte 135) over de positieve reacties die hij kreeg tijdens het folderen. Hij moet dan wel vóór de demo gefolderd hebben, want achteraan, nadat mensen de demo dus hadden zien voorbijtrekken, waren de reacties echt niet positief meer.

Overigens is het tekenend dat het pamflet dat kwa stijl en inhoud op een breder publiek gericht was, pas op het laatste moment geschreven is vanuit de Haagse demo-groep, dus niet door de Initiatiefgroep.

Als je nu dan het verloop van de week tegen de EF konfronteert met de vooraf geformuleerde doelen, dan is de enig mogelijke conclusie dat die doelen voor het overgrote deel niet bereikt zijn. De week was één groot incrowd-gebeuren, en in die zin een mislukking. Ik ga niet zeggen dat dat geheel en al de fout van de initiatiefgroep was, al valt daar nog wel iets meer over te melden. Maar daarover later meer.

Eerst wil ik het hier hebben over de uitbundige jubelstemming die ik om mij heen gekonstateerd heb bij leden van de initiatiefgroep (zie ook het verslag van de demo in Zwarte 135).

Voor mij is het onbegrijpelijk dat mensen bij het niet-bereiken van gestelde doelen zo tevreden kunnen zijn. Of zouden er nog andere, niet uitgesproken doelen een rol hebben gespeeld, die de euforie wél kunnen verklaren?

Een antwoord is te vinden in de bijdrage van de initiatiefgroep aan de openingsmanifestatie (Zwarte 135): twee kolommen Europese eenwording, gevolgd door drie kolommen 'herstructurering van de beweging'. De sociale bewegingen (deelstrijd!) hebben afgedaan met het verdwijnen van de marges van de kapitalistische groei-ekonomie van de jaren '70, groen links is het natuurlijk ook al niet, het is aan ons om nieuwe, hechte struk-

turen te creëren: "We willen dit moment juist aangrijpen om te komen tot een ontwikkeling in het verZ, het samenbrengen van discussies, ervaringen en ontwikkelingen van mensen uit verschillende strukturen."

Hier zien we, duidelijk uitgesproken, dat andere doel van de Initiatiefgroep, een doel dat eksklusief gericht is op de (resten van) de beweging, intern gericht, en in die zin volkomen tegengesteld aan de vooraf openbaar geformuleerde doelen. En zo wordt ook de jubelstemming achteraf begrijpelijk, zij het niet gerechtvaardigd.

Op zich is het natuurlijk legitiem om zoets als de EF aan te grijpen om te proberen de verschillende strukturen uit de beweging onder één noemer te krijgen. Maar laat dan duidelijk zijn dat dat je doel is!! Dat had op z'n minst een hoop tijd en stress gescheeld.

Zoals het nu gegaan is, droegen zowel de voorbereiding als de week zelf het dubbelzinnige en halfslachtige karakter dat het gevolg is van het niet duidelijk willen of durven uitspreken van de keuze voor of tegen een exclusieve manifestatie van de scene, danwel voor of tegen een breed opgezette week van Initiatieven.

Het duidelijkste voorbeeld daarvan is het krantje "Stop Europa '92". De onderkop is tekenend: "Informatiekrant over het verenigd Europa van het kapitaal en de multinationals". Zijn dat verschillende dingen, kapitaal en multinationals, zoals klompen en koelen, of is het een kwestie van doorhalen wat niet begrepen wordt? Daarnaast ben ik van mening dat stijl en inhoud niet overeenstemmen met de op een breed publiek gerichte oplage van 20.000. En inderdaad zijn er de verhalen van mensen die niet verder dan het begin van pagina twee zijn gekomen, al staan daar verhalen tegenover van mensen die de krant heel informatief vonden. Feit blijft echter dat de krant hoe dan ook niet gefunctioneerd heeft om mensen naar de demo te krijgen, wat toch de inzet was.

Een ander voorbeeld vormen de vergaderingen over de demo. De uitgesproken intentie was een brede demo, maar de discussies gingen al snel over blokken, touwen en al of niet doorbreken - discussies van en over militant verzet, onszelf. De vraag hoe op dit onderwerp een brede demo te organiseren, werd als afgedaan beschouwd met het laten drukken en verspreiden van 20.000 krantjes.

Het laatste voorbeeld: een aantal mensen hebben veel tijd en energie gestoken in het organiseren van een tegeninformatie-markt, die niet van de grond kwam door de uiterst minimale respons vanuit andere groepen.

Als duidelijk was geweest dat interne discussie prioriteit had boven verbreding, dan hadden zij hun energie beter kunnen besteden.

Naar aanleiding van die Informatiemarkt, als voorbeeld van verbredend werk, valt overigens nog wel iets meer te zeggen. Zoals gezegd, was de respons vanuit andere groepen minimaal. Reden: ze houden zich niet bezig met, denken niet na over "Europa '92". Dat dat een algemeen verschijnsel is, mag blijken uit de opkomst bij de Europese verkiezingen en uit het onderzoek van buro Veldkamp (eind '88) onder 250 nederlandse bedrijven met meer dan honderd werknemers, waarvan 70% niets doet ter voorbereiding van 1992, en 60% voor- noch nadelen van de Europese eenwording verwacht (Zwarte 134).

Je mag toch verwachten dat zulke feiten bekend zijn bij de Initiatiefgroep. Toch wordt "Europa '92" als politiek issue nummer één gelanceerd, vanwege het politieke belang ervan als project van het imperialisme. Dat zulke projecten mijnenver afstaan van de dagelijkse ervaringswereld van de mensen om ons heen, is een probleem dat om een oplossing vraagt. Politiek bewustzijn is niet iets dat van de ene dag op de andere totaal aanwezig is. Dat betekent dat er taktiese korte termijn-doelen moeten worden geformuleerd, waarop wél massaal te mobiliseren valt, en aan de hand waarvan dieperliggende tegenstellingen duidelijk gemaakt kunnen worden. Aansprekend voorbeeld vormt de strijd rond de Rote Flora in Hamburg.

In Nederland lijkt het alsof zulk takties optreden uit den boze is, opportunisties, reformisties. En dus laten we dat dan ook maar aan de sociaal-democraten over, die er hún politiek van maken.

In plaats daarvan komen wij aan met (de vage contouren van) alomvattende theorieën, die echter geen perspectief op concreet politiek handelen bieden. Neem als voorbeeld de leuzen en spandoeken van de demo.

Om het verhaal kort te sluiten: nieuwe, hechtere strukturen opbouwen op basis van gemeenschappelijke uitgangspunten is één ding, zolang we niet weten in te grijpen in het dagelijks leven van de wereld om ons heen, zijn die strukturen politiek waardeloos.

"Politieke strijd is immers geen gevecht tussen absolute eisen. Het is een spel waarin slimme taktiek en doortrapte strategie meer opleveren dan botte vasthoudendheid en verkrampde doordrammerij." -Anil Ramdas.

Inspekteur Canardo

De nu volgende twee stukken zijn bijdrages die werden geleverd op de themadagen die zijn georganiseerd tegen de European Festivities in Den Haag. Het eerste verhaal werd gehouden door Anil Ramdas bij het thema vluchtelingen, het tweede verhaal was de bijdrage van Jan v/d Brink bij het thema City Vorming. Binnenkort zal een bundeling verschijnen waarin alle bijdrages van de themadagen zullen staan.

INLEIDING ANIL RAMDAS

Het spraken voor mensen die, wat ik mag aannemen, het hart op de juiste plek hebben, heeft zo z'n problemen. Aan de ene kant hoef ik niet uitgebreid uit te leggen dat het vluchtelingenbeleid onmenselijk is. Ik hoef ook niet te bewijzen dat de meeste justitiele ambtenaren medogeloos zijn en dat de procedure zo beestachtig is. Dat het werkt als één grote afwijzingsmachine. Ik hoef jullie ook niet te vertellen dat vluchtelingen onze solidariteit nodig hebben i.p.v. onze hoogmoed, of onze angst voor het vreemde. En uiteraard hoef ik niet te stellen dat asielzoekers uit de derde wereld evenveel rechten behoren te hebben als vroeger de vluchtelingen uit Oost Europa. Ik hoef kortom geen bewogen pleidooi te houden tegen racisme. Alle aanwezigen hier, buiten-parlementaire activisten, groen linksen, de enkelen die gisteren pragmatisch dan wel domweg fout hebben gestemd.

Jullie weten langzamerhand wel dat de eenwording van Europa een afsluitingsprocedure is. Dat betekent een afsluiting voor mensen die uit lijfsbehoud hun have en goed hebben opgegeven op zoek naar veiligheid en rust, desnoods op een vervuild stukje grond. Er zijn kennelijk mensen op de wereld die liever in een smerig milieu willen leven dan in een smerige maatschappij. Maar het spreken met geëngageerde en betrokken mensen, die over de dingen nadenken, in de juiste kranten lezen, de overheidambtenaren en Telegraafverslaggevers wantrouwen, heeft ook z'n nadelen. Al te veel sympathie wordt medelijden. En medelijden is een andere vorm van betutteling.

Begrijp me goed, ik bepleit geen no-nonsense houding. Die hebben we al 7 jaar gehad. Ik bepleit een meer nuchtere benadering, een klein beetje afstand. Afstand die leidt tot analyse. En analyse, goed doordacht beleid of doordachte handelingen, hebben altijd veel meer profijt. Een realpolitiek dus, maar wel het inzicht dat het willen opheffen van bv. alle staatsgrenzen in de wereld misschien wel een mooi ideaal is, maar niet voldoende solidariteit kan opleveren voor een werkelijk verzet tegen iets dat zo mensonterend is als het huidige nederlandse asielbeleid.

Wie meteen de hemel wenst, eindigt in een wolk. En wees nou eens eerlijk, Stel dat de staatsgrenzen zouden verdwijnen, wie zou daar baat bij hebben? Bedenk dat 80 % van de vluchtelingen in de wereld bestaat uit vrouwen. Moeders die zich de dood in werken om hun kinderen in leven te houden en zelfs dat heel vaak niet zien lukken. Bedenk, dat vluchtelingen geen andere overeenkomst hebben dan dat ze niet zijn waar ze eigenlijk zouden willen zijn. Bedenk, dat er dus enorme verschillen bestaan, in klasse-afkomst, opleidingsnivo, of rijkdom. En wees nog eens eerlijker. Stel dat die 20 tot 30 miljoen vluchtelingen in de wereld werkelijk naar Europa zouden mogen komen, zouden wij onderdak en voedsel aan hen kunnen en willen verschaffen, Zouden jullie

hier ooit meer kunnen bereiken dan dat ze niet omkomen van de kou? Nihilisme is, denk ik, een vreemd verschijnsel. Je kunt er niet zonder leven en tegelijkertijd moet je je er altijd tegen behoeden. Voor iedere politieke wens is idealisme een bron van leven en een oorzaak van dood. Laten we ons dus nit dood wensen. Politieke strijd is immers geen gevecht tussen absolute eisen. Het is een spel waarin slimme tactiek en doortrapte strategie meer opleveren dan botte vasthoudendheid en verkrampde drammerij.

Ik denk aan één van de weinige filosofen die zich over dit vraagstuk heeft gebogen. Ik denk aan de italiaan Gramsci, ooit in de gevangenis van Mussolini, waarin hij 10 jaar heeft vastgezeten, naar een woord zocht om deze gedachte voor z'n kameraden onder woorden te brengen. Het is geen pragmatisme. Het is geen realisme zelfs. Het is iets als ingehouden idealisme. Het is het vermogen om je te kunnen inleven in de wereld van je vijand. Het is het vermogen om met je vijand te kunnen communiceren, zonder je eigen doelen op te geven. Het is de kunst van de onderhandeling. Van hiet winnen van de zwijgende en twijfelende massa's. het is kortweg hegenomie in haar ware betekenis.

Ik wil nu geen wetenschappelijk betoog afsteken over dit begrip, dit is geen kollege politikologie, maar het is ook geen bijeenkomst waarbij we elkaar gaan baseren met onze vanzelfsprekendheden. Ik wil een kokrete toepassing geven van het begrip hegenomie aan de hand van het nog engere begrip economiese vluchteling. Voor rechtse mensen is een economiese vluchteling in feite iemand die in zijn land niets anders te vrezen heeft dan armoede en gebrek aan mogelijkheden voor materiele vooruitgang. Zo iemand komt naar Europa en liegt dat hij of zij politieke vervolging te vrezen heeft. Zo iemand maakt misbruik van onze humanitaire wetten voor vluchtelingen en moet dus keihard worden aangepakt en zonder pardon worden uitgezet. Zo staat het dan ook bijna letterlijk in het VVD-programma.

Wat betekent de term economiese vluchteling nou voet linkse mensen, voor mensen die welwillend ztaan tegenover asielzoekers?

Heel weinig. Economiese vluchtelingen bestaan eigenlijk niet. Niet in die vorm. De wetgeving die politieke vervolging als enige reden voor vluchtelingschap vastlegt, is onvoldoende. Vluchten vanwege honger moet ook kunnen. Men weet wel dat mensen die echt honger hebben meestal niet ver komen, laat staan naar de europese grenzen. Maar men blijft er stil over. Het past niet in ons denken.

Wat zou er nu een goede hegemoniese strategie zijn om om te gaan met dit verschijnsel?

In ieder geval niet de ontkenning. Natuurlijk is er een onderscheid tussen mensen die fysiek reeds gemarteld zijn en mensen die dat nog niet zijn. Natuurlijk zijn er mensen die alleen maar vluchten vanwege armoede. Ik hoorde laatst een vluchteling uit de DDR zeggen dat

hij naar het westen wilde omdat hij eindelijk eens in een goeie auto wilde rijden. Nou, dat is misschien wel het toppunt, maar mildere vormen komen op hetzelfde neer. Maar hoe moeten wij dan wel denken over economische vluchtelingen? Moeten we gaan schermen met cijfers en percentages? Moeten we gaan zeggen, ja ze zijn er eigenlijk wel, maar het aantal valt best wel mee?

Nee, natuurlijk niet. Niet schermen met cijfers, want dat is een kompromis. Dat is niet alleen begrip voor de argumenten van de vijand, maar dat is jezelf aan hen uitleveren. Een hegemonische strategie zou zijn domweg toe te geven dat er natuurlijk ook economische oorzaken zijn. En meteen de vraag stellen wat we eraan doen. De economische oorzaken zijn er. Akkoord. Maar moeten we ze daarvoor straffen? Een kwalijke karaktertrek waar we minachtend over moeten doen? Is armoede het gevolg van het feit dat iemand gewoon niet goed genoeg z'n best heeft gedaan in een wereld van mogelijkheden, in een paradijs van melk en honing? Of, is armoede een maatschappelijk verschijnsel waar mensen het slachtoffer van zijn i.p.v. daders?

Hier moeten we rechtse mensen even laten uitpraten. Ze zullen zeggen dat het arm zijn van iemand niet hun schuld is. En ga dan asjeblieft niet vervallen in klichees. Ga bv. niet zeggen en het kolonialisme dan, dat ons rijk heeft gemaakt en het huidige imperialisme, van onze bedrijven, banken, van het IMF en de Wereldbank dat de mensen van de derde wereld tot het merg uitbuit. Wat we dan eigenlijk stellen is dat de mensen hier schuldig zijn aan de armoede daar. Ga dat in godsnaam niet beweren. Niet omdat het niet waar is, maar omdat het geen aanknopingspunten biedt voor massaal verzet. We zouden in plaats daarvan kunnen vragen waarom men dan vindt dat echte politieke vluchtelingen wel moeten worden toegelaten. Ik bedoel, we zijn dan toch ook niet medeschuldig aan diktatuut en willekeur. En toch vinden we dat politieke vluchtelingen hier wel mogen komen. Echte politieke vluchtelingen, zeggen we er altijd bij. Het is dus geen schuld-vraag. Als de economische vluchteling schuldig is aan bedrog, dan ben jij die hem wegjaagd schuldig aan onredelijkheid. Namelijk door wel de politieke vervolging serieus te nemen en niet de economische vervolging. De kans is groot dat de persoon met wie je in gesprek bent dan antwoord, ja maar, wat wil je? Wil je al die miljarden noodlijdenden dan hier naartoe halen?

Dat het hier economies beter gaat? Moeilijk punt. Zeg, dat je binnen 6 maanden een populatie hebt van 40 miljoen : weg mooie heide, weg mooie recreatie, enorme betonnen wolvenkrabbers, vol mensen als pluimvee bij elkaar. Nee, dat is geen aangenaam perspectief. Geef dan rustig toe, dat dat niet kan. Maar vraag onmiddellijk of het wel ethies is om een arme man of vrouw die zich aan de deur meldt, weg te jagen als een hond. Wordt desnoods een beetje demagogies. Vraag maar of het beschaafd is. Als de tegenpartij daar geen moeite mee heeft hou dan op, want dan spreek je tegen een rund.

Maar stel echter dat ie inderdaad z'n hoofd meewarrig schudt. Ga dan driftig verder. Gebruik zijn termen en zijn taal. Zeg dan dat aan iedere asielzoeker die teruggestuurd wordt een prijskaartje moet hangen. We kennen het begrip in het parlement. Voor iedere teruggestuurde asielzoeker een persoonsgericht ontwikkelingsprojectje in het land van herkomst waar die bewuste persoon een baan krijgt, een waardig bestaan kan opbouwen, de economische veiligheid krijgt die hij uit zuivere fatsoensnormen verdient. De asielzoeker moet door de autoriteiten niet alleen op het vliegtuig worden

gezet. Hij moet in het land van herkomst door de autoriteiten van Nederland worden afgehaald. Ben je een fietsreparateur, dan wordt het een fietsenreparatiebedrijf. De economische vluchteling moet de beschikking krijgen over die bestaansvoorwaarden die maken dat hij terug wil en dat hij daar ook wil en kan blijven. Bovendien moet de nederlandse staat met een bepaald document aangeven absoluut garant te staan voor zo'n iemands politieke lot. Een soort status van beschermeling waarmee iedere nederlandse ambassade kan worden aangesproken en verantwoordelijk gesteld.

Dat wil zeggen, dat iedere asielzoeker die uit Nederland wordt gestuurd de status van beschermeling moet krijgen zodanig dat hij net zoveel protektie heeft als de nederlandse in het buitenland. Hij moet bovendien bekend blijven. Niet alleen bij de autoriteit, maar ook bij de media en bij alle andere nederlandse burgers die willen weten wat er met die persoon gebeurt. Als economische vluchteling X ons een bezoek heeft gebracht, dan moeten wij hem een bezoek kunnen brengen. En dan meteen kunnen controleren of Nederland zich aan de afspraken heeft gehouden.

Geen gescherm meer met massa's en anonimiteiten. Iedereen op de wereld is tegenwoordig te achterhalen. Iedere afgewezen asielzoeker, moet met goedkeuring van de asielzoeker, publiekelijk bekend worden gemaakt. Opdat vrijwilligersgroepen ogenblikkelijk daarop in kunnen spelen en kunnen controleren of de gebruikte achtergrondinformatie juist is geweest. En of er sprake is van gelijke behandeling. In principe zou elke advocaat dat tegenwoordig ook al kunnen, maar we weten wat een advocaat is. Dat is een betaalde

medewerker, met doorgaans bitter weinig emotionele betrokkenheid. Een asielzoeker is voor hem een honorarium van 900 gulden. En met een beetje koopmansgeest, een flinke koopmansgeest zelfs, kun je nog toevoegen dat als er onder alle asielzoekers die naar Nederland komen per jaar, zo'n 5000 zouden zijn die puur economische motieven hebben, je dan uit zou komen op een bedrag van pakweg 130, 140 miljoen gulden per jaar. Dat is minder dan een tientje per Nederlander, en trouwens, Minder dan het bedrag dat men in twee jaar uitgeeft om die asielzoekers te interneren in kampen die ze opvangcentra noemen. Dat klinkt allemaal redelijk vindt ik zelf.

Te redelijk, bijna parlementair redelijk. Er blijkt niets van ingehouden idealisme uit. Het is bovendien in grote lijnen ook al beweerd door ambtenaren van justitie. Die kun je niet de progressiefste noemen. Maar wat je heimelijk hebt toegevoegd aan het debat is ten eerste de persoonsgerichte steun en ten tweede openbaarheid van het gehele proces. Zowel hier als daar. Maar belangrijker nog, je hebt bereikt dat het niet meer mogelijk zal zijn om asielverzoeken op vage gronden, intuïties, af te wijzen. Stel je voor, dat je hier voorstelt dat meneer X alleen maar economische motieven heeft en hem terugstuurd waarbij hij in het land van herkomst onder ogen van nederlandse journalisten, advocaten en vrijwilligers van Amnesty en andere organisaties wordt opgepakt of neergeknald; dat moet dus kunnen leiden tot een formele klacht tegen de nederlandse staat. Vanwege nalatigheid.

Let wel mensen, wat ik hier beweer, is niet dat we het inderdaad zo moeten aanpakken. Ik doe geen voorstel voor een beleid en ik ambieer geen positie bij het ministerie van justitie. Wat ik wil aantonen is dat het vluchtelingenvraagstuk in politieke termen moet worden getrokken, waarbij termen van ethiek, moraal en liefdadigheid wel een rol kunnen spelen maar geen uitgangspunt meer zijn. Niets is zo arrogant en vernederend als liefdadigheid. Maar politieke strijd, en dat kan volgens mij dus alleen hegemoniale strijd zijn, vereist fantasie. Het merkwaardige is, dat je juist de tegenwoordige linkse bewegingen de laatste tijd niet kunt beschuldigen van grote vindingsrijkheid. Neem bv. de kritiek op de nieuwe vreemdelingenwet die recentelijk aan de tweede kamer is aangeboden. Nu is het nog zo, dat een vreemdeling die een tijdelijke verblijfsvergunning krijgt, een verlenging krijgt tot 5 jaar en na 5 jaar een vestigingsvergunning kan krijgen. Semi-permanente verblijfsstatus. Volgens de nieuwe wetsvoorstellen wordt dat afgeschaft. Er zijn maar twee vormen van verblijfsvergunningen, voor bepaalde en voor onbepaalde tijd. Heb je éénmaal een bepaalde verblijfsvergunning, dan is de pret na 5 jaar afgelopen. Dan moet je gewoon weer terug. Geen verlengingsmogelijkheden, geen vestigingsvergunning. Men kan allen nog maar in Nederland blijven als men een verzoek tot naturalisatie indient.

En welke kritiek levert links nu?

Men zegt nu dat migranten op deze wijze hun banden met het land van herkomst gedwongen worden op te geven en daarmee een wezenlijk bestanddeel van de eigen kulturele identiteit kwijt raken. Hoe verzinnen ze het! Sinds wanneer houdt kulturele identiteit verband met de kleur van je paspoort? Als je geen creatieve kritiek kunt leveren, lever dan liever geen kritiek. Maar maak je niet belachelijk. De nieuwe vreemdelingenwet geeft veel meer aanknopingspunten voor wezenlijke kritiek. Laat me eerst even kort uitleggen waar het om gaat.

De huidige wetgeving is in feite aan de kant gezet sinds de verkorte procedure van 1987. April 1987 is een belangrijk breekpunt in de hele wetgeving ten aanzien van vluchtelingen. Niet helemaal goed formeel geregeld, maar het werkte volgens de staat. Vroeger, d.w.z. voor april '87, werden asielzoekers gehoord door een kontaktambtenaar die in een gesprek met de asielzoeker zo nauwkeurig mogelijk opschreef wat hij hoorde, althans dat hoopten we. Sinds de invoering van de verkorte procedure heeft de ambtenaar zich te houden aan strakke regels ten aanzien van wat hij wel of niet mag vragen en hoeveel ruimte hij heeft om dat op te schrijven. Ze waren literair al heel begaafd en nu kan iedere lbo'er een asielverzoek verwerken. Vroeger dus, voor de verkorte procedure, was er een speciale beleidsambtenaar die zo'n vluchtverhaal las en argumenten verzor waarom het niet goed genoeg zou zijn voor Nederland.

Maar er waren tenminste argumenten. En die argumenten gaven tenminste het voordeel dat als die argumenten weer eenmaal weerlegd waren, de asielzoeker weer kans maakte. Nu zijn er geen argumenten meer. Er is een computer-uitdraai en daarin staat alleen dat men het verhaal onvoldoende of ongeloofwaardig vindt. Nee, niet of, maar en/of ongeloofwaardig. Beide kanten uit. Vroeger mocht de asielzoeker na de afwijzingsbeschikking meteen in beroep gaan bij de minister. Nu moet hij eerst langs de rechter om te horen of hij gedurende die tijd, dat ie dus moet wachten tot z'n beroepsprocedure begint, in Nederland mag blijven of niet. Wat in de praktijk neerkomt op de bepaling of hij in beroep mag gaan of niet. Want als je eenmaal het land bent uitgezet, wat kan het jou dan schelen of je straks in beroep mag gaan

Dat wordt straks in de nieuwe wetgeving gelegaliseerd. Nieuw is echter de beroepsprocedure. Op dit moment, kun je als je beroepsschrift ontvankelijk is opnieuw gehoord worden door een onafhankelijke commissie. Het stelt allemaal niet veel voor hoor, maar het gaat om het principe. Je krijgt weer het recht om te spreken. Nu echter wordt het spreekverbod ingevoerd, door de commissie op te heffen en onder te brengen bij zogenaamde Vreemdelingenkamers. Professionele beoordelaars, rechters, die full-time asiolverzoeken behandelen, moeten nu overtuigd worden door de asielzoeker. Geen spreektijd van een uur of anderhalf. Maar net zoveel spreektijd tot de president van de rechtbank een indruk van je heeft, hij bepaalt intuïtief, op grond van zijn menselijke ervaring, of jouw verhaal waar is of niet en dat, kan 5 minuten duren. Het kan zelfs 3 minuten duren.

Waar gaat het nu eigenlijk om? Het gaat om twee dingen. In de eerste plaats juridies laakbare invoering van het principe van representativiteit (ik ga straks uitleggen wat ik daarmee bedoel) en in de tweede plaats een laakbare uitbreiding van het staatsapparaat. Wat is dat beginsel van representativiteit? Zowel de oude als de nieuwe wet zeggen eigenlijk dat ieder asielverzoek afzonderlijk behandeld moet worden. Dat heeft te maken met de angst voor groepsvervolgung. In Nederland erkent men groepsvervolgung wel, maar ontkent het altijd. De commissie die in 1985 naar Sri Lanka ging, kwam ook terug met de boodschap: ja, de Tamils zijn daar allemaal vogelvrij, maar niet als groep. Want stel je voor, als we dat hedden gezegd, was iedere Tamil op grond van zijn Tamil-schap reeds welkom in Nederland. Het is nog mooier. Een ambtsbericht uit Pakistan dat zegt dat Hindoes bij wet worden vervolgd, maar dat ieder asielverzoek uit Pakistan individueel moet worden behandeld, omdat er immers geen sprake is van groepsvervolgung.

Nou, dat zijn kronkels om van te huilen, maar zo gaat dat in ambtelijke kringen. Wat gaat er nu echter volgens de nieuwe wet gebeuren? Natuurlijk, de eerste asielzoeker uit land X krijgt de hele procedure. Eerst verhoor, afwijzing, in beroep, naar de Vreemdelingenkamer en dan opnieuw gehoord. Als dat ook niets oplevert, zal dat betekenen dat de kansen van alle asielzoekers uit datzelfde land X verkeken zijn.

Er komt meteen een standaard-afwijzingsbeschikking en bij de Vreemdelingenkamer een, kort, routineverhoor. Hamerstuk nummer zoveel. Individuele variaties worden niet serieus genomen. De eerste afgewezenen zijn representatief voor alle andere asielzoekers uit datzelfde land. Waar blijft het recht op individuele behandeling? De standarisering is heel eng. Want wat er eigenlijk gebeurt, is dat een geheel van vooroordelen jegens de inwoners van een bepaald land worden geïnstitutionaliseerd. Zoals bij vluchtelingen uit Sri Lanka. En bij elk der dossiers kan men een stempel aantreffen ter grootte van ongeveer 3 bij 4 centimeter: 5 grote zwarte letters spreken daar boekdelen: TAMIL. En iedereen weet dan, dat als er zo'n stempeltje staat, het lot van zo'n persoon bezegeld is.

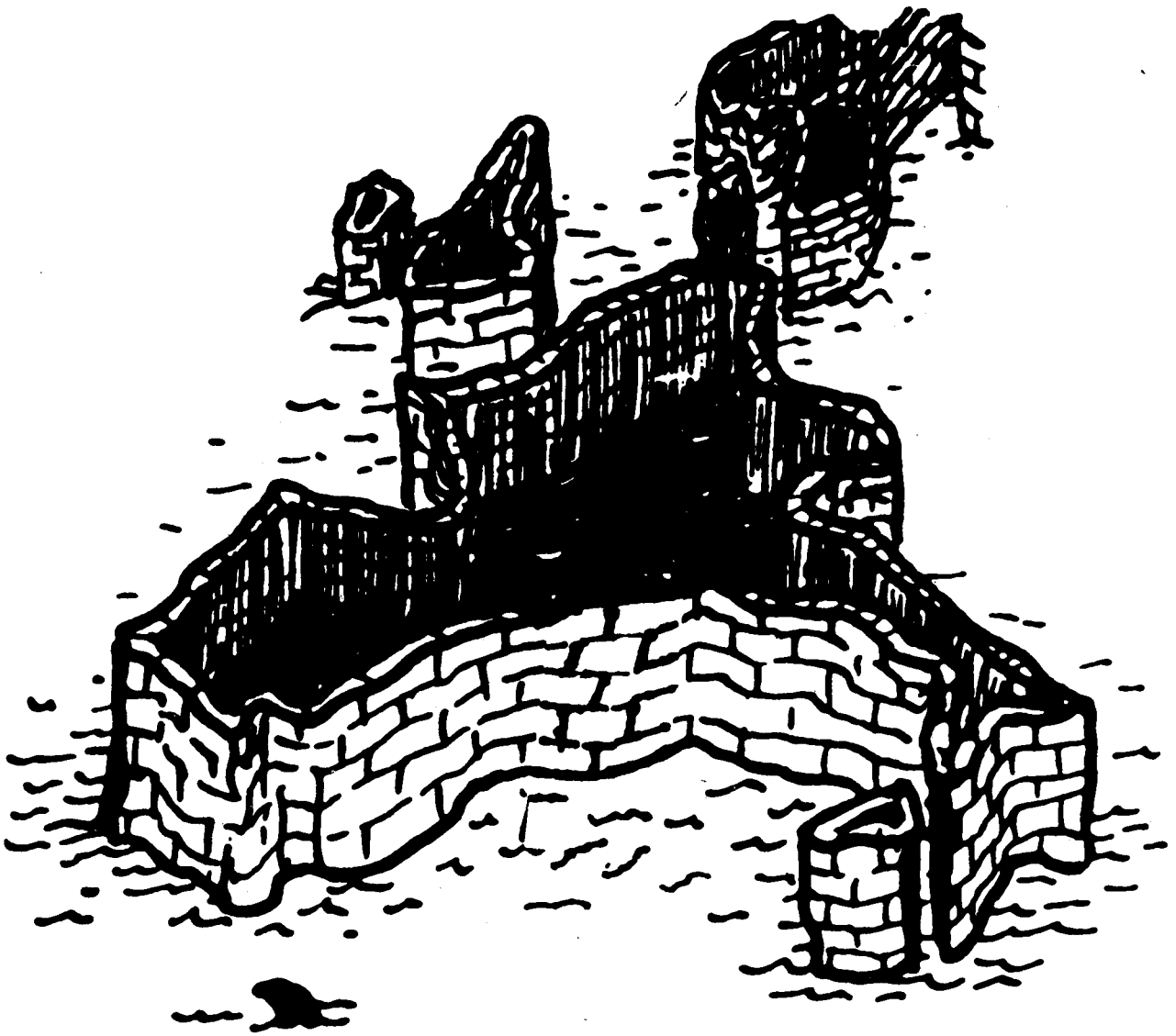
Dit is volgens mij wezenlijkere kritiek dan het geleuter over verlies van je identiteit door je paspoort. Een ander belangrijk kritiekpunt is het feit dat de nieuwe wetsvoorstellen de onafhankelijke commissies en opvanginstellingen overbodig maken. Ze worden of opgeheven of ingekorporeerd in de staat. Het hele proces, vanaf het moment van opvang en detentie tot onderbrenging in opvangcentra en het uiteindelijke moment dat de asielzoeker wordt weggestuurd; dat hele proces wordt beheerst door ambtenaren. Maar dat is toch in strijd met de liberale tijdsgeschiedenis? Ik bedoel, terugdringing van staatsbemoedening, een terutrdende overheid, de verantwoordelijke of de zorgzame samenleving waar steeds meer wordt overgelaten aan partikulier initiatief.

We zijn er de afgelopen weken toch mee dood gegooid? Maar waarom geldt dat voor alles, maar niet voor vluchtelingen? Waarom trouwens werd alles teruggedrongen, maar niet de politiek? Waarom zou de asielprocedure niet overgelaten kunnen worden aan een onafhankelijke commissie zoals dat in Frankrijk gebeurt? En zoals dat in Nederland in de beroepsfase nog steeds gebeurd. Natuurlijk zouden deskundigen die iets van de verschillende culturen van verschillende landen van herkomst weten, de asielzoekers veel beter en menselijker behandelen. Natuurlijk weet Amnesty meer van de politieke situatie in het land dan het hele ministerie van buitenlandse zaken bij elkaar. En natuurlijk weet iedere antropoloog meer dan de kontaktambtenaar. Dat is een oudpolitie-agent. Die kan amper met twee vingers typen.

Maar het gaat in de vluchtelingenpolitiek allang niet meer om de naleving van het Verdrag van Genève. Het gaat allang niet meer om de naleving van de rechten van de mens. Het gaat om verharding, politionisering, rechtstreekse repressie. Europa '92 heeft niet alleen te maken met de afsluiting van Europa of het aanleggen van een sanitaire gordel rond de wereld der blanken opdat indringers uit de derde wereld en andere misdadigers niet meer binnen kunnen komen. Europa '92 heeft te maken met een toenemende repressie en een afkalving van verworven rechten.

Het recht op privacy, dat hebben vluchtelingen niet. Dat lapt men aan z'n laars en de tijd van de laarzen is maar 40 jaar geleden. De persoonscontrole bij de grenzen wordt afgeschaft. Is dat niet prachtig? Je reist zo Frankrijk binnen. Maar je kunt wel op elk willekeurig punt op de snelweg worden aangehouden. Je kunt in elke stille straat in de binnenstad worden aangehouden op verzoek dat je je moet legetimeren.

Als zodanig is de vreemdeling straks een metafoor van de uitgesloten. En uitgesloten dat zijn wij allemaal. Want anders waren wij vandaag niet hier. Dan waren we bij de andere Festivities.

Europa '92 is gericht tegen alles wat niet past in de voorstaat heeft van de goede en de brave burger. En de vreemdeling kan nu worden gedetineerd, niet voor 3 dagen zoals dat normaal is voor andere burgers, maar voor maanden en maanden.

Zijn persoonsgegevens kunnen willekeurig worden afgegeven, doorgegeven aan allerlei andere instanties met de modernste middelen. Hoelang zal het duren voordat de staat dezelfde vrijheid krijgt jegens alle burgers?

Hoelang zal het duren voordat het verborgen geweld in een democratische samenleving werkelijk aan de oppervlakte komt?

Routinecontroles, worden jachtpartijen.

De politie hoeft zich nooit meer te vervelen. Elke kleurling geeft een aktie. Die zou wel eens illegaal kunnen zijn. Maar, en hiermee besluit ik, niet alleen illegalen. In beginsel alle kleurlingen worden vogelvrij verklaard en alles en iedereen die er verdacht uitziet in de ogen van de politiemann. Elke punk, kraker, anarchist, vredesaktivist of zelfs milieuaktivist; iedereen die zich niet kleedt zoals C&A het voorschrijft, iedereen met een verkeerde stikker op de jas, is potentieel kwetbaar. En daarom is Europa '92 niet alleen maar een afsluiting. Het is ook vooral een insluiting.

OVER DE ONTWIKKEL

Inleiding

Het hierna volgende verhaal werd gehouden door Jan van de Brink, docent aan de Academie voor Bouwkunst in Rotterdam, als één van de vier inleidingen bij het thema Cityvorming.

De inleiding is gebaseerd op de theorieën van twee stedenbouwkundigen, nl. Wim Nijenhuis en de Fransman Paul Virilio. Deze theorieën zijn vrij abstrakt, en zijn gebaseerd op het idee dat de ontwikkelingen van de steden nauw samenhangen met de ontwikkelingen in het militaire denken. Dit dus min of meer in tegenstelling met de economische benadering die we meestal terugvinden in artikelen over cityvorming. Het begrip snelheid is een belangrijke schakel in het verhaal.

De theorieën die hierbij worden ontwikkeld zijn niet echt eenvouding en zeker niet erg rooskleurig. Ze bieden wel een goed handvat om eens op een andere manier tegen allerlei ontwikkelingen aan te kijken.

Op dit moment wordt op grote schaal gewerkt aan de vernieuwing van de steden. Vaak ten koste van de politieke aandacht voor het opheffen van de achterstanden in de stadsvernieuwingsgebieden.

Projektgroepen in deze gebieden worden opgeheven en de jaarlijkse bouwproductie stagneert. De aandacht voor de kwaliteit, die wordt gepropageerd, is vaak niet meer dan een esthetische, architectonische kwaliteit. Een doordening van de kwaliteit van het wonen zelf vindt nauwelijks plaats. Achterstandswijken en de achterstanden van de daar wonende groepen van de bevolking blijven bestaan of worden zelfs nog groter. Vernieuwingen vinden steeds meer plaats op de zgn. interessante lokaties voor partikuliere initiatieven van projektontwikkelaars.

De heer Soetekouw van de Raad van Bestuur van de NBM zei op een kongres over de vernieuwing van steden in Maastricht:

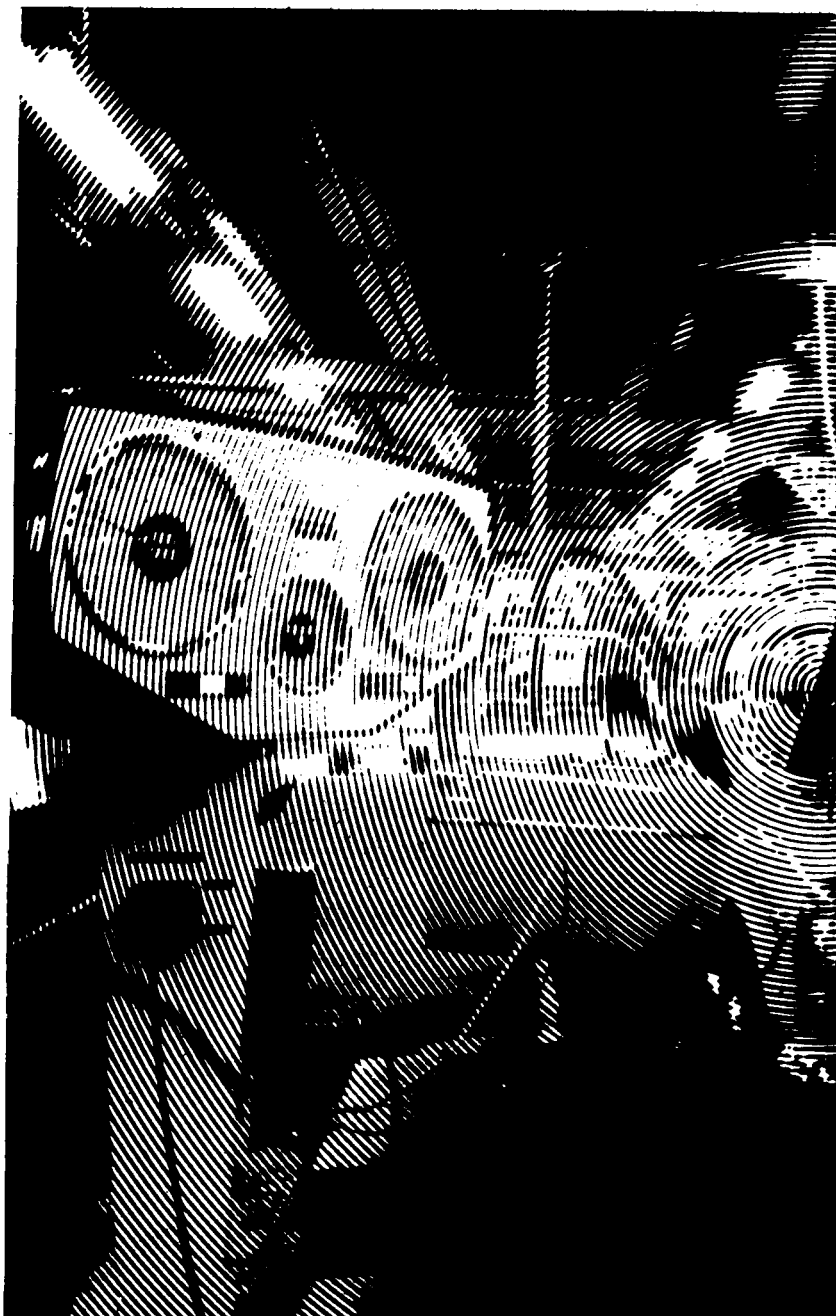
"Het is te betreuren dat geldstromen vooral (vooralnog) gestuurd worden door sociaal-maatschappelijke wensen, in plaats van door eisen van de marktsektor."

Het no-nonsense beleid en het postmoderne denken, het denken zonder maatschappelijke, sociale inhoud neemt steeds meer toe.

De steden als infrastrukturele voorziening en als cultureel centrum komen steeds meer onder druk te staan. Begrippen als schaalvergroting, funktiewijziging, veranderingen in de politiek, technieks economische transformaties, modieuze tendenzen en technologiese vernieuwing, geven een beeld van de nieuwe ontwikkelingen.

Wat is er nou eigenlijk aan de hand, in wat voor wereld leven we en waar gaat het naar toe? En wat kunnen we er aan doen om deze ontwikkelingen nog enigszins bij te stellen of te beïnvloeden?

Ik geef daarom twee beschrijvingen van deze ontwikkelingen, die een beeld schetsen van de toekomst. Een beeld dat gebaseerd is op de huidige veranderingen in de samenleving op basis van de theorieën van Wim Nijenhuis en Paul Virilio. Zij geven geen rooskleurig beeld, maar maken een radikale doordening mogelijk van wat ons te doen staat.

1. HET OORLOGSDENKEN VAN PAUL VIRILIO

De eerste beschrijving gaat over het oorlogsd Denken van Paul Virilio (*1).

De totale vrede van het afschrikkingsevenwicht staat in zijn opvatting gelijk aan de "pure oorlog". De oorlog vindt plaats in de voorbereiding ervan. Paul Virilio stichtte rondom deze opvatting een nieuwe wetenschap: de dromologie, de leer van de beweging.

De oude steden zijn in deze opvatting ontstaan vanuit militaire overwegingen. De stadsmuren moesten de vijand buiten houden. Bovendien was de stad een uitsluitingssysteem, dat alle asociale gekken en zwervers buiten hield. Binnen de muren was de ruimte civiel, d.w.z. van de burgers. De straten en stegen waren ruimtelijke instrumenten om de bewegingen van de mensen te controleren. De stadswallen waren militair. De ruimte om de stad was ontbost ten behoeve van de waarneming van de vijand. De muur had als doel de beweging, de snelheid van de tegenstander te vertragen. De waarne-

INGEN VAN DE STEDEN

De "totale oorlog" zorgde ervoor dat de scheiding tussen het militaire en het civiele nooit meer duidelijk te trekken zou zijn. Dit had de volgende gevolgen:

- * Naast de militaire slagvelden werden ook de gebombardeerde steden tot slagveld gemaakt;
- * Door het inzetten van vliegtuigen en de dreiging van raketten was de verdediging van het territorium onmogelijk geworden. De wallen en de bunkerlijnes van de landsgrenzen werden moeiteloos overschreden. Dit betekende het einde van de territoriale oorlog;
- * Door de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki werd de oorlog beëindigd en begon de wapenwedloop.

De oorlogsvoering veranderde in een permanente oorlogsvoorbereiding. Het slagveld van de oorlog in voorbereiding is de hele wereld geworden. De wapenwedloop: het voortdurend ontwikkelen van nieuwe wapensystemen is daarom noodzakelijk.

Het afschrikwekkende van de nieuwe wapens is niet of ze de wereld 2 keer of 50 keer kunnen verwoesten, 1 keer is voldoende, als je maar de eerste bent.

Het gaat nu om de snelheid van de waarneming en de snelheid waarmee je de raketten kunt afvuren. De nieuwe oorlog gaat niet om de ruimte (het territorium), maar om de tijd. De waarnemingssystemen zitten op het eind van de ontwikkelingen, nl. de snelheid van het licht. Met de invoering van laserwapens zal ook met de wapensystemen zelf de absolute snelheid zijn bereikt. Computersystemen zijn de enige die op deze snelheid kunnen reageren, de politiek heeft zichzelf hiermee uitgeschakeld bij de belangrijkste beslissing over oorlog en vrede. Maar ook is hiermee het voor de klassieke oorlog noodzakelijke soldatenleger overbodig geworden. Net als het arbeidsleger in de fabrieken overbodig is geworden door de toename van de techniek.

De staat zal zich steeds minder druk gaan maken over deze mensen en dit is de ware achtergrond van het einde van de verzorgingsstaat. De bevolking krijgt zijn functie als gijzelaar, het maakt niet meer uit of er 1 miljoen mensen meer of minder doodgaan....

Voor zover er nog oorlog wordt gevoerd, gaat het om terroristiese oorlogen, zoals de Falklandoorlog, of de zgn. "heilige" oorlogen tussen Iran en Irak, die niet gericht zijn op verovering van territoria, maar gebaseerd zijn op ideologische/religieuze motieven. De klassieke legers hebben zich omgevormd tot reddings- en hulpbrigades, om hun bestaan op humanistische gronden te rechtvaardigen. Zij blijven hierdoor beschikbaar om in noodsituaties tegen de eigen bevolking te worden ingezet. Bij de permanente oorlogsvoorbereiding is het onderscheid tussen civiele en militaire produktie nauwelijks meer te maken. Men spreekt van het zgn. militair-industrieel kompleks. de militaire klasse probeert de gehele civiele produktie in te schakelen in de militaire produktie. Dit wordt dan verkocht met het argument dat de militaire innovatie belangrijk is voor de gewone burgerlijke produktie.

Het gevolg hiervan is dat de eigen maatschappij wordt gekoloniseerd om er grondstoffen en rijkdommen aan te onttrekken. Deze innerlijke kolonisatie is ver voortgeschreden. De "Bunker-buit" en ander Onkruit-jatwerk hebben aangetoond dat er draaiboeken klaarliggen om het

ming van de omgeving moest de militairen de tijd geven om zich te bewapenen. De oorlogen gingen om het veroveren van nieuwe gebieden, zgn. territoriale oorlogen.

Later vergrootte de territoriale ruimte van de stad als verdedigingsobjekt zich tot aan de grenzen van gebieden en landen door het bouwen van forten en bunkerlijnes. Het proletariaat van de massalegers was nodig voor de oorlogsvoering. Het industriële proletariaat dat later ontstond was nodig voor de produktie en werd ingesloten in het territorium van de fabrieken om daar te werken.

De scheiding tussen civiele en militaire produktie verdween in de Eerste Wereldoorlog. De hele burgerlijke ekonomie werd omgebouwd tot een oorlogsekonomie. Bijna alle fabrieken werden ingeschakeld voor de oorlogsvoering. Het militaire en het civiele vielen samen.

In de Tweede Wereldoorlog gebeurde dit op dezelfde manier: de Nazi's overwonnen de krisis door de duitse ekonomie om te bouwen tot een oorlogsekonomie.

hele telefoonnet, de scholen, de ziekenhuizen, vliegtuigen en vliegvelden te vorderen voor militair gebruik. Ieder objekt is militair inzetbaar, alles moet in dienst staan van de oorlogsvoorbereiding, die de eigelijke oorlog is. Het systeem van permanente oorlogsvoorbereiding is vreselijk duur. Ongelooflijk veel wetenschappers en technici zijn voortdurend bezig met het konstrueren van nieuwe afschrikkings-systemen. Jaarlijks wordt hieraan ongeveer 40% van het geld hieraan uitgegeven. Er is hierdoor steeds minder geld voor "leuke" sociale dingen, voor een aardig konsumptienivo of voor maatschappelijke, dwz. politieke ontwikkelingen. Bezuinigen is het motto, behalve voor het leger. Door deze ontwikkelingen is de politiek op nationaal nivo ook op haar einde gekomen. De politiek heeft zichzelf om zeep geholpen, voor zover ze nog bestond. De Afrikaanse ontwikkelingen liggen, nog steeds volgens Virilio, niet achter maar vóór op Europa: daar regeert al bijna overal het leger!

De Europese Eenwording is een logies gevolg en tegelijkertijd een voorwaarde van en voor deze ontwikkelingen.

De bewapening zal in de toekomst als een wrede god de komplette mensheid in gijzeling houden. Over de mensen zal eenheid heersen, dwz. in dit verband: stilstand. Het einde van het militaire, het einde van het politieke, het einde van het sociale, het einde van de geschiedenis, het begin van wat??

Virilio zelf ziet niets in een aktie tegen het militaire: schoppen tegen de stoommachine heeft ook niet geholpen.

Snelheid is de droom van de westerse kultuur. Vrijheid is bewegingsvrijheid, maar het is juist deze beweging, die ons tot stilstand dreigt te veroordelen.

De beweging zelf moet worden onderbroken. Een nieuw soort tijd moet worden uitgevonden waarin politiek weer mogelijk wordt en betekenis heeft. Staak, veroorzaakt verkeersopstoppingen, zorg dat mensen een ogenblik de tijd krijgen om zich af te vragen waar ze in godsnaam mee bezig zijn. Er is nu behoefte aan een radikale wetenschappelijke en filosofiese bescheidenheid. Tot zover Paul Virilio.

II. HET METROPOLITANE WONEN VAN WIM NIJENHUIS

De tweede beschrijving is een korte samenvatting van een tekst, die gaat over de versnelling van de veranderingen. (*2)

Het wonen verandert op dit moment van het stedelijke, urbane wonen (het zich vestigen, het ritme van werk en rust) in een nieuwe vorm van nomadies wonen: het metropolitane wonen.

Dit proces doorloopt alle cycli, van produktie, konsumptie, edukatie, rekreatie, informatie en kommunikatie, tot aan amusement en vakantie. Dit betekent dat de veranderingen zich over de hele breedte van deze praktijken voltrekt. Dit proces is onomkeerbaar, net zoals het stedelijke wonen het rurale wonen (het wonen van de boeren) heeft overwonnen.

De nieuwe metropool is een oord van beweging onder het diktaat van de machinetijd, die zich uitdrukt als versnelling. Versnelling als gevolg van de toename van de massakommunikatie, waarbij alles tijdelijk wordt.

Deze versnelling is ingezet als een gevolg van de bevolkingsbeweging begin van deze eeuw, die ontstond door de nieuwe industriële konsentraties.

In principe wordt door het metropolitane versnellings-effekt iedere bewoner een tijdelijke bewoner: een passagier.

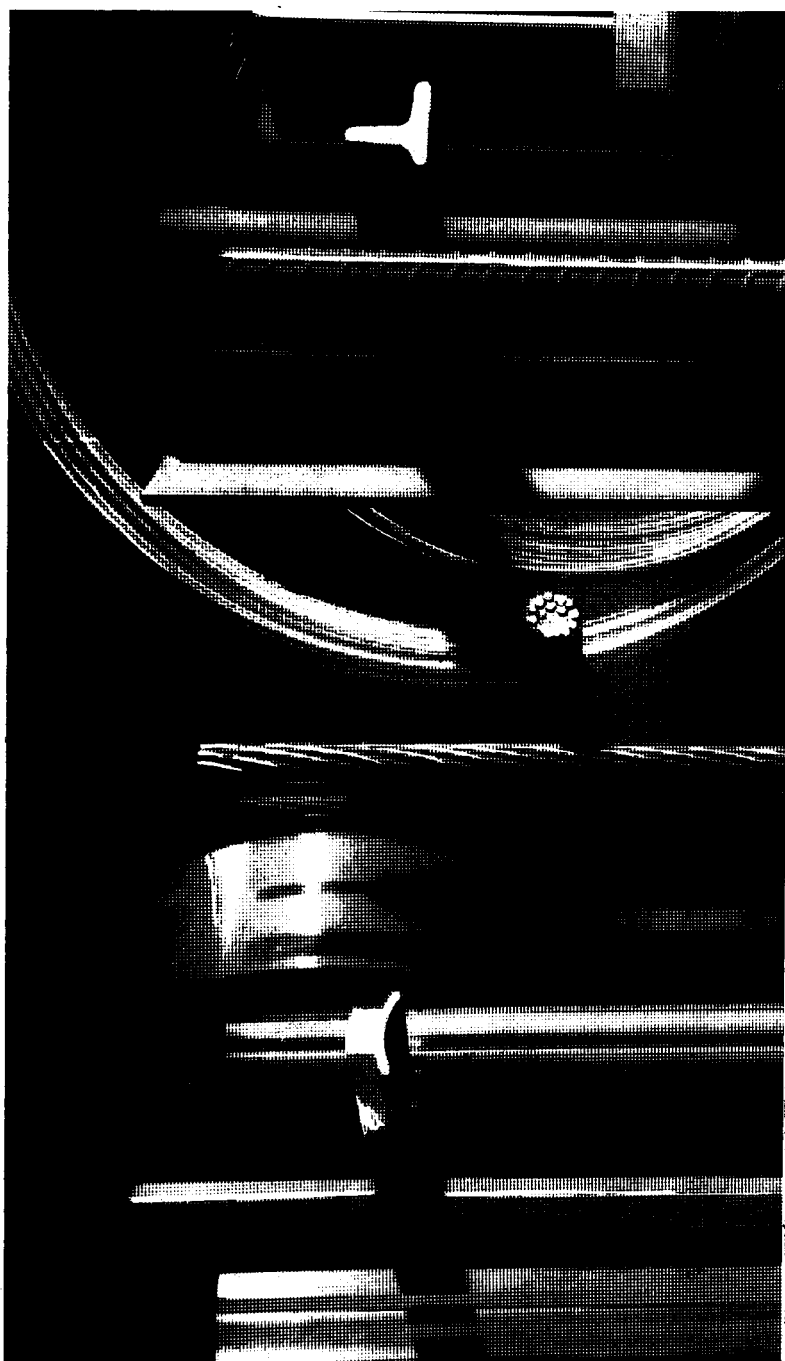
Iedereen wordt als het ware op reis gestuurd. De grote lijn die zit in deze ontwikkeling van het oorspronkelijke nomadiese bestaan tot aan het metropolitane bestaan, is de onthechting, het losmaken van verbanden, de teloorgang van de betekenis van de dingen.

Het kenmerk van het huidige postmoderne denken is dat de dingen in zichzelf geen betekenis meer hebben, maar betekenissen krijgen toegewezen via de systemen, waarmee de informatie ons bereikt, zoals de media, de film, de scholen enz. (noot van de typer: je moet dit zo zien: de televisie werd in eerste instantie een instrument om bijv. meer van de wereld te zien, maar inmiddels is de televisie gaan bepalen hoe wij leven, is de normen en waarden gaan bepalen, waaraan je "moet" voldoen.) Het idee van verbetering bestaat niet meer, er is alleen nog maar verandering in een steeds groter tempo.

III. DE ONTWIKKELING VAN DE STEDEN

Wat hebben nu deze twee verhalen voor betekenis voor de toekomst van de steden?

Bij Wim Nijenhuis staat de versnelling van de verandering centraal. Neutrale begrippen als verandering, tijd en metamorfose worden ingevoerd. De ideeën van de utopie, de afronding, de voltooiing komen te vervallen. De stad komt

nooit af. De nieuwe ontwikkeling van de steden betekent een proces van permanente veranderingen of metamorfose, die de steden zullen ondergaan. De eenheid van de stad wordt volgens de architect Rem Koolhaas een zinloze aangelegenheid. De stad verandert in een montage of een collage van gebouwen. Het esthetische of het architektonische wordt het enige dat het samenbindt. Dat is ook de betekenis van het verhaal van Adri Duivensteijn (noot: oud PvdA-wethouder van Den Haag, die o.a. verantwoordelijk is voor de bouw van het nieuwe stadhuis en de ontwikkeling van het BANK-gebied in Den Haag): alle tegenstellingen van de stad worden onder de vlag van het esthetische verhuuld en tot eenheid verklaard. Maar ook dat esthetische zelf zal aan steeds snellere veranderingen onderhevig zijn, dwz. steeds nieuwe stijlen en trends.

De inwoner van de Metropool wordt een passagier, zal overal tijdelijk aanwezig zijn. Dit betekent een permanente mobiliteit. De produktie-ontwikkelingen en de communicatiemiddelen sturen de bewoners op reis. Het wonen in de betekenis van: zich vestigen, verandert in een tijdelijke aanwezigheid. De Europese Eenwording zal deze ontwikkeling versnellen.

Volgens Virilio is de stad als vesting achterhaald. De stad en haar bewoners hebben alleen nog waarde als gijzelaars in het afschrikkingsevenwicht. De mensen zijn overbodig geworden, zowel voor het soldatenleger als voor het arbeidsleger, door de toename van de technische apparaten. De staat zal zich steeds minder druk maken over deze mensen. De stad desintegreert en verdwijnt doordat het territorium als verdedigingssysteem zijn betekenis heeft verloren. De steden zullen nog steeds groeien, maar doen er niet meer toe.

De bewapeningsoorlog is oorlog om de tijd, het veroveren van de tijd. Wie de eerste is heeft gewonnen.

Zo is ook de strijd tussen de steden zelf (noot: de konkurrentiestrijd) op dit moment te verklaren.

De knooppunten van de vervoerssystemen en de communicatiecentra worden de nieuwe steden: de vliegvelden, de stopplaatsen van internationale sneltreinen, zoals de TGV. Daartussen braakliggende, opgegeven terreinen, waar de "overbodige" bevolking woont, in de zgn. perifere gebieden, zonder staatsbemoeienis. Voor veel mensen met anarchistiese opvattingen een "ideaal". Een aantal steden zullen met de grond gelijk gemaakt worden, zoals Beiroet nu al. Een aantal steden zullen door de eigen bevolking worden geplunderd, zoals nu al gebeurt op kleinere schaal. De Bronx in New York is een voorbeeld van een stad, waarbij delen worden afgeschreven voor "overbodige" bevolkingsgroepen.

Een aantal steden zullen hun waarde behouden als museum, als toeristische attractie, zoals Amsterdam nu al. Maar verder van iedere inhoud ontdaan: alleen nuttig als amusementsstad.

Verder zal de termijn waarvoor gebouwen worden neergezet, de zgn. exploitatietermijn, steeds korter worden. Voor hotels geldt nu al een eerste exploitatietermijn van 5 jaar. Alleen het nieuwe of het hele oude is in trek. Over de ontwikkelingen van de kantoorgebouwen is al helemaal niets te zeggen. Het kan zijn dat door de ontwikkelingen van de communicatiemogelijkheden het grootste deel van de kantoren overbodig zal worden. Bij de bouwvraag moet in de toekomst tegelijkertijd de sloopvergunning worden aangevraagd. De bouwvergunning betekent een tijdelijke vergunning.

Daarnaast ontstaat een permanente controle op de beweging, waarbij ook de beweging van de

burgers. Buiten de stad door de militairen via allerlei planetaire waarnemingssystemen. Binnen de stad door een automatisatiesysteem van verkeerslichten en verkeerscontroles, gekoppeld aan waarneming en controle van de bewoners.

IV. SLOTOPMERKINGEN

Waarom nu deze verhalen? Tot slot een aantal stellingen om eens over na te denken.

1. De verzetsbewegingen moeten up to date gebracht worden. Te vaak zijn ze gebaseerd op achterhaalde en versleten ideologieën, die geen kritiese betekenis meer hebben, maar nog dateren uit de tijd van de eerste arbeidersstrijd. Wat mij betreft: het socialisme, als een vorm van rechtvaardigheidsstreven is achterhaald.
2. Het nadenken en ontwikkelen van ideeën over een samenleving met minder staatsbemoeienis in de perifere gebieden. De verzorgingsstaat loopt op zijn einde. Veel meer eigen initiatieven van de eigen burgers zelf zullen nodig zijn om in leven te blijven. Het voorbeeld van de Bronx levert nou niet bepaald een hoopvol beeld.
3. Wat te doen met of tegen het permanente controle-systeem dat iedere beweging controleert. Gewoon op je gat blijven zitten?
4. Hoe kan de politiek nieuw leven worden ingeblazen met een nieuwe eigen zeggenschap en een nieuwe maatschappelijke en sociale inhoud, die het mogelijk maakt om de geschetste ontwikkelingen bij te sturen, i.p.v. zoals nu alleen maar achter de feiten aan te hollen en een beslissing als voor een nieuw haags stadhuis voor progressief beleid te verslijten.
5. Hoe zou een vredesbeweging eruit moeten zien als hij een kritiese inzet heeft, i.p.v. een vredesbeweging uit angst, zoals we die gehad hebben, die en passant bijna de hele kritiese beweging in zich heeft opgeslokt en een nieuw soort nationalisme heeft doen ontstaan: van samen de schouders onder de bezuinigingen.
6. Wat is de betekenis van deze ontwikkelingen voor de milieubeweging? Hoe is de plotselinge belangstelling van de politieke partijen voor het milieu te verklaren? Hoe kan deze beweging echt kritiese gaan opereren, i.p.v. dat ze alleen nog maar mee zitten te meten en te rekenen met de vervuilers of het nog net kan?

Jan van de Brink

noten:

- *1. Wie wat meer wil lezen over en van Paul Virilio kan terecht in de volgende publicaties:
  - "Het horizon-negatief" van Paul Virilio, uitg.: 1001, A'dam, 1989, ISBN 90-71336-08-0;
  - Het tijdschrift Oase nr.19/1988; het artikel heet: "De onwaarschijnlijke architectuur";
  - In het blad Arcade nr.1/1989, "God is het Idool van de militairen", een interview met Virilio.
  - In het blad de Architect, sept. '89, stond een artikel over Virilio van Eric Boile: "Snelheid ontblindt de stad".
- *2. Van Wim Nijenhuis is er een artikel te vinden in het blad Archis, nr. 11/1987: "stedebouw en doodsvolte".

KRITIEK OP EUROPA

Ik wil wat schrijven over wat er gebeurde op 15, 16 en 17 september in de beurs van Berlage in Amsterdam: Europe against the current was zeker een te gek idee.

Daarnaast wil ik een (zelf)-kritiek leveren op de nederlandse beweging, omdat er een aantal dingen heel duidelijk zijn geworden tijdens dit gebeuren, die tekenend zijn voor de nederlandse beweging.

In Amsterdam kwamen o.a. vertegenwoordigers van de revolutionaire beweging uit heel europa bij elkaar, en de enige, grote afwezige was de nederlandse revolutionaire beweging die (buiten de paar goede opgezette stands) haar stem niet heeft laten horen tijdens het debat dat daar speelde.

Kritiek op de organisatie is gemakkelijk, laten we wat punten op een rij zetten:

1. de keuze van de plaats: de beurs van Berlage is voor de organisatie blijkbaar een sjieke plek, maar niet voor ons; bij 'goud' denken we direct aan uitbuiting. Deze plek verleent onderdak aan allerlei smeerlapperijen: de dinsdag na de markt werd er een concert gegeven voor het Ronald McDonald-huis in Amsterdam (entree f150,-) - een beetje raar / misschien? Als je bedenkt dat er in de beurs tegeninformatie over McDonalds en oproepen tot boycot en directe actie tegen McDonalds aanwezig was.

2. Het voorzien in primaire behoeften zoals eten, was aan de catering overgelaten, dus niet zelfbeheerd: broodje kaas drie piek, spa rood een knaak, bord eten een tientje, heineken bier voor de bands die speelden. Dit houdt o.a. in dat het laatste geld wordt afgetrosgeld van diegenen die al van ver zijn gekomen, misschien met velen, misschien om video's of andere informatie te kopen. Vervolgens komt dat geld dan terecht bij zo'n stinkend burgerlijke instelling als de beurs.

3. De keuze om een verplichte toegangsprijs te heffen voor toegang tot informatie, in plaats van mensen bewust ervan te maken dat iets organiseren geld kost en dat geld ook goed terecht kan komen (wat hier niet het geval was). In veel andere landen beschouwen revolu-

tionaire bewegingen het heffen van een toegangsprijs als absoluut verboden, en is er een systeem van bijdrage naar keuze. Hoe kan je aan organisatoren die paranoide zijn voor hun eigen bankrekening uitleggen, dat in Italië bijvoorbeeld in de loop van dit jaar met zo'n systeem duizenden dollars zijn verzameld voor twee mobiele ziekenhuizen in Palestina?

4. Hierna verwondert zelfs de aanwezigheid van twee bewakingstypes

ons niet meer. Deze figuren grepen mensen bij hun jasje om te vragen waar ze heen gingen, of ze betaald hadden, en praatten konstant in hun porto's. Met wie? Voor mij blijft de steeds terugkerende vraag: waarom hebben deze mensen de hele alternatieve en antagonistiese kultuur van europa bijeen geroepen zonder iets van zichzelf uit te drukken, zonder hun eigen inzet duidelijk te maken? Waarom? Ik kan alleen het argument ijdelheid bedenken, de ijdelheid om te zeggen: "Ik heb deze mensen, deze...., van bewegingen uit heel europa op een hoger nivo gebracht, hier in de beurs van Berlage, prestigieuze plek (hoe prestigieus blijkt uit de prijzen) waar alles eindelijk een professionele en onschadelijke uitstraling krijgt (dokumenten van de Brigade Rosse en de RAF gaan vrijelijk en ongezien rond, 'bolo bolo' wordt als zoete broodjes verkocht). De beurs, waar we eindelijk een tafeltje kunnen krijgen dat heel professioneel 'stand' heet - voor de heel professionele prijs van f200,-. Er is van hun kant een enorme onwetendheid voor nodig geweest om vervolgens dutse, deense, spaanse en italiaanse autonomen uit te nodigen met het idee dat die zich zouden beperken tot het genot van de sjieke omgeving. Of om te denken dat alternatieve kultuur iets op zichzelf zou zijn, los van een alternatief, of beter: antagonisties denken en handelen. Antagonistiese kultuur bestaat uit actie en tegeninformatie betreffende datgene wat ons is ingepropt door het heersende denken, betreffende dat, wat het heersende denken is en onze reactie en strijd ertegen. Deze verscheurende tegenstellingen zijn al vanaf de eerste dag uitgebarsten, blootgelegd door de italiaanse kameraden, zoals in het bijgaande kommunikee te lezen valt. Daardoor ontstond een polemiek vol diskriminatie tegenover de Italiaanse kameraden, met frasen als: "Als ik naar Italië ga, dan is alles een zootje, niks werkt, en nu komen jullie hier om ons te kritiseren" en idiote uitvluchten als:

"Jullie Italianen hebben nog nooit zo iets georganiseerd en jullie weten niet hoe ontzettend veel geld 't kost, en drie jaar werk heeft 't ons gekost", "Jullie denken alleen aan geld".

Ook de direkte uitzending waarin verduidelijking van de kant van de organisatie wordt gevraagd, werd weggedraaid "en dan nu muziek".

Primo Moroni, historicus van de italiaanse beweging van de laatste tachtig jaar, één van de schrijvers van het boek "L'orda d'oro", uitg. Feltrinelli antwoordde, net als vele anderen moe en de buik vol van twee dagen lang uitvluchten aanhoren: "In '77 is er een bijeenkomst in Bologna georganiseerd door de antagonistiese krachten. Daaraan hebben meer dan 30.000 mensen deelgenomen - gegeten, geslapen, muziek geluisterd, ervaringen uitgewisseld en dat allemaal gratis"

Op dit punt zou je het kunnen hebben over de onhoudbaarheid van liberale posities, vooral als ze alternatief worden genoemd. Je zou het tegen deze welopgevoede heren kunnen uitschreeuwen: "Handen af van onze kultuur". Een kultuur die rijk is, juist omdat ze zich ver van de rijkdom ontwikkeld heeft, in stoffige kelderruimtes of haastig opgeknapte ruimtes, vaak illegaal en niet in geld uit te drukken, volledig in zelfbeheer. Maar de afwezigheid van de meermaalen genoemde nederlandse beweging heeft deze kleinburgers de ruimte gegeven om zichzelf te presenteren als alleenvertegenwoordigers van de alternatieve beweging. Een slechte beurt voor de nederlandse beweging. Daarom wil ik het hebben over twee begrippen die volgens mij zwaar drukken op de keuze's van de nederlandse kameradinnen; net zoals de afwezigheid van een duidelijke politieke identiteit en van een kortetermijn-perspektief dat doen. Tussen een alternatieve beweging die de keuze maakt om niet daar aanwezig te zijn waar de situatie

TEGEN DE STROOM

hun onaangenaam is, en een antagonistische beweging die overal en tot elke prijs haar eigen identiteit opeist, die probeert altijd op het juiste moment op de juiste plaats te zijn met de vinger op de zere plek, zie ik de volgende verschillen. Alternatief is de opbouw van een systeem dat zich tegenover het heersende systeem stelt zonder dat het een dynamiek van strijd in zich draagt. Van hieruit ontwikkelt zich een vreemde parallel tussen alternatief en heersend systeem: de alternatieven hebben eigen kraakpanden, restaurants in zelfbeheer, alternatieve voeding, winkeltjes en werkplaatsen, evengoed onderworpen aan het kapitalistische marktmechanisme.

De verschillen in denken en handelen tussen het alternatieve en het heersende, die de alternatieven op duizenden manieren uitdrukken, raken elkaar nooit, maar botsen ook niet. Deze parallel creëert yerscheurende tegenstellingen tussen de plekken waar het alternatief ontwikkeld wordt en de rest van de stad, van de staat, van het kontinent. Deze parallel creëert hermeties gesloten getto's, prachtige vrije eilandjes, maar met privé-problemen die onbekend en wezensvreemd blijven voor de rest van de mensen- indrukwekkende en mooie eilandjes in een stinkende zee van stront.

Antagonisme is het creëren van gedrag, organisaties en perspectieven die zich stellen tegenover, en het konflikt aangaan met het heersende systeem. Dat betekent de opbouw van een kracht die het heersende systeem weet omver te werpen, waarvan het doel altijd duidelijk is: een revolutionaire verandering. Een kracht die in de bestaande machtsverhoudingen weet in te grijpen; die substantiele veranderingen weet door te zetten, die bevrijde ruimtes creëert.

die gebruikt worden voor tegeninformatie en direkte actie voor de behoeftes van de mensen (want mensen zijn we allemaal en we maken deel uit van een eventuele massa), om zo nieuwe mensen erbij te halen, nieuwe aanvallen te doen, nieuwe strijd te voeren.

Ik zie zelf geen tegenstelling tussen de begrippen alternatief en antagonisties, maar hier en nu heeft de antagonistiese strijd absolute prioriteit. In het algemeen denk ik dat voor een werkelijk revolutionaire beweging het één het ander nodig heeft: groepen en individuen kunnen en moeten alternatieve praktijken ontwikkelen, zij het in een antagonistiese kontekst. Een kontekst die de konfrontatie in zich draagt, en daarmee de openlijke massale strijd, en de opbouw van een tegenmacht tegenover het heersende systeem.

een autonoma

VERKLARING

Met deze korte tekst willen we op heldering verschaffen over wat er gisteren allemaal is gebeurd op de beurs, die de europese tegenkrachten zou hebben moeten representeren, terwijl er slechts een paar van hen bij de stands te vinden waren.

Op 15 september brak er een discussie los onder de 12 aanwezige radikale radio's. Een paar kameraden uitten hun twijfels over het hele gebeuren, twijfels die al spoedig bevestigd zouden worden, twijfels die ook door een aantal groepen uit Spanje, Duitsland, Denemarken en Engeland werden gedeeld.

Op de bijeenkomst van de 12 radio's, waar met elkaar de manier van werken en de politieke achtergronden werden uitgewisseld, gaven radio Onde Rossa uit Rome en radio Sherwood uit Padua een aanvullende verklaring af. Op een aantal vragen verwachtten ze duidelijke antwoorden te krijgen, die de heftige konfrontatie, die er op volgde, zouden hebben kunnen verhinderen.

Onze vragen waren en zijn nog steeds:

1. Hoe komt het dat bijna de hele Nederlandse beweging ontbreekt op deze bijeenkomst, bij de interne discussies en in de organisatie van dit hele gebeuren?
2. Klopt het, dat nederlandse overheidsinstellingen omvangrijke subsidies aan de organisatie van dit gebeuren hebben verleend?
3. Zo ja, waarom verlangt de organisatie dan voor 'n standje van 2 meter een bedrag van f180,-?
4. Van de organisatoren willen we ook graag een verklaring horen voor het feit, dat er van bezoekersters een entree-geld van f10,- resp. f5,- wordt verlangd

5. En last but not least vinden wij het ontoelaatbaar, dat er niet-geuniformeerde smeris en bewakingsagenten bij de stands rondlopen en bij de ingang staan met de opdracht om niet-betalende bezoekersters tegen te houden.

Deze vragen werden al spoedig door vele andere aanwezigen overgenomen. Maar niemand van de organisatie wilde er tot de volgende dag antwoord op geven.

Toen, op 16 september, er een tweede bijeenkomst van de radio's plaats vond, verschenen er, na nogmaals herhaald aandringen, een paar stafleden van de organisatie.

Na veel vage en tegenstrijdige uitspraken gaven die uiteindelijk toe door Nederlandse overheidsinstellingen gesubsidiëerd te zijn. Hierbij voerden ze als argument aan, dat de huur van het prachtige gebouw, dat eigendom van de gemeente zelf is, heel erg hoog was.

Maar hier in Amsterdam kan de kraakbeweging, een belangrijk en histories onderdeel van de beweging in Nederland, die echter op de beurs ontbreekt, genoeg gekraakte panden ter beschikking stellen voor een bijeenkomst zoals deze hier. Zij zou bovendien niet alleen technische, maar ook politieke ondersteuning hebben kunnen verlenen.

Op dit punt aangekomen, werden het politieke kwesties, want het werd ons toch wel duidelijk, dat overeenstemming geen haalbare kaart was. een overeenstemming op het punt van de hele bijeenkomst, haar organisatie en haar politieke richting, waar ook het europese verzet bij betrokken zou zijn.

We zouden eerst 'ns hebben moeten horen wat iedereen zoal bedoelt met

begrippen als alternatief, radikaal, liberaal, antagonistisch; begrippen die continu werden gebruikt, maar waarover geen ogenblik werd gediscussieerd, op een plek waar velen elkaar voor 't eerst ontmoetten.

De hele problematiek werd nog eens duidelijk op de erop volgende bijeenkomst, die werd georganiseerd door een aantal groepen en kollektieven van de beurs, die in de gaten kregen, wat voor 'n afstand er was ontstaan tussen hen zelf en de organisatoren van de beurs.

Samen met de Nederlandse beweging, die (erg laat) met d'r bijdrage voor de dag kwam en verzet tegen

deze vorm van organisatie aantekende. Want deze organisatie miskent de sociale werkelijkheid van Nederland en is alles behalve "radikaal" en "alternatief" bezig, zoals ze zelf beweert.

Tijdens de discussies leek het er op, dat de organisatie akkoord was gegaan met twee primaire eisen, waaraan we ons verdere deelname aan de beurs hadden verbonden:

1) gratis toegang met vrijwillige bijdrage

2) geen politie in het gebouw en geen bewakingscontrole bij de ingang.

Op de laatste dag bleek het herhaaldelijk, dat de afspraken die op de

vergadering werd gemaakt niet werden nageleefd. Dat was 't bewijs, dat de organisatoren "de beurs tóch als hun eigen beschouwden", een banale supermarkt dus, en alles behalve alternatief.

Deze verklaring werd inmiddels ondertekend door:

Radio Onda Rossa - Rome
Radio Sherwood - Padua
Autonomen - Milaan
Radio Onda d'Orto - Brescia
Forte Prenestino - Rome
Radio Vrije Keizer-Amsterdam
B.B.- Rotterdam
de Zwarte - Den Haag
de Rode Hond - Den Haag
Frontline info - Amsterdam

In plaats van een meesmuilend schouderklopje dat de organisatoren van Europa tegen de Stroom zichzelf gaven in een eerste berichtje over de beurs in de laatste NN, hier 'n paar kritiese opmerkingen na afloop van het beurs-gebeuren.

"Wij willen alleen maar de infrastructuur beschikbaar stellen, de invulling moeten de deelnemende groepen zelf geven", was het gevleugelde woord van de organisatie, telkens wanneer de politieke doelstelling ter sprake kwam. Uiteindelijk noemden ze zichzelf "radikaal-liberaal".

Het is maar goed, dat de organisatie zich tot Europa heeft beperkt. In de VS is "radical-liberal" een

alles behalve vleidend scheldwoord. Het ontbreken van een politieke inhoud, de weigering tot het allerlaatste moment kleur te bekennen heeft als gevolg gehad, dat vele groepen in het buitenland hiervan geen kennis meer konden nemen (terwijl Slagerzicht bv. op de vooravond van de opening haar beslissing tot deelname had teruggedraaid) en met een aantal vragen bleven zitten, die nauwelijks beantwoord konden worden - mede door het gebrek aan infrastructuur voor radikaal-linkse groepen; er was namelijk geen geluidsapparatuur voor grote bijeenkomsten en discussies.

Vraag dus: wat heeft de organisatie met de beurs beoogd?

Een unieke verzameling van groepen die met media bezig zijn en in andere gevallen niet aan bod komen?

Uniek was inderdaad de aanwezigheid van een aantal groepen uit landen zoals Hongarije, CSSR en de USSR. Maar waar komen ze in welke gevallen niet aan bod?

Omdat een discussie over dit soort vragen niet was voorzien, hebben de aanwezige groepen hierop ook geen antwoord kunnen ontwikkelen.

Maar aan een tweetal fenomenen laat zich achteraf wel een antwoord afleiden.

!) De aandacht van de burgerlijke pers voor de beurs was opvallend. Terwijl zij het juist is, die de alternatieve media totaal wegdrukt. De zichtbare konfrontatie van een aantal journalisten van de burgerlijke media met hun eigen verleden,

hun oorspronkelijke motivatie en hun aanvankelijk idealisme, was de gemeenschappelijke basis, waarop zij door organisatoren voor

verslag van dit gebeuren konden gewonnen worden.

In dit licht bezien klopt dan de ontmaskerende uitlating van de organisatie, "dat het hun feestje is", klopt het, dat zij zonder samenwerking met delen van de Nederlandse beweging dit gebeuren hebben georganiseerd, klopt het, dat de vorm (de plaats, de breedte van deelneming) voor de organisatie van grote betekenis (misschien wel de enige betekenis) was dan de inhoud van deze samenscholing: yuppie-denken. En het is deze ego-tripperi, die door deelnemende groepen maar met moeite kon worden doorbroken om tot een vruchtbare uitwisseling te komen.

2) Als lokatie voor het gebeuren is gekozen voor de prachtige beurs van

Berlage. "Zonder deze plaats zou nog niet een fractie van de huidige deelnemers zijn gekomen", beweert de organisatie. Afgezien van mijn inschatting, dat een groot aantal belangrijke uitgeverijen niet aanwezig waren, dat de akoestiek en de lucht erg slecht was en dat er nauwelijks mensen uit de beweging waren door deze vreemde keuze van plaats, werd er iets heel anders mee beoogd. Door middel van een lokatie van topallure zou de beweging akseptabel moeten worden gemaakt voor de heersende macht en haar media: een poging tot yuppificering van de beweging. De konklusie kan niet anders zijn, dan dat de organisatie zich hiermee zelf buiten de beweging heeft geplaatst.

AFSLUITEND RAPPORT VAN DE WERK GROEP
IDEAALHERZIENING

GEHEIM AGENT KOOPS GAAT DOOR...

Eén van de taken van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) is het verzamelen van informatie over organisaties en personen waarvan zij vermoedt dat 'deze een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde of de veiligheid of andere belangen van de staat'. In elke gemeente zijn ambtenaren van politie aangewezen voor het verrichten van werkzaamheden voor de BVD, dat is de Politie Inlichtingen Dienst (PID). In Haarlem is smeris W. Koops aangewezen voor dit werk. Hij maakte zich berucht toen hij in 1986 iemand benaderde om voor hem bij het onafhankelijke maandblad voor Haarlem en omgeving Omslag te spioneren. Hieronder een verslag van de gebeurtenissen en nieuwe eskapades van Koops, die afgelopen zomer de gangen naging van een Haarlemmer die beweert te beschikken over het logboek van een gezonken Russische onderzeeër.

In 1986 benaderde de agent van de Politie Inlichtingen Dienst (PID) W. Koops tot tweemaal toe een Haarlemmer met de vraag eens rond te neuzen bij Omslag. Koops wilde weten wie er bij Omslag werkzaam waren en wat hun verdere activiteiten waren. De betrokken Haarlemmer ging hier niet op in en stapte met zijn verhaal rechtstreeks naar Omslag. Omslag publiceerde naar aanleiding van de poging tot infiltratie een aantal kritiese artikelen over de PID. In gemeenteraad en Tweede Kamer werden vragen gesteld over deze zaak. En op 5 augustus 1988 diende advocaat Hans Gaasbeek namens de redactie van Omslag een klacht over het gedrag van de PID in bij de Nationale Ombudsman. Bijna een jaar later, op 22 juni 1989, werd het onderzoek naar aanleiding van de klacht afgesloten en werden de bevindingen vastgelegd in een rapport.

Citaat: "Uit het onderzoek is gebleken, dat in de onderhavige zaak sprake is geweest van een tekortkoming in de interne informatieverstrekking. Als gevolg hiervan is interne en externe controle op activiteiten van de plaatselijke inlichtingendienst bemoeilijkt. In dit opzicht is niet juist gehandeld. Verder zijn uit het onderzoek geen feiten of omstandigheden gebleken op grond waarvan moet worden geconcludeerd, dat de BVD op onjuiste wijze uitvoering heeft gegeven aan de taak die hij eertijds op grond van het Koninklijk Besluit van 5 augustus 1972 en thans op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten heeft te vervullen. Door het hoofd van de BVD is meegedeeld, dat maatregelen zijn genomen om te waarborgen dat een tekortkoming in de interne informatieverstrekking als hier gesignaleerd zich niet meer zal voordoen.

Oordeel: De onderzochte gedraging van de plaatselijke inlichtingendienst van de gemeentepolitie Haarlem, die valt onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken, is behoorlijk, met uitzondering van het feit, dat sprake is geweest van een tekortschietende interne in-

formatieverstrekking. Met instemming is kennisgenomen van het feit, dat door het hoofd van de BVD maatregelen zijn genomen om een correcte interne informatieverstrekking te waarborgen."

Ambtelijke geheimtaal (zowel de minister van Binnenlandse Zaken als het hoofd van de BVD verstrekten inlichtingen "onder het beding van geheimhouding"; de burgemeester van Haarlem verklaarde "dat zij voor die activiteiten geen verantwoordelijkheid droeg"), waaruit niet veel duidelijk wordt. Koops handelde op eigen houtje

De Nationale Ombudsman laat zich niet negatief uit over de belangstelling van Koops voor Omslag en de wervingspoging op zich. "Behoorlijk" noemt hij het gedrag van Koops. Daar moeten de mensen in Haarlem het meedoen.

DOELGROEP

Het lukte Koops in 1986 niet om iemand te werven die Omslag wilde bespioneren. Niet bekend is of het hem later wel gelukt is iemand te werven die voor hem bij linkse clubs wilde rondneuzen - de Nationale Ombudsman verbiedt het hem in elk geval niet(!) Je hoeft de linkse blaadjes maar door te bladeren en je ziet wie voor hem die linkse clubs zijn die het voortbestaan van de Staat der Nederlanden bedreigen. In 1986 zei de toenmalige persvoorlichter van de Haarlemse politie het in de in beslag genomen BVD-brochure van wijlen Bluf! gepubliceerd interview zo: "Zolang als er politieke onrust bestaat wordt er door de politie geïnfiltrerd. De PID gaat de gangen van de men-

toen hij iemand probeerde te rekruteren die de gangen van Omslag-redakteuren en medewerkers na moest gaan. Hij verstrekte over deze wervingspoging geen informatie aan de leiding van het Haarlems korps en de BVD, waardoor controle door zowel hen als de minister van Binnenlandse Zaken bemoeilijkt werd. Nadat het hoofd van de BVD door de Nationale Ombudsman op deze tekortkoming was gewezen zijn hier veranderingen in aangebracht. Welke maatregelen hiertoe zijn genomen, wensen noch de Haarlemse politie of het bureau van de Nationale Ombudsman mee te delen. Opening van zaken zou in strijd kunnen zijn met het landsbelang.

sen na die afwijkend van de rest van de maatschappij bezig zijn. Mensen die normaal leven worden niet gecheckt."

LOGBOEK

In de ogen van Koops leidt Haarlemmer Harrie Valkenier geen normaal leven. Sinds zijn vriend Pim Veltkamp in 1985 op het strand bij Den Helder het logboek van een Russisch schip vond, staan beiden in de belangstelling van de Marine Inlichtingendienst (Marid), een Noorse inlichtingendienst, de BVD en Koops zelf.

Op 12 juni 1985 vond Pim Veltkamp op het strand bij Den Helder een zwaar beschadigd boekwerkje. Het stond vol met tabellen en er stond

Russisch in geschreven. Toen hij het 's-avonds nauwkeurig bestudeerde kon hij uit de met de hand ingevulde koördinatoren opmaken dat het om het logboek ging van een vaartuig dat de kustwateren voor Angola en Zweden had bezocht. Dit bracht hem op het idee dat het ging om één van de Russische onderzeeërs die in die tijd de territoriale wateren van Zweden schonden. De speurtocht naar de herkomst en inhoud van het logboek was begonnen.

In juli 1985 kwam Veltkamp via-via in contact met R. Molleman van de Marid. Deze was uitermate geïnteresseerd in het logboek en nam het mee voor nader onderzoek. Toen hij het logboek na drie maanden terugbezorgde was hij niet erg mededeelzaam. Hij wilde niets over de herkomst van het logboek vertellen. Vervolgens gaf Veltkamp het logboek voor onderzoek aan het Reddingsmuseum Dorus Rijkers, waar het op raadselachtige wijze verdween. Gelukkig had Veltkamp fotokopieën van het logboek gemaakt. Uit onderzoek van deze fotokopieën kwam naar voren dat de in de tabellen, waarin de luchtdruk en het aantal schroefomwentelingen was bijgehouden, vermelde gegevens niet afkomstig konden zijn van een gewoon schip, maar van een militair vaartuig, waarschijnlijk een onderzeeër.

NOORSE ADMIRAAL

Andere fotokopieën had Pim Veltkamp aan zijn vriend Harrie Valkenier

gegeven. Afgelopen voorjaar werd diens aandacht getrokken door het boek 'Soviet Submarine Operations in Swedish Waters 1980-1986' van Milton Leitenberg. Behalve van duikbootincidenten in Zweedse wateren maakt het boek melding van een incident in Noorwegen. Op 31 mei 1985 had de Noorse marine met vliegtuigen en schepen (vergeefs) jacht gemaakt op een mogelijk Russische onderzeeër. Dat was twaalf dagen voor de vondst van het logboek in Den Helder. Stel dat de Noorse marine bij haar jacht dieptebommen had afgeworpen om de veronderstelde onderzeeër naar de oppervlakte te dwingen en dat één van de bommen per ongeluk raak was, bedacht Valkenier. De krachtige zeestroming die in die tijd van het jaar in zuidelijke richting langs de Noorse kust gaat had het logboek dan op het strand bij Den Helder doen belanden. Valkenier en Veltkamp hadden inmiddels contacten gelegd met de landelijke media, waaronder VPRO-radio. Op een dag belde Valkenier vanuit de VPRO-studio naar Noorwegen, waar hij uiteindelijk admiraal Prytz aan de telefoon kreeg. Deze was een en al oor toen het logboek ter sprake kwam. Hij vroeg of hij een kopieetje kon krijgen. Valkenier stelde voor om eerst een gedeelte van het logboek toe te sturen. Na ontvangst van de vertaling van dat deel, zou hij de rest toesturen. Nadat de admiraal dit voorstel met zijn inlichtingendienst had besproken ging hij akkoord.

BEZOEK VAN KOOPS

Waarschijnlijk heeft de Noorse inlichtingendienst in dezelfde tijd contact opgenomen met de BVD in Den Haag. Want enige tijd later belde geheim agent W. Koops aan bij Harrie Valkenier.

Koops, die zich voorstelde als lid van de gemeentepolitie Haarlem, vertelde dat ze een telex hadden binnengekregen van Binnenlandse Zaken van een Noorse admiraal. Wat Valkenier voor iemand was, was de vraag.

In de loop van het gesprek werd duidelijk dat Koops al het een en ander van Valkenier wist. Hij maakte suggestieve opmerkingen over diens inkomen en zijn broertje, die als informant voor de PID had gewerkt. Valkenier werd kwaad en zette hem uiteindelijk buiten de deur.

Naderhand hoorde Valkenier dat Koops in dezelfde tijd en een paar maanden eerder ook bij een buurvrouw aan de deur was geweest, met de vraag eens wat meer over Valkenier te vertellen.

De belangstelling van Koops voor Valkenier en het feit dat Koops zich voorstelt als lid van de Haarlemse gemeentepolitie en niet als PID'er of BVD'er is voor Links Haarlem aanleiding vragen te stellen aan de burgemeester van Haarlem. Hoelang duurt het nog voordat Koops wordt overgeplaatst?

VERKLARING ORANJE BOOMSTRAAT

Ons huis, Oranjeboomstraat 74 wordt met sloop bedreigd. Gemeentelijke instanties vinden dat de basisschool naast ons huis moet uitbreiden op de plek waar nu ons huis staat. We zijn het daar niet mee eens. De school "De Dukdalf" was bij oplevering 10 jaar geleden al te klein. Dit was te danken aan kortzichtig, onzorgvuldig kortetermijnbeleid. Nu, na 10 jaar geeft het ministerie van onderwijs eindelijk toestemming om 6 lokalen bij te bouwen. Maar 6 lokalen erbij is te weinig. De fout van 10 jaar geleden wordt herhaald, ten koste van ons huis. Als hier keurige nieuwbouw had gestaan was sloop niet eens aan de orde geweest. Dan zou er wél gezocht zijn naar andere manieren om De Dukdalf uit te breiden. Het enige wat er "mis" is met ons huis is het achterstallig onderhoud. Dat wordt nu dus aangegrepen als argument voor sloop. En dat terwijl funderingen en kasko nog in prima staat zijn. De Feyenoordse basisscholen hebben allemaal grote huisvestingsproblemen. Rijk en gemeente blijken niet bereid hier iets aan te doen. Eigenlijk zou de wijk Feyenoord een

nieuwe basisschool erbij krijgen. Het ministerie van onderwijs wilde hier echter geen geld voor geven en drukte een bescheidenere oplossing door: uitbreiding van de Dukdalf, een lapmiddel voor de korte termijn. Oude panden die goed geschikt zijn voor bewoning door woongroepen hebben in Rotterdam keuze uit twee mogelijkheden; 1) Een dure renovatie met dubbele beglazing, verlaagde plafonds en gestandaardiseerde keuken en badkamer. Of nog beter, geschikt maken voor kantoorruimte. 2) Slopen voor ziellose nieuwbouw. Het nieuwe Rotterdam, Rotterdam 1990 heeft veel geld voor promotie, het aantrekken van buitenlandse toeristen, bedrijven en kapitaal. Er worden subsidies gegeven voor prestigieuze kantoorgebouwen, glim en horeca. De "socialistische" PVDA-gemeenteraad, de "volksvertegenwoordiging" vindt het jammer, spijtig maar kiest toch voor onderwijs, voor sloop van een mooi pand, voor een te kleine uitbreiding van één school in een wijk waar het lokalentekort gigantisch is. Ze is te beroerd om bij het rijk meer geld te eisen, te sufgeslapen om met de vuist op tafel te slaan.

650 jaar Rotterdam
650 is genoeg
Weg met de prestigieuze speeltjes van de projektontwikkelaars!
Geen torens voor de rijken maar scholen in de wijken, en goede huizen voor iedereen!

Wij vinden het jammer dat wij zo weinig serieus genomen worden door "de beweging". Geen enkel blaadje dat onze smeekbede heeft ontvangen heeft iets over ons huis opgenomen. Mede daardoor weten veel mensen nix van ons bestaan af. En in deze tijden van stress hebben we steun van buitenaf juist zo hard nodig. Wij hebben ontzettend veel energie, tijd en geld in ons huis gestoken omdat we van ons huis houden. Wij willen niet dat het gesloopt wordt voor een lapmiddel. We hebben maanden gekrabd, geschuurd en geverfd aan de buitenkant, het dak gerepareerd, brieven geschreven, gelobbied, vergaderd met de bewonersorganisatie en het projektburo en we zullen het niet opgeven. Niet nu de bureaucratie vindt dat we verloren hebben en niet als het ontruimingsbevel komt.

ONTRUIMING MILAAN NA 14 JAAR

Woensdagmorgen 16 augustus om 7 uur 's morgens begint de smeris met de ontruiming. Zo'n 80 autonomen weten het pand voor 1 uur te verdedigen. Twee gewonden, 26 arrestanten.

Na 14 jaar gekraakt te zijn geweest wordt het "centro sociale LEONCAVALLO", een ex-farmaceutische fabriek in Milaan, ontruimd door een grote smerisovermacht.

De hoek van via Leocallo en via Mancinelli herinnerde volgens 'Il Giorno' (17-8) aan Beirut. Omdat het augustus was, waren veel mensen in Milaan op vakantie. Ook een gedeelte van de bewoners, daar er nog met de gemeente 'gezocht' werd naar een politieke oplossing, de ontruiming werd pas in oktober verwacht.

De smeris gebruikte veel traangas, houten knuppels en ook waren er 2 helikopters ingezet.

De smeris verscheen 's morgens om 7 uur bij het fabriekskomplex. Pogingen van buurtbewoners om de straten te blokkeren werden door de smerisoverkill grof uiteen gedreven. Binnen hadden behalve bij de ingangen zo'n 80 autonomen zich op het dak verschanst. Alles wat los of vast zat werd naar beneden gekeild. Tientallen molotovs vlogen de smeris om de oren. Aangezien er tegenover het pand zich een benzinstation bevond, leverde dit nog spannende momenten op... Ging uiteindelijk niet in de fik. In ieder geval een situatie die Milaan al een tijd niet gewend was.

De smeris wist na een goed uur een kleine zij-ingang van de receptie te forceren en binnen te dringen, en bereikte al snel het dak. Een deel van de vluchtende mensen van het dak werden beneden ingesloten en gearresteerd. Volgens een jonge advocaat van het centrum Lucio Iassa hadden de kommissarissen de controle over hun agenten verloren. Er is veel geweld gebruikt.

De ontruiming werd al een tijd verwacht. Volgens woordvoerders van het centrum waren er minstens 2 mensen dusdanig verwond door traangasgranaten dat ze in het ziekenhuis

moesten worden opgenomen. Er werden verder 26 mensen gearresteerd en 55 mensen na procesverbaal te zijn opge- maakt werden direkt op vrije voeten gesteld.

In juli is er nog overleg geweest tussen vertegenwoordig/st/ers van het centrum, de burgemeester Paulo Pilliteri en een vertegenwoordiger van een geprivatiseerd bureau, Giovanni Canzone, die verantwoordelijk is voor de vergunningen voor de nieuwbouw en voor de gemeente werkt.

Anderhalf jaar geleden na een lange procesgang besloot de Hoge Raad het eigendomsrecht te erkennen van de vereniging "Impredemi en Scotti immobiliari".

Vorig jaar 19 september werd het ontruimingsbevel afgegeven. De gemeente had geen vergunning tot sloop, desondanks werd het complex direkt na de ontruiming compleet gesloopt. Godverdegodver.

Het verhaal van Leoncavallo begint in oktober 1975 met de kraak van het grote complex, 3 gebouwen van elk 3 verdiepingen, een grote ruimte die gebruikt werd voor theater en concerten. Verder veel werkruimte, m.n. onder de panden. De organisatie lag in handen van het kraakkomitee. Deze was verdeeld in een kulturele groep en een groep sociale strijd. Ook waren er initiatieven zoals "de moeders van Leoncavallo", een groep vrouwen uit de buurt die strijden tegen het heroïnegebruik.

Deze is ontstaan na de moord op 2 jongeren, Fausto Tinelli en Lorenzo Iannucci, deze waren actief in het centrum. Ze werden vlakbij het centrum, 18 maart '78, door 8 schoten om het leven gebracht. Dit was 2 dagen na de moord op Aldo Moro. Verdacht worden neofascisten uit de heroïnemaffia. Fausto en Lorenzo waren vanuit het centrum bezig met een onderzoek naar heroïnedealers in de buurt. De daders zijn nooit gepakt. Deze gebeurtenis was voor vrouwen uit de buurt de aanleiding zich te organiseren tegen de heroïnemaffia.

Het centrum was een belangrijke sleutel in de Milanese autonomie.

In het centrum zelf waren verder veel autonome activiteiten: muziek, theater, werkplaatsen, een drukkerij, creche etc. Ook werden veel politieke initiatieven genomen of elders ondersteund.

De smerisrepressie is al die jaren groot geweest. Zo was er 6 juli '88 een massale smeris-inval op zoek naar belastend materiaal i.v.m. de Rode Brigades. Er werd een onderdeel van een geweer uit 1790 gevonden... en veel persoonlijke documenten en een paar supermarktkarretjes meegenomen.

Eind juni dit jaar was er door het centrum een festival georganiseerd in het park Lambro in het centrum van de stad "Geen smeris, geen heroïne". Het festival was een groot succes, niet in de laatste plaats door de polemiek in de landelijke pers over de schijnheilige rol van de sociaaldemokratiese/kommunistiese gemeenteraad in de heroïnemaffia. Deze frustraties heeft de gemeente kunnen botvieren door na 14 jaar met grof politieoptreden een eind te maken aan Leoncavallo.

Het pand is afgebroken maar de strijd gaat door. Enkele dagen na de ontruiming was er een manifestatie voor het gemeentehuis als protest en met als eis een vervangende ruimte. Uit de grote groep stormt een groep van 40 autonomen de voordeur binnen waar bij de ingang een stevige knokpartij met de veiligheidsbeambten ontstond.

In Milaan zijn nog tientallen panden gekraakt. Zoals het centrum La Mandragola in de buurt Lombrate, dat 5 jaar gekraakt is. In Corvetto de ex-wasserij Virus of het nog niet zo lang geleden gekraakte pand Draghetto aan het plein Cuoco in het centrum van Milaan.

Als het goed is komt er in de volgende Zwarte een uitgebreider stuk over Leoncavallo. Verder heeft de Am*damse radio 'De Vrije Keyser' aangekondigd binnenkort een programma over de ontruiming uit te zenden.

INFO: informatie uit de militante en revolutionaire beweging in binnen- en buitenland gebundeld.

Sinds kort verschijnt 'Info'. Nr. 2 is zojuist verschenen. Info bundelt zoals gezegd informatie uit de militante en revolutionaire beweging in binnen- en buitenland. Dit o.a. om-

dat met het verdwijnen van de Knipselkrant er weinig beschikbaar is op het gebied van de militante, revolutionaire strijd en al helemaal niet in de nederlandse taal. Een greep uit de inhoud van nr. 2:
- interview met ETA-militar
- in memoriam Ulrike Meinhof
- verklaring van gevangenen militanten.

uit de Rode Brigades te Rome - verschillende persoverzichten etc. Sommige stukken zijn al eerder gepubliceerd in o.a. Aanzet en Zwarte. Info is niet per post te bestellen en de oplage is zeer beperkt, dus kijk er niet van op als 't niet meer te krijgen is. Info kan je aantreffen in verschillende linkse boekhandels.

VAN SPRINGTIJ NAAR

De campagne tegen Shell is momenteel in de luwte van een forse storm terecht gekomen. Akties en reprimandes tegen de 'afzichtelijke schelp' vinden nog wel plaats, maar wie kijkt er nog van op. Wat doet het Shell eigenlijk nog. Hebben we nog wel energie c.q. geloof in onszelf over om het beoogde doel te bereiken op korte termijn. Krijgen we Shell kapot, de wereld af, uit Zuid-Afrika.....

Vragen te over. We vonden het tijd worden om de campagne tegen Shell op de korrel te nemen. Juist op dit moment, nu er sprake is van relatieve windstilte.

Dit artikel is een persoonlijke bijdrage van iemand, die vindt dat de anti-apartheidsstrijd weer in een breder kader gevoerd zou moeten worden. Met Shell als rode draad. Het stuk pretendeert niets meer dan een poging de discussie aan te zwengelen over hoe verder te gaan met de strijd uit solidariteit met de onderdrukte bevolking van Zuid-Afrika.

KAMPAGNE TEGEN SHELL

Een citaat uit het artikel 'Kampagne tegen Shell', gepubliceerd in de radikale anti-apartheidskrant, uitgebracht in de zomer van '88: "...Blijkt het over het resultaat tegen Shell moeilijk spekuleren, wij denken dat van een goeie en felle campagne in ieder geval zoveel onrust uit kan gaan dat de regering (in '88-'89) omgaat. Dat ze moeten besluiten tot een pakket min of meer vergaande boycotmaatregelen (import-export). Buiten de economische schade is dat voor Zuid-Afrika ook een belangrijke psychologische klap omdat Nederland toch een soort 'moederland' is, is het voor Shell ook een klap omdat hun Zuidafrikaanse steenkoolexport naar Nederland wegvalt...". Nadat in '85 de gevestigde anti-apartheidsgroepen KZA en Kairos opnieuw besloten Shell als speerpunt te gebruiken in de strijd met Zuid-Afrika, pakten de radikalere autonome groepen deze draad op. Zeker in die tijd vaak tegen het zere been van de officiële anti-apartheidsgroepen. Shell diende als grootste investeerder in apartheid als lijdend voorbeeld te fungeren, onder het motto "trekt Shell zich terug dan volgt de rest gestaag". Het KZA en Kairos organiseerden jaarlijks picket-lines bij Shellpompen, protestbijeenkomsten bij aandeelhoudersvergaderingen, verzond talloze protestbrieven aan grootverbruikers van Shell, verschaften veel informatie aan groepen en individuen over de wanpraktijken van Shell in Zuid-Afrika. De autonome groepen gingen meestal een stapje verder. Honderden Shellpompen werden de afgelopen vier jaren het doelwit van kritiek, in de vorm van bij tijd en wijlen uiterst vernuftige ombouwtechnieken. Shell als de grootste boosdoener in Zuid-Afrika. De talloze activiteiten tegen Shell van legale en

illegale anti-apartheidsgroepen hebben er voor gezorgd dat de naam van de multinational onlosmakelijk gekoppeld wordt aan Zuid-Afrika. Tijdens de grote anti-apartheidsdemonstratie juni '88, waar 50.000 mensen aan deelnamen, bleek eens te meer dat de anti-Shell campagne leefde. Duizenden liepen met spandoeken, borden, T-shirts, stickers e.d. om duidelijk te maken wat men dacht van Shell. Het zal me niks verbazen dat daar het idee geboren is voor de blokkade-actie bij het Shell-lab in A'dam-Noord. Een bundeling van krachten, linksen en links-radikalen tesamen tegen Shell. We waren er na vier jaar aan toe.

VAN HOOG NAAR LAAG

De opzet van de blokkade was uitdagend; openlijk aangekondigd maar toch hardstikke illegaal. Het kapitaal riep al spoedig halt tegen ons voornemen, maar woede valt niet stil te leggen. De blokkade was krachtig. Ondanks het, op Zuidafrikaanse wijze uitgevoerde politieoptreden, kwamen we sterker uit de actie dan toen we er aan begonnen. We bewezen elkaar vertrouwen. Het ging ons op dat moment niet om de rel die de gemeente Amsterdam zo graag wilde hebben. Het ging en gaat ons om Shell en Zuid-Afrika. De blokkade kan gezien worden als een 'voorlopig' hoogtepunt in de campagne tegen Shell. En dan.....dan wordt het stil.

De aktiemaand tegen Shell, georganiseerd door het KZA en Kairos in de maand mei, stelde minder voor dan voorgaande jaren. Een gevolg van de gedane inspanningen ten behoeve van de blokkade ligt voor de hand.

Het aantal akties bij de Shellpompen liep ook gestaag terug. Op zich niet erg verontrustend, want tot nu toe leefden dit soort akties in hoeveelheid op, wanneer er

belangwekkende gebeurtenissen plaats vonden. Zoals vorig jaar ten tijde van de zogenaamde zeepbel-zaak rond RARA en dit voorjaar rond de blokkade.

Maar toch is er nu meer aan de hand, de huidige luwte is anders dan voorheen. Een aktie bij een Shellpomp begint een folkloristisch karakter te krijgen, of verbeeld ik me dat maar? Wie kijkt er nog van op? Is dit dan die vermeende terugklap van de blokkade-aktie, waar sommigen zo bang voor waren? Dat een aktie bij een pomp nu marginaal afsteekt ten opzichte van het groteske bij het Lab. Dat het niet meer stimuleert. Dat we het gevoel hebben van: Dat hebben we gehad.

En Shell dan. Steeds meer mensen krijgen het idee dat de regering zich wel erg weinig aantrekt van ons massale verzet. Dat de macht van Shell zich ook manifesteert op het Binnenhof.

We zijn een beetje moe van Shell; letterlijk en figuurlijk. Waarom we voor Shell kozen als speerpunt is duidelijk, daar was in feite weinig mis mee.

Maar je kunt op dit moment wel constateren dat als gevolg daarvan de andere investeerders in apartheid minder consequent in het kwade daglicht zijn komen te staan. Bedrijven als de KLM, Philips, Unilever en niet te vergeten de banken als de ABN.

NIEUWE LEIDER.....

Het rommelt in Zuid-Afrika. Als je, de racistische pers zou geloven dan staan er 'belangwekkende' veranderingen voor de deur. Een nieuwe leider, een nieuw geluid voor de zwarte bevolking. Bullshit, er bestaan geen progressieve racisten. M'n inschatting is dan ook dat er de komende jaren, zolang de buitenwereld niet krachtig ingrijpt, weinig zal veranderen in Zuid-Afrika. De zwarte bevolking blijft onderhevig aan een racistisch regime, en iedere dag is er één teveel! Op dit moment zijn sancties extra doeltreffend. De komende maanden zijn wat dat betreft cruciaal. De racisten in Pretoria doen weer woede pogingen om leningen los te weken van westerse banken. Niets kan pretoria harder aanpakken dan een vergaand sanctie-beleid. Internationaal, allemaal! De Nederlandse regering moet nou ook eens om, het heeft al veel te lang geduurd. Onlangs pleitte de voorzitter van de de Zuidafrikaanse mijnwerkersbond, Ramaphosa, er opnieuw voor dat Nederland Zuidafrikaanse steenkolen moet gaan boycotten.

LAAG WATER

KOLEN BOYKOT

Shell is één van de belangrijkste kolenproducenten in Zuid-Afrika en heeft een grote inbreng in de export van het zwarte goud.

Rond de 5.2 miljoen ton steenkolen uit Zuid-Afrika werden er in '87 via schepen de Rotterdamse haven binnengeloosd. Rotterdam vangt nog

steeds een belangrijk deel op van het Zuidafrikaanse verlies aan afzet door de boycot in de VS, Frankrijk en de Scandinavische landen. De Rotterdamse gemeente wil niet beginnen aan een eenzijdige boycot omdat "in dat geval de kolen via Antwerpen of een andere Europese haven Europa binnenkomen". Dat klopt op dit moment ook wel, maar je kunt nog altijd het goede voorbeeld geven, voortrekker zijn. Maar we weten het, geld is geld. Ook bloedgeld stinkt niet voor de 'socialisten'.

Al jaren wordt er door de gevestigde anti-apartheidsgroepen steevast druk uitgeoefend om te komen tot een eenzijdige kolenboycot. Op initiatief van het KZA en Kairos kwamen in januari dit jaar verschillende anti-apartheidsactivisten bijeen uit de havensteden Bremen, Hamburg, Amsterdam, Rotterdam, Antwerpen en Gent om te praten over een gezamenlijke strategie. Daar bleek dat de mensen in België bijvoorbeeld nog nauwelijks beseffen dat kolen iets met Zuid-Afrika te maken hebben. In Bremen wordt er weer meer uranium en wapens uit Zuid-Afrika ingevoerd dan kolen. In Hamburg en België ligt het accent van de anti-apartheidsacties in deze havens meer op de invoer van apartheidsfruit. Door dit soort verschillen wordt een gezamenlijke strategie er niet makkelijker op. Op 24 en 25 november dit jaar vindt er in Rotterdam een internationale havenstedenkonferentie plaats, waarvoor alle gemeenten die kolen binnenhalen via het water worden uitgenodigd. Ook anti-apartheidsgroepen zullen een inbreng hebben.

Een goeie gelegenheid om massaal ons protest te laten horen.

INTERNATIONALE KAMPAGNE

Met name de anti-Shell campagne is ook doorgedrongen tot landen als Denemarken, Zweden, Noorwegen en Duitsland. Jammer was dat SuZA ten tijde van de blokkade te weinig heeft gedaan aan een internationale mobilisatie. Ver na de blokkade blijkt er grote interesse te zijn over de actie zoals ie plaats gevonden heeft. Tijdens 'Europe against the current' heeft SuZA een eerste internationale nieuwsbrief verspreid onder de honderden bezoekersters. SuZA organiseerde ook een soort van vergaderingetje. Met name in de strijd met Shell is het van groot belang als we wat serieuzer proberen om internationaal meer samen te gaan doen. Eenvoudig is dat niet, je wipt niet zomaar even bij elkaar aan. En bij wie moet je wezen? De officiële anti-apartheidsgroepen hebben hun contacten; we zullen de onze op moeten zoeken.

ANTI-APARTHEIDSOFFENSIEF

Het is sinds de blokkade in april alweer te lang stil geweest, tijd voor verandering. Het komitee Shell uit Zuid-Afrika heeft in de loop van de blokkade-actie een structuur bewerkstelligt waar we verder mee zouden kunnen gaan. Een structuur, voortgekomen uit legale en illegale anti-apartheidsgroepen. De tijden dat we ons lieten meeslepen door onthutsende gebeurtenissen die in Zuid-Afrika plaats vonden, lijkt al weer lang geleden. We hebben het nu van planning nodig, strategie. Op zich niks mis mee, mits het serieus gebeurt. Als ik m'n fantasie de vrije loop laat, denk ik dat een aantal giganten de komende tijd onder druk gezet dienen te worden. Nu met duizenden mensen tegelijk. Zoals de Europese havensteden vanwege hun kolenimport (en daar zet je Shell ook een flinke hak mee). Verder de banken (zoals ABN), KLM, Philips, Unilver en de gemeenten. Die gemeenten die relaties hebben met bedrijven als Shell en Philips.

Ik doe nu maar een schot in de lucht. Als ik het over andere objecten heb dan shell, betekent niet dat we Shell maar zouden moeten opgeven, absoluut niet. Shell moet als rode draad aangepakt blijven worden.

Ik zit te denken aan een cyclus. Stel je voor. Ergens begin november komen we weer bij elkaar. Vertegenwoordigersters van plaatselijke anti-apartheidsgroepen, al dan niet gevestigd. We bespreken een strategie; er dienen dan wel wat voorstellen op tafel te liggen. Onze eerste grote actie volgt al

spoedig; de Europese havenstedenkonferentie in Rotterdam, eind november. In december en januari wordt er informatie verspreid over de multinationals en objecten waar we actie gaan voeren. Voorbereiden, puzzelen, lijnen trekken. In de wintermaanden komen we ook een tweetal malen weer bij elkaar, om met name gemeenschappelijke acties te bespreken. De maand februari kunnen we in het teken zetten van Unilever; picket-lines, blokkades, kladacties, folderen, zoveel mogelijk regionaal. Eind februari komen we weer bij elkaar; actie-ervaringen uitwisselen en bespreken hoe we in april de internationale aktiedag tegen de invoer van kolen gaan uitvoeren. Shell is ondertussen nog niet vertrokken uit Zuid-Afrika, maar de acties tegen haar bloeien weer op door invloed van de anti-apartheidskampagne. Maart nemen we Philips onder handen; wederom trekken we ons aktieregister open. In april volgt de KLM; als het effe kan een gemeenschappelijke actie op Schiphol, sturen we het internationale vliegverkeer een tijdje in de war. Eind april vindt de in-

ternationale dag tegen kolen plaats in tal van havensteden. De druk is zo groot dat alle steden onmiddellijk overgaan op een sanktiebeleid. In mei komen we uiteindelijk bij Shell weer terecht. Buiten de talrijke regionale akties wordt de aandeelhoudersvergadering aangegrepen voor een gezamenlijke actie. In juni, afgepeigerd dat we zijn, komen we nog eenmaal allemaal bij elkaar op een fantastische manifestatie. Welke dag leent zich daar beter voor dan 16 juni 'Remember Soweto'. Toeval wil dat Shell op die dag 100 jaar bestaat.... Eind augustus komen we opnieuw bij elkaar voor evaluatie en eventuele nieuwe campagne-voorstellen.

IDEEN

Als ik het heb over 'aktieregister opentrekken', dan kun je denken aan pamfletten uitdelen, bezettingen, blokkades, picket-lines,

kladakties, manifestaties, sticken, plakken van affiesjes, spandoeken, ruiten ingooien, voorstellingen, bel-akties, vervelende bestellingen op naam van de desbetreffende bedrijven doen, ingezonden brieven voor media etc. Het gaat er ook om de druk op grootverbruikers als gemeenten, vervoerbedrijven, scholen e.d. te intensiveren. Dat ze hun contracten met Shell, Philips enzo opzeggen.

Dit zijn maar wat aanzetjes, waar je iets mee kunt gaan doen. Of niet natuurlijk.

Het gaat er uiteindelijk om dat we ons niet langer vast moeten blijven pinnen aan Shell, voor zover we dat nog doen. Shell moet weer een onderdeel worden van de anti-apartheidstrijd, weliswaar het belangrijkste onderdeel.

Het zal ons stimuleren als we ons gezichtsveld verruimen; dat zal bij

hen meer onrust baren. Zeker als de activiteiten op grote regionale schaal plaats zullen vinden.

De blokkade-actie heeft vruchten afgeworpen. Die moeten weer bij elkaar gesprokkeld worden. Wie dat zullen gaan doen? SuZA zijn we in feite allemaal.

We moeten verder, voordat het water verdwenen is, weggezaakt en verdampt. Voordat de zeebodem versteend en schelpen vaster liggen dan ooit te voren.

Amandla, de onderdrukte bevolking van Zuid-Afrika verwacht wat van ons.

drs. Joop K.

— SCHELLEN HOREN IN HET WATER —

Om een indruk te krijgen wat we zoal tegen Shell hebben uitgevroten gedurende de periode februari '88 - september '89. Denk nu niet dat dit alles is, zovele akties halen het nieuws of zelfs de NN niet eens meer. Shell weet wel meer, maar zwijgt in alle talen. Geef ze eens ongelijk.

MAART '88

- 7 - Bij 36 Shellstations in het hele land wordt 's nachts actie gevoerd. Slangen doorgesneden, tanks bevuild etc.
  - 10- Bij première Cry Freedom picket-line tegen Beatrix ivm haar Shell-aandelen
  - 12- Almere, slangen bij Shellpomp
  - 26- Leuzen op viadukten tegen Shell
- ### APRIL '88
- 8 - Almere, slangen
  - 10- Tilburg, slangen van 4 pompen
  - 11- Haaksbergen, slangen
  - 14- Picket-line pomp Arnhem
  - 17- Apeldoorn, slangen
  - Baarn, ruiten in van Shellshop
  - 18- Utrecht, slangen
  - 13- Haarlem, slangen
  - 21- Arnhem, picket-line
  - 27- Mijnsheerenland, van 4 pompen slangen
- ### MEI '88
- 9 - Eindhoven, verf in tanks, slangen
  - Den Haag, van 2 pompen slangen, leuzen
  - Hilversum, tankwagens gesaboteerd van distributiecentrum
  - 11- Protest bij aandeelhoudersvergo Den Haag
  - 12- Rotterdam, slangen enzo pomp
  - 18- Nijmegen, protest bij gemeente ivm kontrakt met Shell
  - 30- Nijmegen, slangen
  - Wijchen, slangen
  - 31- Venlo, slangen

JUNI '88

- 1 - Utrecht, bij 3 pompen de slangen
  - 2 - Picket Nijmegen
  - 4 - Tilburg, slangen
  - 6 - Op vele plaatsen leuzen viadukten
  - 5 - Zeewolde, brand in 2 Shellshops
  - 6 - Zaandam, inbraak Splijt Apartheid bij CASA, dokumenten gejat
  - 5 - Haarlem, omvangrijke kladakties
  - 11- Demonstratie tegen apartheid in Amsterdam
  - 12- Eindhoven, slangen
  - 14- Lomm, slangen en leuzen
  - 16- Leiden, van 2 pompen slangen+tanks
  - 20- Broek in Waterland, mislukte brand
  - 19- Huizen, ruiten Shellshop
  - 23- Utrecht, blokkade distributiecentrum
- ### JULI '88
- 4 - Den Haag, van 3 pompen slangen+tanks
  - 9 - Venlo, pompen, slangen, ruiten
  - 17- Nieuwegein, slangen, leuzen

21- Castricum, slangen. zuur in tanks

AUGUSTUS '88

- 7 - Haarlem, slangen + tanks vervuild
- 9 - Ede, nebbom Shellpomp
- 10- Axel, slangen
- 11- Rotterdam, slangen
- Blerick, 3 pompen + 2 tankwagens
- Nijmegen, 3 pompen gesaboteerd
- 13- Velsen, slangen van pomp
- 14- Haarlem, pomp onklaar
- 19- Apeldoorn, bommelding pomp
- 23- Rotterdam, brandstichting
- 24- Nijmegen, slangen + leuzen
- 25- Amsterdam, 2 stations onklaar
- 31- Hoorn, slangen

SEPTEMBER '88

- 4 - Arnhem, slangen
- 5 - Amsterdam, slangen + slingers
- 19- Rotterdam, mislukte brandstichting
- 20- Nieuwegein, slangen
- 22- Den Haag, bezetting kantoor HTM ivm kontrakt met Shell

OKTOBER '88

- nix dat we weten
- ### NOVEMBER '88
- 20- Amsterdam, eerste aktiekonferentie over blokkade
  - 27- Utrecht, opslag tanks vervuild
  - Raalte, slangen + leuzen
  - Didam, slangen + opslag tanks
  - 28- Den Haag, picket bij extra aandeelhoudersvergadering Shell

DECEMBER '88

- 22- Assen, slangen

JANUARI '89

- 2 - Leiden, van 2 stations slangen en leuzen + leuzen op NZH-station
  - Den Haag, monumentje NAM vernield met een klomp beton
  - 16- Tilburg, van 4 stations slangen
  - Apeldoorn, slangen + leuzen
  - 18- Wageningen, slangen + leuzen
  - 28- Beverwijk, picket-line
- ### FEBRUARI '89
- 12- Amsterdam, 2e axiekonferentie blokkade
  - 19- Amstelveen, slangen
  - 23- Schiedam, slangen + leuzen
- ### MAART '89
- 4 - Leiden, picket-line
  - 13- Amsterdam, slangen
  - Amstelveen, slangen

- 16- Wageningen, verstoring avond KIVI met sprekers van Shell
- 20- Bergen, Bussum, Zeist water in tanks
- 22- Venlo, garages aangepakt
- 28- Den Haag, sabotage gemeentelijke plantsoendienst, slangen + tanks
- 31- Delft, picketline

APRIL '89

- 4 - Bodegraven, water in tanks
- 6 - Rijswijk, Ja- knikker NAM gesaboteerd (50% eigendom Shell)
- 8 - Overal in het land vinden akties plaats tegen Shell, als opwarmertje voor de blokkade, totaal zo'n 30 akties
- 16- Nijmegen, slangen van 2 stations
- Hilversum, brandstichting
- 17- Waddinxveen, Leiderdorp, Nieuwerkerk a/d IJssel, Hazerswoude, Reeuwijk: slangen e.d.
- 18- Haarlem, slangen
- 19- Landelijke akties in kader van blokkade Shell-lab; motordemo, fietsdemo
- 20- Blokkade Amsterdam, 5000 mensen + thema-avonden
- 21- Blokkade Amsterdam Shell-lab, 6000 mensen, aansluitend demonstratie
- 22- Nijmegen, brandstichting shop
- 24- Arnhem, slangen

MEI '89

- 8 - Zoetermeer, Heerhugowaard, Zandvoort, Hilversum, Drachten: opslag tanks vervuild met water
- 9 - Leiden, kalk in opslag tanks
- 11- Den Haag, protest aandeelhoudersvergadering. Op de grens Zevenaar/Arnhem is een waarschuwingbord geplaatst: Voorzichtig met Shell tanken ivm water
- 12- Nijmegen, slangen
- 14- Barendrecht, Stompwijk, Tuitjenhorn: vernielingen bij bedrijven ivm zaadveredeling
- 21- Hilversum, mislukte brandstichting
- 28- Arnhem, slangen + leuzen

JUNI '89

- 1 - Groningen, van 6 stations slangen
- Haren, slangen

JULI '89

- 1 - Enschede, slangen
  - 12- Rotterdam, slangen
  - 27- Venlo, brandstichting auto
  - Rotterdam, slangen + tanks
  - 29- Eindhoven, slaapactie tegen Shell
- ### AUGUSTUS '89
- 5 - Amsterdam, slangen
  - Amstelveen, slangen
  - 6 - Arnhem, slangen + leuzen
  - 7 - Wateringen, slang
  - 20- Eindhoven, van 5 stations slangen
  - 21- Eibergen, poging brandstichting
- ### SEPTEMBER '89
- 9 - Groningen, opslag tanks + leuzen
  - 10- Diemen, slangen

Monument voor Verdraag- zaamheid

In de nacht van 26 op 27 september 1986 werd in Hilversum door Neonazistische skins Michael Poyé vermoord. De groep had zich eerder op de avond al gemanifesteerd door het brengen van de hitlergroet, het uiten van agressief gedrag en ze hadden de bekende tatoos op het lichaam. Wachtende op de trein die hen naar Amsterdam zou brengen zagen ze Michael en zijn vriend, die rustig op het perron wat zaten te eten en zagen hen als ideale zondebokken om hun agressie op af te reageren. Dit resulteerde in mishandeling en een dodelijke messteek in het hart van Michael. Zijn vriend wist gelukkig te ontkomen. Het bleek dat deze groep bevriend was met Nico B., de onlangs opnieuw wegens een steekpartij gearresteerde moordenaar van Kerwin Duynmeyer. Omdat Kerwin een donkere huid had was dat een duidelijk racistische moord, Michael was echter blank. Maar omdat Michael lang haar had en dus volgens hun 'een hippie' was en omdat hij er 'gewoon uitzag' hebben ze hem mishandeld en gedood. De hoofddader Frankie K. kreeg vier jaar en is inmiddels weer op vrije voeten. Twee anderen kregen een sociale vaardigheden cursus van twee weken en een derde kreeg, twee jaar later, vier maanden.

Vlak na de dood van Michael kwamen een aantal jongeren op het idee om een monument voor hem op te richten. Maar omdat de ouders dit niet zagen zitten gaven zij het monument een grotere symbolische functie. Het moest een monument voor verdraagzaamheid worden. Voor Michael zou er een denkplaat komen op de plek waar hij het leven liet. Deze plaat werd daar op 27 september 1988 onthuld. Het monument kreeg een tweeledige functie:

- Een symbool dat oproept tot een geweldloze strijd tegen onverdraagzame elementen in onze samenleving als racisme, sexismen, fascisme, anti-semitisme en

alle andere vormen van discriminatie.

- Als symbool dat iedereen aanspreekt op zijn of haar onverdraagzaamheid.

Het oprichten van een monument kost veel tijd, energie en helaas geld. Daardoor kregen we haast de kans niet ons als stichting bezig te houden met concretere dingen. Inmiddels is het geld voor het monument bij elkaar en op 26 september zal het op het stationsplein onthuld worden. Het monument bestaat uit twee grote handen van Franse kalksteen, die twee uit glas gevormde libellen beschermen. De libellen zijn gevormd naar een foto die Michael gemaakt heeft, maar die hijzelf nooit heeft gezien. Deze nietige insecten vormen al parend een hartje en staan zo voor het leven, de liefde en de kwetsbaarheid hiervan.

Omdat er nog veel te weinig mensen zijn die precies weten wat er gebeurd is of, sterker, niet weten dat er iets gebeurd is, kozen we voor een onthulling waarbij we landelijke bekendheid konden krijgen. Dat betekende dat iemand met landelijke bekendheid de onthulling moest verrichten. Het monument moest immer niet in een grijs hoekje komen te staan maar een overduidelijk symbool worden van wat er kan voortvloeden uit onverdraagzaamheid. Daarnaast zal het monument een duidelijke functie moeten krijgen bij activiteiten in de toekomst. Irene van Lippe-Biesterveld toonde zich be-

reid. Wij vonden haar geschikt omdat zij in het verleden haar nek durfde uit te steken bij de grote vredesdemonstratie en zich momenteel bezighoudt met tolerantie en werkt met allochtonen. De strijd tegen fascisme is een strijd die breed gedragen moet worden. In onze benadering naar het publiek toe hebben wij hiervoor gekozen. Het grote publiek weet nog te weinig dat er mensen met fascistoïde ideeën rondlopen, ziet de CD als iets wat wel weer verdwijnt, zonder door te hebben dat hier een groep georganiseerde mensen om heen zit die geweld gebruiken en niet voor moord terugschrikken. Het grote publiek beseft niet dat onverdraagzaamheid de kiem van dit fascisme, racisme, anti-semitisme en sexismen is. Met onze collectes en benefieten hebben we geprobeerd dit verhaal wat duidelijker naar de mensen te brengen. Hierin zijn we een heel eind gekomen, mensen schrikken wanneer ze van de link tussen Nico en Frankie horen. Het monument moet symboliseren wat wij steeds aan de mensen verteld hebben.

De onthulling is op 26 september om 19 uur op het stationsplein te Hilversum.

Stichting Michael Poyé Monument
't Gooi, Postbus 1353, 1400 BJ Hilversum, giro 3874554 te Huisen.

SQUATTING

WHAT'S IT ALL ABOUT?

PERSBERICHT

Infocentrum in de Skwotter-Otterstraat 82 3513 CP Utrecht
Geopend elke vrijdag van 13.-18. uur.

KORTE OMSCHRIJVING

Informatie is aanwezig over uiteenlopende, voor radikaal (en/of revolutionair) links relevante onderwerpen bv. landeninfo, kraakstrijd, sociaal/economies, milieu en repressie. De informatie bestaat vnl. uit tijdschriften, brochures en krantenknipsels.

Doelstelling v.h. infocentrum is ook zelf onderdeel te zijn van de al genoemde radikaal (en/of revolutionair) linkse strijd o.a. door het samenbrengen van discussies, met de nodige dokumentatie onder handbereik, en door aanspreekbaar te zijn op deze ideeën.

STAND VAN ZAKEN

Er zit op dit moment wat schot in de zaak: Er is iemand bijgekomen, de ruimte wordt aantrekkelijker, er is een alfabetisch register, iemand dumpte een goed geordend archief, er komen mensen op bezoek, er vinden nuttige discussies plaats, het kan gezellig zijn enzovoorts. Het is natuurlijk een moment opname. Revolutionaire aktie vereist continuïteit (lange adem, inkassingsvermogen); een zekere 'openheid' van denken naar elkaar toe (en ten aanzien van 'buiten'); en vooral de wil om te strijden en konkrete stappen te zetten om uit de shocktoestand te geraken waarin geheel links zich de laatste jaren lijkt te bevinden.

We streven, net als bv Frontline, naar het tot stand komen van een landelijke info-struktuur. Dit alles is in een nogal prille fase. Er zal nog heel wat overleg nodig zijn. Misschien zou een en ander ook op het weekend van 11-12 nov aan de orde kunnen komen (diskussieweekend over organisatie en samenwerking, aankondiging en reader volgen), wie weet.

Landelijke structuren hebben echter een plaatselijke basis nodig. Dit stuk is onder andere bedoeld als bijdrage aan de Utrechtse diskussie op zondag.

Het voeren van de diskussie die nu lijkt te zijn ingezet is niet alleen wenselijk maar zelfs absolute noodzaak, willen we überhaupt overleven als zeg maar de kraakbeweging. Over verbreding gesproken: als we willen dat een vage doelgroep van mensen en/of groepen buiten onze direkte sien zich onze manier van strijd eigen maken (en of dat er meer mensen bij de sien komen) is het nodig om wat meer duidelijkheid te scheppen naar buiten toe wie wij dan eigenlijk zijn, wat we ons precies voorstellen bij die manier van strijden om vanuit deze inhoud tot iets gezamenlijks te komen dat goed genoeg is om mensen en/of groepen uit die vage 'doelgroep' enthousiast te maken. Dat ligt maar net aan wat wij er van maken.

Dit stuk is ook geschreven om duidelijker te zijn over de doelstellingen van het infocentrum, namelijk onder andere de aanspreekbaarheid. Het infocentrum kan een functie hebben als 'gezicht' en aanloopplek voor de sien. Zoals de kroegen, kraaksprekuren, bladen en openlijke akties dus. Op dit moment werkt het dus ook een beetje op die manier, maar om de stappen die nu gezet zijn vast te houden en uit te bouwen is het echt nodig dat er een bredere steun komt voor dit initiatiefje.

Enkele suggesties hiervoor: eens een middagje knipsels helpen inplakken, knipsels aanleveren, gewoon op bezoek komen, zelf met informatie aan de slag gaan, te komen tot iets de naam "...kollektief" waard zou zijn.

Tenslotte een financieel (afgezaagd) bericht: Het is niet meer echt op te brengen. Een aantal boeken kunnen op dit moment niet worden aangeschaft. Dit is dan ook een vraag aan de eigen media om ons te abonneren op jullie fantastiese uitgaven, bij wijze van steun. Op die manier krijgen wij weer sneller ruimte om knipselkranten en info-mappen te produceren. Tot zover de stand van zaken van het infocentrum in de skwotter.

LEVE DE REVOLUTIE!

De Hafenstrasse panden in Hamburg zijn sinds '1981 gekraakt. De video 'irgendwie, irgendwo, irgendwann' laat de periode in 1987 zien, waarbij gedeeltes van de panden ontruimd werden en weer herkraakt. Door grote druk, welke ontstond door vele ondersteuningsakties, solidariteit vanuit de buurt, het opwerpen van barrikades enz. werd de Hamburgse senaat uiteindelijk gedwongen de panden te 'legaliseren'. De politieke strijd werd verder gevoerd. In de daaropvolgende jaren bleef het 'probleem Hafenstrasse' voor de gemeente bestaan. Het ontruimen van de panden werd door de contracten met de gebruikersters onhaalbaar. De enigste mogelijkheid is dan ook ontruimen op grond van openbare orde problemen. Provoceren dus. De video 'polizeiüberfall auf Hafenstrasse 26-5-'89' laat de ontruiming zien van 't woonwagencamp op 't terrein van de Hafenstrasse. Duidelijk te zien op deze video zijn de provocaties van de kit. Desondanks is de Hafenstrasse nog steeds bewoond.

Irgendwie, irgendwo, irgendwann te zien op dinsdag 3 oktober in het AKU, voorstr. 71 Utreg om 21.30.

Polizeiüberfall auf Hafenstrasse is te zien op vrijdag 6 okt. in de Skwotter, Otterstr. 82 in Utreg, aanvang 21.30

Thema-avonden
Onrust &
Videos

DENEMARKEN

Zo'n twee en een halve week geleden werd in Denemarken een chemies distributiecentrum van Shell "aangepakt" door zo'n 150 aktievoerdersters. Alle ruiten werden ingegooid, databanken vernietigd en computers vernietigd door er zuur over heen te gooien. Er werd niemand opgepakt. De schade was 3 a 4 miljoen gulden.

INFORMATIECYCLUS OVER DE EUROPESE EENWORDING IN DEN BOSCH

Het jaartal 1992 is, misschien op 1984 (George Orwell) na, middels een begrip geworden dat eenieder kent. 1992, het jaar van de Europese eenwording... een zegen of een bedreiging? Wat staat er te gebeuren, wat zijn de consequenties, is er nog wat tegen te doen? Iets vragen die antwoorden noodzakelijk maken. De reden is door Politiek Kafee De Bunker in Den Bosch sloten een uitgebreide informatie- en discussiecyclus voor Europa 1992 te organiseren. We kunnen wel stellen dat de omvang van de cyclus, zoals die nu is opgezet, uniek voor Nederland. Europa 1992 is een zaak die vele aspecten kent. Veel van die aspecten komen tijdens de cyclus dan ook aan de orde, omdat alleen op die manier een totaalbeeld kan ontstaan wat 1992 precies inhoudt. Politiek Kafee De Bunker heeft reeds enige ervaring met het organiseren van een informatiecyclus. In het vorige seizoen zijn er avonden geweest waarin de onderdrukking en het verzet in Midden-Amerika en Afrika centraal stond. Deze avonden werden georganiseerd in de eigen ruimte van De Bunker. Vanwege de grootschaligheid van de Europa 1992-cyclus is gekozen voor een samenwerkingsverband met Café De Boulevard in Den Bosch. De ruimte hier is geschikter voor de presentatie van een groots opgezette cyclus. Hoewel in de Boulevard van de accommodatie gebruikt wordt gemaakt blijft de hele inhoudelijke organisatie van de cyclus in handen van Politiek Kafee De Bunker.

Programma

Het programma van de Europa 1992-cyclus ziet er als volgt uit:

Dinsdag 19 september, 20.00 uur: algemene informatie over de opzet en het doel van de cyclus, achtergronden van 1992 en de economische aspecten. Inleiding door Bas van der Plas.

Dinsdag 3 oktober, 20.00 uur: de militarisering van Europa, met een inleiding van Fred van der Spek, ex-PSP-kamerlid, lid van het Platform voor Socialisme en Antimilitarisme.

Dinsdag 17 oktober, 20.00 uur: de juridische en repressieve gevolgen van 1992. Met een inleiding van Peter Klerks.

Dinsdag 31 oktober, 20.00 uur: de sociale gevolgen van 1992. Inleiding door Chris Bischof van de Stichting "Opstand".

Dinsdag 14 november, 20.00 uur: 1992 en het milieu. Met een inleiding van Dolf Logemann of Lucas Reijnders van Natuur en Milieu.

Dinsdag 28 november, 20.00 uur: Wat betekent 1992 voor vrouwen? Inleiding door Annemiek Onstenk, publiciste en medewerkster van de Regenboogfractie van het Europees Parlement.

Dinsdag 12 december, 20.00 uur: 1992 en vluchtelingen- en asielbeleid. Inleiding door Andrée van Es. Kamerlid van Groen Links.

Dinsdag 19 december, 20.00 uur: 1992 en de genen- en biotechnologie. Met een inleiding van de onderzoeksgroep van de Landbouwniversiteit uit Wageningen.

Dinsdag 2 januari (1990), 20.00 uur: Europa 1992 en de consequenties voor de Derde Wereld. Inleiding door Henk Kox, ex-medewerker van het SOMO.

Dinsdag 16 januari, 20.00 uur: 1992 en de persoonsregistratie en technologie.

Na deze informatie- en discussiecyclus vinden nog een aantal bijeenkomsten plaats rond het thema "strijdperspektieven". Voor het informatiegedeelte van bovengenoemde cyclus is een brochure verschenen met een omvang van 103 pagina's op A4-formaat, met achtergrondinformatie bij alle informatie- en discussie-avonden. Deze brochure is o.a. te koop bij boekhandel Den Duvel, in De Boulevard en bij Politiek Kafee De Bunker.

Op de dinsdagen tussen de cyclus, d.w.z. die dinsdagen dat er geen informatie-avonden zijn, zullen in de Boulevard films gedraaid worden die thematische raakvlakken met de onderwerpen van de informatie-avonden hebben.

Wijzigingen in programmering voorbehouden.

Voor meer informatie;

tel. (073) - 136 921 (vragen naar iemand van de Bunker)
of (073) - 143 767.

Adressen: Politiek Kafee De Bunker,
Papenhulst 26,
5211 LC Den Bosch.

De Boulevard (plaats van de cyclus)
Snellestraat 49,
Den Bosch.

Op de genoemde dinsdagavonden is de organisatiegroep hier te bereiken, tel. (073) - 140 955.

BOEKHANDEL MANIFEST IN LEIDEN SOEKT MEDEWERK/ST/ERS

Manifest is een van de (helaas niet aantelbare) linkse, vrije, kollektieve boekwinkels van Nederland. Al 7 jaar sloegt een wisselend kollektief van zo'n 10 tot 15 vrijwilliger/st/ers de slag voort om ook in Leiden iets van een alternatieve info- en infrastructuur overeind te houden. Want dat is en blijft broodnodig! Juist in de komende jaren (1992 en daarna) zal het scheppen en instandhouden van vrijplaatsen, van (publiek toegankelijke) ruimten die nog niet zijn aangetast door de kanker van de multinationalen en de staat, een eerste vereiste zijn.

Wie mee wil werken aan een dergelijke structuur, is bij ons van harte welkom. We verwachten van je dat je minimaal 15 uur per week in de winkel werkzaam bent. Het werk bestaat in elk geval uit het draaien van winkeldiensten (2 dagdelen per week) met bijwonen van de wekelijkse maandagavondvergadering en het hebben van de verantwoordelijkheid over bepaalde gedeelten van het winkelaanbod. We maken in de winkel geen revolutie, maar we proberen zo goed en zo kwaad als het gaat de vele klusjes en klusjes uit te voeren. Dat loopt van het tellen van het kassabedrag t/m het bemensen van een infostand bij een manifestatie.

Voel je je aangesproken door dit verhaal, aarzel dan niet en neem zo snel mogelijk contact met ons op. We zitten op de Hooglandse Kerkgracht 4 in Leiden, tel. 071-125691

Groetjes, het Manifest-kollektief

WOENSDAG 4 OKTOBER in DEN HAAG.

Eisenstein, Buitenvoort 214, aanvang 21.00, toegang gratis.

Video, De Revolutionair. De video is een kritiek op de dogmatische ideeën over verzet binnen de communistische partij van spanje tijdens het regime van Franco.

WOENSDAG 11 OKTOBER in DEN HAAG.

Eisenstein, Buitenvoort 214, aanvang 21.00, toegang gratis.

Video, No habra mas penas ni olvido. Het verhaal speelt zich af in '74 tijdens de laatste ambtsperiode van Peron. Hogere peronistische autoriteiten bevelen het aftreden van locoburgemeester Feuntes vanwege zijn marxistische ideeën.

EEN NIEUW BLAD VANAF 7 OKTOBER

Maandenlang is er door mensen uit de steden Arnhem, Wageningen en Nijmegen gewerkt aan de opzet van een nieuw regionaal blad. Onze ideeën kwamen aardig overeen, deels uit onvrede met de bestaande (aktie)bladen en deels uit behoefte aan een regionaal blad. Maar het moest dan wel totaal anders...

Er moest meer zelfkritiek in, cynisme en humor ook, maar dan wel zonder te vervallen in oeverloos gezwam. Gedegen, informatieve en verhelderende achtergrondartikelen die vooral leesbaar zijn.

Extra aandacht voor activiteiten, gebeurtenissen en de mensen in de regio. Het blad moest een trefpunt worden voor de verschillende actieve groepen die de regio rijk is.

Erg pretentius vinden we zelf en of het ons gelukt is of zal lukken in de toekomst... we zullen zien; suggesties zijn altijd welkom.

De naam, omvang en inhoud van het nieuwe blad houden we nog binnen-kamers maar op ZATERDAG 7 OKTOBER ZAL ER PER STAD EEN PRESENTATIEFEEST WORDEN GEHOUDEN.

Het eerste nummer van het Blad is gratis en de opbrengst van de avonden is voor het Blad.

ZATERDAG 7 OKTOBER in ARNHEM

De Doos, Apeldoornsestraat 4, aanvang 21.30 uur, toegang f5,-
23.00 uur: optreden PAAP met "Wie Van De Drie"

24.00 uur: PRESENTATIE VAN HET NIEUWE BLAD, verzorgd door drs. Fred Teiltje met o.a. DE PRUSVRAAG daarna swingen...

ZATERDAG 7 OKTOBER in WAGENINGEN

De Overkant, Bevrijdingsstraat 38, aanvang 22.00 uur, toegang gratis, met presentatie en verassingsacts en swingen.

ZATERDAG 7 OKTOBER in NIJMEGEN

Grote Broek, ingang Tweede Walstraat 19, aanvang 22.00 uur, toegang f3,50, In de Bovenzaal: vette disko
In de Kelder: de nijmegenese sixties band THE DUNGEON DWELLERS en de engelse fluorpunkband SQUEEK ROCK

DIERENBEVRIJDINGSFRONT

In de nacht van 5 op 6 sept. zijn 5 aktievoeders v.h. Dierenbevrijdingsfront door de Barneveldse politie gearresteerd. Zij worden ervan verdacht de administratie v.h. proefcentrum 'De Schaffelaar' van Trouw & Co BV (o.a. Doka, Dokat, Noblesse) te Barneveld te hebben ontvreemd.

Het was de bedoeling om uit de gegevens van dit bedrijf een zwartboek samen te stellen en dit naar de pers te zenden. Nadat dit was gebeurd, zouden de administratieve bescheiden en de komputer aan Trouw worden teruggegeven.

Waarom deze aktie? Is het Dierenbevrijdingsfront opeens een Papierenbevrijdingsfront geworden? Nee, zeker niet. Het weghalen van dieren uit hun benarde positie moet zeker een prioriteit blijven. In dit geval schoten we er echter weinig mee op. De aanwezige vossen en nertsen zijn prakties niet bij opvangadressen onder te brengen. Daarbij komt wanneer je vandaag 50 dieren weghaalt, er morgen 50 anderen zitten. Het probleem los je er niet mee op. Wanneer onze aktie was geslaagd had dit mogelijk veel mensen aan het denken gezet, over de wáanzin van dierproeven.

Ondanks dat deze aktie niet gelukt is, verklaart het DBF voldoende gezien te hebben om het volgende te verklaren: Bij Trouw doet men experimenten met honden en katten (paling, meerval en forel), kalveren, schapen, varkens, konijnen, koeien, nertsen en vossen. Men doet hier o.a. proeven om de minimale en maximale grens v.d. hoeveelheid voer te vinden om de dieren ekonomies rendabel in de bioindustrie te kunnen houden. Daartoe heeft Trouw & Co. nertsen, zilver- en roodvossen op draadgaas zitten om tot een nieuw droogvoer voor deze dieren te komen. Frappant detail is dat de markt voor nertsen- en vossenvellen voor de bonthandel, internationaal is ingestort. Er moet dik geld bij, dus moeten de dieren in hun korte en ellendige bestaan ook nog rotzooi eten, om hun eigen vel rendabel te maken. Ook zitten er bij Trouw zo'n honderd katten en honden die 'voederpanels' vormen. Doel van dit onderzoek is volgens Trouw om te kijken welke soort voer honden en katten het lekkerst vinden. In een land met 3,5 miljoen honden en katten is het totaal onzinnig dieren voor dat soort onderzoek levenslang op te sluiten. Overigens is dit slechts het laatste deel v.h. onderzoek, eerst wordt

door middel van uithongering of dwangvoeding gekeken hoeveel of hoe weinig een diertje van een bepaald produkt nodig heeft.

Voor voeders bestemd voor de commerciële visteelt worden duizenden vissen in abnormaal kleine aquaria gehouden. Ook deze tak van de bio-industrie is al jaren niet ekonomies aantrekkelijk meer. Toch experimenteert Trouw & Co gewoon door om zo goedkoop mogelijk te kunnen blijven produceren ten koste van grote aantallen dieren.

Over onze aanhouding bestond nogal wat verwarring, zo zou de politie nu een agenda van één van de aktievoeders hebben met daarin aantekeningen over akties van het DBF in het verleden en in de toekomst. Wees gerust DBF-ers niets bijzonders, in de agenda stonden alleen wat afkortingen die de politie niet kon thuisbrengen maar niets te maken hebben met akties v.h. DBF. Zo dom zijn we natuurlijk niet, en wie nog ongerust is, kan de agenda bij NN komen inzien.

Het Dierenbevrijdingsfront eist de volledige stopzetting van alle dierproeven. Het eerste laboratorium dat van het Front dicht mag is het proefstation van Trouw & Co. De 'vijf van Barneveld' zoals de gearresteerden al worden genoemd zijn na ruim 30 uur vrijgelaten. We houden jullie op de hoogte hoe het verder zal gaan.

ANTI MILITARISTIES CAFE

Op donderdag 26 oktober organiseert het anti-militaristies café een avond over laagvlieg oefeningen. Het eerste deel van de avond behandelt de vragen: wat is laagvliegen; wat zijn de bezwaren er tegen; welke akties worden/zijn er tegen gevoerd; waarom gebeurd het? Het tweede deel gaat over de specifieke gevolgen voor de Innu (een nomadies volk in Canada).

Het eerste deel wordt ingeleid door Magda Scholte (Amok-Noord) en het tweede door Govert de Groot (Werkgroep Inheemse Volken). Over de verdere indeling van deze avond zie de agenda elders deze Zwarte.

Door de gekozen thematiek van deze avond wordt voortgeborduurd op die van de avond in september, waar militarisme & milieu centraal stonden. Bij het laagvliegen worden grote hoeveelheden decibels geproduceerd (tot 145 db, een hinderwetvergunning moet al bij 80 db aangevraagd worden) en verder is de kans dat laagvliegende straaljagers neerstorten groter dan bij "nor-

male" vliegbewegingen. In de BRD hebben protesten tegen deze vorm van militaire oefeningen geleid tot stopzetting. Helaas op 3 januari van dit jaar mochten de vliegtuigen burgers, schapen, wild en vogels weer de stuipen op 't lijf jagen. Waarom oefenen de militairen zich in het zo laag mogelijk boven de grond vliegen? Daarvoor zijn twee redenen die beide te maken hebben met de militaire strategie van de NAVO, de zgn. FoFa-doktrine (de bedoeling is de oostblok versterkingen te vernietigen -Follow-on Forces Attack) waarvan de "Deep Strike gedachte een onderdeel is. Na het afschaffen van de kruisraketten op land wordt het, voor hen, des te noodzakelijker dat kernraketten met vliegtuigen (of van schepen) naar hun doel worden gebracht. De eerste reden is dat het voor de diepte aanval noodzakelijk is ver door te dringen binnen het Warschau Pact gebied. Dat moet ongezien gebeuren anders ben je als vlieg(er)tuig te kwetsbaar voor de moderne luchtverdedigings technieken. Tijdens het

laagvliegen worden het relief in de bodem, bossages en bebouwing gebruikt als dekking tegen de vijandelijke radar en is het dus gemakkelijker door te dringen in vijandelijk gebied. Een tweede punt is dat er bij het afwerpen van (nukleaire) bommen een straaljager laag aankomt vliegen en bij het afwerpen van zijn lading weer optrekt en tracht te verdwijnen.

Nu moet dit alles ook geoefend worden. Dat is een bron van problemen. De burgers in Nederland en de BRD zien het niet zitten dat er zoveel herrie boven hun hoofden geproduceerd wordt. Maar voor de moderne oorlogsvoering is het noodzakelijk te oefenen op een meter of 30 hoogte, zegt men. Dat is hier niet toegestaan. Om de schijn te wekken dat aan de protesten gehoor wordt gegeven, wordt gezegd dat er naar uitwijkmogelijkheden wordt gezocht. Het is allerm minst zeker of hierdoor de oefeningen afnemen. Het lijkt er op alsof er alleen een nieuw soort oefening bij komt. Voor het uitwijken zijn twee mogelijke lokaties gevonden. Over de redelijk bekende situatie in Canada kunnen we de Innu zelf via een pamflet van hun hand aan het woord laten:

"Zoals velen van jullie weten hebben wij gestreden tegen het laagvliegen, bombardementen en de voorgestelde NAVO-basis in Nitassian, omdat deze onze politieke rechten schendt, onze gezondheid aantast en onze manier van leven in gevaar brengt door de schade die aan wild, vogels en vis wordt toegebracht. Meer dan 80 van onze mensen zijn gearresteerd en meer dan 250 aanklachten ivm crimineel gedrag zijn geponeerd in zaken die te maken hebben met ons doorgaand protest tegen het laagvliegen en de voorgestelde NAVO-basis. We zijn gesterkt door het feit dat de eerste 4 Innu die gedagvaard werden voor criminele handelingen, werden vrijgesproken door de rechter, maar de regering van Newfoundland gaat in hoger beroep." Deze zaak zal spelen op 3 oktober. Op 28 november wordt binnen de NAVO de beslissing genomen of de basis er zal komen. Wellicht wordt er door de lidstaten alleen een principe akkoord gesloten en wordt een officieel besluit tot volgend jaar mei uitgesteld. De Innu gaan in ieder geval door met acties en juridische activiteiten tegen de geplande basis. Naast Canada is ook Turkije nog in de race om het NATO Tactical Fighter and Weapon Training Center (NTFWTC) te krijgen. (Het is zelfs mogelijk dat zowel Canada als Turkije het centrum binnen hun grenzen halen.) Helaas is het vrijwel onmogelijk gedetailleerde informatie over dit, onbekendere, deel van het verhaal te geven. (Gepoogd wordt om voor de avond in oktober meer informatie te hebben.) De meest recente in-

formatie bestaat op dit moment uit een paragraaf uit het boek "Tiefflug". 250 km ten zuiden van Ankara ligt de stad Konya die zich gelukkig mag prijzen met een aantal voordelen boven Natassian in Canada: het ligt dicht bij Europa; de basis is al goed uitgerust en heeft alle essentiële faciliteiten voor training en oefening; betere weersomstandigheden door het jaar heen; geen protesterende groepen in Turkije; de kosten zijn lager en de stad Konya met 150.000 inwoners zou een ekstra attractie zijn. Geen vuiltje aan de lucht zo lijkt het. Maar zo gauw Turkije meer militaire macht krijgt staat Griekenland op de achterste benen. Bovendien, de Turkse overheid kan ons nog meer vertellen, ze zouden willen dat hun bevolking zo apathies was als hier wordt voorgeschoteld. Niemand wil dat vliegtuigen vlak boven hun hoofd giganties veel lawaai produceren en zo ook de bewoners van de provincie Konya niet. Verder vrezen zij door de geïmporteerde militaire oefeningen van hun thuisland verdreven te worden. De konklusie na een avond over laagvliegen staat van te voren vast: **LAAGVLIEGEN STOP HET!** Toch is er genoeg stof tot discussie over dit onderwerp. Hoe gaan wij in onze acties om met andere belangen (in dit geval mediese-, soevereiniteits- en mensenrechtenbelangen van Innu en Turken) dan de direkte anti-militaristische? Kunnen wij zelf uitmaken hoe we actie voeren tegen laagvlieg oefeningen als we deze

actie koppelen aan de strijd van de Innu (die geweldloos protesteren en bv de Staat niet erkennen) of moeten we onze acties aan hun visie aanpassen? Natuurlijk is het ook mogelijk andere discussiepunten naar voren te brengen en/of vragen over dit onderwerp te stellen.

Komt allen/zegt het voort/
tot ziens.

Anti-militaristies café

ANTI-MILITARISTIES CAFE
De Wittenstraat 100 A'dam

Donderdag 26 oktober 20.00 uur
avond met als onderwerp:
LAAGVLIEGEN STOP HET!
Zaal open 20.00 uur: Aanvang
20.30 uur (zie ook elders deze
Zwarte)
Informatiemappen zijn verkrijgbaar bij Slagerzicht, Fort van Sjakoo en Atheneum voor f2,50
Voor meer info 020-867374/826
411. Voor giften giro 450.70.
10 tnv GRAM ovv AMC

Het antimilitaristies kafé is ook betrokken in de actie campagne van MariNee tegen vlootbezoeken aan de Amsterdamse haven. De redenen van de protesten tegen deze bezoeken zijn gelegen in: -De steeds offensievere strategie van de NAVO op zee -Het meevoeren van kernwapens -het deelnemen aan gewapende conflicten en oorlogen door tal van deze schepen. Meer info: 023-275497 020-933 613/463975 of postbus 18640, Amsterdam.

NIJMEGEN

zat. 30 sept. DISABUSE
EN INVERTUDE
DE ONDERBROEK

DEN HAAG

2 - 7 okt. KOERDIESE KULTUURWEEK

ZATERDAG 7 OKTOBER

Aanvang : - 16.00 uur
- 17.00 uur
Opening
- 17.30 uur
Dia's over Koerdistan
- 17.50 uur
Folklore groep KAW
- 18.10 uur
Toespraak in Ned.
- 18.20 uur
Optr. Koerd. zangers
CAMILA CALIL CASNOVIA
- 19.20 uur
Theatergroep
- 19.50 uur PAUSE
- 20.20 uur
Optr. Koerd. muziek
groep KONA BERSWEDAN
- 21.05 uur
Folklore groep
KONA AMED
- 21.30 uur
Optr. Turke zangers
DILGOSU ERKOSU met
" Farida "Kirkirliye
- 22.30 uur
Folklore groep
KONA BOTAN
- 23.00 uur
Optr. Koerd. zanger
ANAN

uitnodiging benefiet feest

OPHEFFING BRIGADE I
OPRICHTING BRIGADE II

7 OKT. VRANKRIJK, SPUISTRAAT 216, AMSTERDAM
AANVANG: 21:30, ZAAL OPEN: 20:30 entree: fl. 250

VERHALEN EN DIA'S RAMA-BRIGADE I; INFO RAMA-BRIGADE 2
VIDEO: "MUJERES DE LA FRONTERA"
MUZIEK: LIVE EN INGEBLIKT

3 OKTOBER 1989

19.00 tot 23.00 uur
SYMPOSIUM;
Koerdische geschiedenis
SPREKERS:
Dr. C. CELIL CASNOVIC
Dr. E. XINGIN
Dr. RIZGAR

4 OKTOBER 1989

19.00 tot 23.00 uur
SYMPOSIUM;
Mensenrechten in Koerdistan
SPREKERS:
Dr. M. OZTURK
Dr. A. NAKAN
Dr. E. XINGIN

5 OKTOBER 1989

19.00 tot 23.00 uur
SYMPOSIUM;
Taal, Kunst en Kultuur in
Koerdistan
SPREKERS:
Dr. C. ORDIXAN CASNOVIC
Dr. MEDIM
Dr. C. CALIL CASNOVIA

6 OKTOBER 1989

19.00 tot 23.00 uur
SYMPOSIUM;
Huidige politieke situatie
in Koerdistan
SPREKERS:
Dr. H. YURTSEVER
Dr. M. OZTURK

3 t/m 6 OKTOBER 1989
12.00 tot 23.00 uur
TENTOONSTELLING

ADRES

NIEUWE KERK

SPUI 175 DEN HAAG

ADRES :
CIRCUS THEATER
2e MESSTRAAT 2
DEN HAAG
TOEGANG : f 20,

OPROEP VOOR GEWAPEND VERZET

